

RENDTARTÁS
A KATOLIKUS
GIMNÁZIUMOK
SZÁMÁRA

RENDTARTÁS

A KATOLIKUS GIMNÁZIUMOK SZÁMÁRA,

A KATOLIKUS
KÖZÉPISKOLAI FŐHATÓSÁG
ÉS A KATOLIKUS
KÖZÉPISKOLAI FŐIGAZGATÓSÁG
SZERVEZETE,
ÜGYRENDJE, HATÁSKÖRE

Kiadta a Katolikus Középiszkolai Főhatóság.

BUDAPEST

STEPHANEUM NYOMDA

1939

Stephaneum nyomda Budapest. Felelős: ifj. Kohl Ferenc.

A Katolikus Középiskolai Főhatóság elnökének, a bíboros hercegprímásnak 3039/1939. számú rendelete a katolikus gimnáziumi rendtartás életbeléptetése tárgyában.

Valamennyi katolikus gimnázium tanügyi hatóságának, igazgatóságának.

A középiskoláról szóló 1934: XI. t.-c. az egyházi hatóság alatt álló gimnáziumoknak iskola-autonómiát biztosít, a közoktatásügyi közigazgatóságról szóló 1935: VI. t.-c. pedig szabályozza az egyházi hatóság alatt álló iskolák vezetését és állami főfelügyeletét. Az utóbbi törvény 8. §-a szerint «Egyházi hatóság alá tartozó középiskolákat, középfokú iskolákat, szakiskolákat, népiskolákat, óvodákat és gyermekmenedékházakat, továbbá a középiskolai, középfokú iskolai, szakiskolai, népiskolai internátusokat, nevelőintézeteket, előkészítő és ismétlő tanfolyamokat az illetékes egyházi hatóságok saját szabályaik szerint igazgatják.»

A törvény rendelkezésének tesz eleget az illetékes katolikus egyházi hatóság, amikor gimnáziumai részére rendtartást ad ki.

Ez a rendtartás szorosan követi a VKM 109.670—1938. IX. ü. o. sz. rendelettel kiadott állami rendtartást. Mellőzi az államiból a katolikus gimnáziumokat nem érintő részleteket, viszont felöleli azokat a sajátlagos katolikus nevelési és igazgatási szempontokat, amelyeket az állami rendtartás teljes mértékben nem érvényesíthetett. A változtatásokat *kurziv* szedés tünteti fel.

Az 1934: XI. t.-c. 42. §-a alapján létesített Katolikus Középiskolai Főhatóság (K. K. F.), mint az illetékes hazai főhatóságtól kijelölt szerv, 1938.

évi november hó 19-én tartott ülésén megalkotta szervezeti, ügyrendi, hatásköri megoszlásáról, jogköréről szóló szabályzatait.

Ezen szabályzatok alapján készítette el a Katolikus Tanügyi Tanács a jelen rendtartást, amelyet a K. K. F. f. hó 13-án tartott ülésén elfogadott.

A rendtartással egy füzetben jelennek meg a K. K. F. szabályzatai és a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter 1003/1937. számú rendeletének intézkedő részei. Ezek a részek a VKM 3500—1936. eln. szám alatt kiadott «Utasítás a közoktatásügyi igazgatásról szóló 1935 : VI. t.-c. végrehajtására» egyes rendelkezéseit magyarázzák, részben módosítják.

Elvárom, hogy a katolikus gimnáziumok tanárai, igazgatói, felügyeleti hatóságai a jelen rendtartást és az ezt alátámasztó szabályzatokat, rendeleteket lelkiismeretesen és alaposan áttanulmányozzák, a bennük megnyilatkozó nevelési elveket magukévá tegyék, ténykedésükben pedig igazodjanak az érdekelt iskolák helyes működését, boldogulását célzó rendelkezésekhez és kerüljenek minden, a rendtartás szellemével és rendelkezéseivel ellenkező eljárást.

A katolikus gimnáziumok tanári testületei tegyék közelebbi és beható tanácskozás tárgyává a rendtartást és a szükséghez mérten ennek egyes részleteit. Éppen ezért elrendelem, hogy minden katolikus gimnázium szerezzé meg a jelen rendtartást minden tanára számára.

A katolikus gimnáziumok rendtartását valamennyi katolikus gimnázium összes osztályaira nézve ezennel kötelezőleg életbeléptetem.

Budapest, 1939. évi május hó 13-án.

Serédi Jusztinián sk.

bíboros hercegprímás, esztergomi érsek, a K. K. F. elnöke.

RENDTARTÁS.

I. FEJEZET.

A tanulók felvétele.

1. §.

Az iskolai év tartama.

(1) Az iskolai év szeptember hó 1-én kezdődik és a következő évi június hó végéig tart.

(2) A tanév ünnepies megnyitása *Veni Sancte*val szeptember hó 8-án történik. A *Veni Sancte*t követő első hétköznapon kezdődik az iskolai munka. A *Veni Sancte*t megelőző öt hétköznapon kell megtartani az alakuló értekezletet, továbbá a javító- és különböző magánvizsgálatokat, valamint a beiratást.

(3) A tanítás utolsó napja június hó 14-e. A VIII. osztály utolsó tanítási napja május 7-e. Június 15- és 20-a között kell megtartani az összefoglalásokat.

(4) Ha június 15- és 25-e közé két vasárnap, esetleg még ünnepnap is esik, akkor a megállapított határnapokat úgy lehet változtatni, hogy legkésőbb június hó 25-én az ifjúság összes iskolai kötelezettségének elvégzése után elbocsátható legyen.

(5) Az iskolai évet június 25-én *ünnepies Te Deum* fejezi be.

(6) A következő iskolai évre szóló beiratásokat a *Te Deumot* követő két hétköznapon kell megtartani.

(7) A *Veni Sancten* és a *Te Deumon* minden tanárnak és tanulónak meg kell jelennie.

(8) Az iskolai nyári szünidő július—augusztus hónapra terjed.

2. §.

Felvételre való jelentkezés.

(1) A felvétel alkalmával minden tanulónak személyesen kell jelentkeznie. Az I. osztályba, vagy iskolaváltoztatás esetén más gimnáziumba első alkalommal beiratkozó tanuló atyja, anyja, vagy gyámja esetleg azok felnőtt megbízottjának kíséretében köteles megjelenni.

(2) Az a szülő vagy gyám, aki nem lakik az iskola székhelyén, gyermeke vagy gyámoltja felvételekor megfelelő helyettest tartozik bejelenteni, akire a házi felügyelet és a nevelés tekintetében kötelességeit és jogait átruházza, s aki egyúttal az igazgatónak vagy osztályfőnöknek a tanulóra vonatkozó értesítéseit is jogosult átvenni. A helyettes nevét az ellenőrzőkönyv megfelelő rovatába be kell írni. (V. ö. 19. §, 35. §.)

3. §.

A felvétel megtagadása.

(1) *Felvételnél előnyben kell részesíteni a) azokat a tanulókat, akik az illető iskolának az elmúlt iskolai évben már tanulói voltak, b) a helybeli katolikus gyermekeket, c) az iskolával kapcsolatos internátus növendékeit.*

(2) A felvételre jelentkező tanuló testi vagy lelki fogyatékságának olyan eseteiben, amelyek a közös nevelést előreláthatóan akadályozhatják, az igazgató az iskolaorvos (tisztorvos) véleményének meghallgatása után a felvételt tartozik megtagadni. Ha az iskolai év folyamán lesz ilyen fogyatékság nyilvánvalóvá, az igazgató *köteles megkövetelni*, hogy az illető tanuló magántanulásra térjen, esetleg ki-maradjon.

(3) A felvételt megtagadó határozat ellen a tanuló szülője vagy annak helyettese a határozat közlésétől számított tizenöt nap alatt fellebbezhet az igazgató útján a *férfi szerzetesrendek gimnáziumában* a

rendfőnökhöz, egyházmegyei gimnáziumokban pedig az egyházmegyei főhatósághoz.¹

4. §.

A felvétel módja.

(1) Valamennyi tanuló felvételét az igazgató végzi. A felvétel munkájában a szükséghez képest a tanári testület tagjai is résztvesznek. Az ismétlő, az idegen iskolából jövő és az I. osztályba jelentkező tanulót azonban mindig az igazgató vagy helyettese veszi fel.

(2) A felvétel a tanuló okmányainak (születési anyakönyvi kivonat, a katolikus vallású tanulóktól a keresztség bármilyen igazolása, az előző tanulmányok elvégzéséről szóló bizonyítvány, illetőleg tanulmányi értesítő, a himlőoltási, 12 évnél idősebbeknél újraoltási bizonyítvány) átadása és a felvételi díjak befizetése alapján történik.

(3) A felvételt a bizonyítványon, illetőleg a tanulmányi értesítőben a legutóbb nyert bizonyítvány jegyzetrovatában fel kell tüntetni. (L. 1.sz.záradékot.)

(4) A felvételnél átvett okmányok az iskolai év végéig, illetőleg a tanulónak az iskolából történt eltávozásáig az intézetben maradnak. Az igazgató felelős az okmányokért.

(5) Egy-egy osztály tanulóinak személyi adatait és tanulmányi eredményét az **anyakönyv** tartalmazza. A tanuló nevét, vallását és egyéb adatait az anyakönyvbe és az iskolai okmányokba a bemutatott szabályszerű születési anyakönyvi kivonat megfelelő adata alapján kell bejegyezni. A bejegyzéseket az osztályfőnök végzi. Az anyakönyv kiállítására nagy gondot kell fordítani. [V. ö. 99. § (1).]

¹ Egyházmegyei gimnáziumok :

- a) az egyházmegyei hatóságoktól,
- b) katolikus egyházközségektől, szervezetektől, általában egyházi jogi személyektől,
- c) az e célra rendelt alapítványoktól, végül
- d) a női szerzetesrendektől fenntartott gimnáziumok.

(6) Ha a vallás tekintetében kétség merülne fel, a vallási hovatartozóság megállapítására nézve a gyermekek vallásáról szóló 1894 : XXXII. t.-c., illetőleg a vallás szabad gyakorlatáról szóló 1895 : XLIII. t.-c. 26—30. §§-ban foglalt rendelkezések irányadók. (L. Függelék.)

(7) Külföldi állampolgár gyermekének vallását születési anyakönyvi kivonat vagy keresztlevél hiányában a szülők bejelentése alapján kell bejegyezni. Ebben az esetben az anyakönyv «jegyzet»-rovatába ezt a megjegyzést írjuk : «A vallás bejegyzése a szülők bejelentése alapján történt.»

(8) Gimnáziumba járó tanulónak még akkor is kell részesülnie vallásoktatásban, ha szülője a bevett vagy törvényesen elismert vallásfelekezetek közül egyikhez sem tartozik.

(9) *A nem katolikus vallású tanulók illetékes egyházi hatóságuktól kijelölt helyen és időben részesülnek vallásoktatásban és vesznek részt istentiszteletükön.*

5. §.

Felvétel az I. osztályba.

(1) A gimnázium I. osztályába csak az vehető fel, aki valamely hazai nyilvánosjogú népiskola negyedik osztályát sikerrel elvégezte és életének tizedik évét már betöltötte, de tizenharmadik évét még nem.

(2) Nem vehető fel nyilvános tanulónak az I. osztályba az a tanuló :

1. aki az illető polgári év szeptember havának 15. napján még nem tölti be a 10-ik életévét,

2. aki az illető polgári év szeptember havának 15. napján már betölti 13-ik életévét.

6. §.

Felvétel magasabb osztályba.

(1) Ugyanannak az iskolának egyik osztályából a következő magasabb osztályba csak az a tanuló vehető fel, aki az 1934 : XI. t.-c. 21. §-ának 1. beke-

désében 1—15 sorszám alatt felsorolt (hit- és erkölcs-tan, magyar nyelv és irodalom, történelem államtani ismeretekkel, gazdasági és társadalmi ismeretek, föld- és néprajz, latin nyelv, görög nyelv, német nyelv, második modern nyelv, bölcsészet, természetrajz, vegytan, természettan, mennyiségtan és mértan, rajz a műalkotások ismertetésével) és az illető osztály számára a tantervben megállapított tantárgyakból legalábbis elégséges érdemjegyet kapott. (V. ö. 98. § (2).]

(2) A magasabb osztályba való felvételnél a tanulók korhatára az I. osztályra nézve megállapított korhatárhoz igazodik.

(3) Az V. osztályba lépő tanuló választhat a görög vagy a második modern nyelv tanulása között. Az igazgató, miután személyesen vagy az osztályfőnök útján felhívta a szülő figyelmét gyermeke képességeire és hajlamára, a választás kérdésében megkívánhatja a szülő írásbeli nyilatkozatát. Kívánatos, hogy a szülő döntése e kérdésben lehetőleg már a júniusi beiratkozások alkalmával megtörténjék.

(4) Ha a görög nyelv tanulására jelentkezők száma ötnél kevesebb, a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter a *fenntartó kérelmére* ideiglenesen — esetleg csak egyes osztályokra nézve — felmentheti az iskolát a görög nyelv tanításának kötelezettsége alól.

7. §.

Felvétel a tanulmányok megszakítása esetén.

Ha a felvételre jelentkező tanuló utolsó bizonyítványának kelte a tanulmányoknak egy- vagy többévi megszakításáról tanuskodik, a tanulónak igazolnia kell, hogy utolsó iskolai bizonyítványának kelte óta hol és mivel töltötte idejét és nem látogatott-e az alatt az idő alatt valamely más iskolát. Ha a megszakítás következtében a folyamodó meghaladta a 6. § (2)-ben megjelölt korhatárt, csak magántanulónak vehető fel.

8. §.

Ismétlő tanuló felvétele.

(1) Csak ismétlőként vehető fel az a tanuló :

a) aki a továbbhaladás szempontjából döntő tantárgyak közül kettőből vagy többől, de ötnél kevesebb elégtelen érdemjegyet kapott,

b) aki a javítóvizsgálaton nem felelt meg és

c) aki két egymást követő osztályt már javítóvizsgálattal végzett s a következő osztályban a továbbhaladás szempontjából döntő tantárgyak egyikéből ismét elégtelen érdemjegyet kapott.

(2) Ismétlőnek kell tekinteni azt a tanulót is, aki az I—VII. osztályból a második ellenőrző értekezlet után, vagy a VIII. osztályból április hó 1-e után bármilyen okból kimaradt és az osztályról a következő iskolai év elején sikeres magánvizsgálatot nem tett.

(3) Az a tanuló, aki elfogadható ok nélkül és nyilvánvalóan azért maradt ki a fenti határidő után, mert a továbbhaladásra nézve megállapított követelményeknek nem felelt volna meg, magánvizsgálatot nem tehet és tanulmányait csak mint ismétlő folytathatja. [V. ö. 98. § (4).]

(4) Az ismétlés időtartama egy tanévénél rövidebb nem lehet.

(5) Az osztály önkéntesen nem ismételtethető meg.

9. §.

Magántanuló felvétele.

(1) A magántanulóknak két csoportját kell megkülönböztetni. Az első csoportba tartoznak azok a szabályszerű korú, vagy ennél legfeljebb két évvel idősebb magántanulók, akik azért nem látogathatják rendszeresen a gimnáziumot, mert

a) vagy nincs lakóhelyükön gimnázium,

b) vagy hatósági orvosi bizonyítvánnyal igazolják, hogy testi alkalmatlanság miatt, illetve egészségi okokból nem lehetnek rendes tanulók,

c) vagy igazolják, hogy egyéb elfogadható kö-

rülmények miatt kénytelenek magánúton folytatni tanulmányaikat,

d) vagy mint leánytanulók járnak fiúgimnáziumba. (L. 11. §.)

(2) A második csoportba tartoznak azok a felnőtt egyének, akik tanulmányaikat vagy a szabályszerű gimnáziumi kort meghaladó korban kezdik, vagy szabályszerű korban megkezdett tanulmányaikat hosszabb megszakítás után folytatják, akik tehát mint rendes tanulók nem iratkozhatnak be a gimnáziumba.

(3) Az első csoport *a), b), c)* eseteibe tartozó magántanulókat, ha tanulmányaikban nincs egy évnél hosszabb megszakítás, az iskola igazgatója a rendes beírási időben a maga hatáskörében veszi fel és bocsátja magánvizsgálatra.

(4) A *d)* alatti tanulókra nézve, valamint az *a), b), c)* esetben akkor, ha a tanulmányok folytatásában egy évnél hosszabb a megszakítás, a felvételt a *kat. ker. főigazgató* engedélyezi.

(5) A második csoportba tartozóknak az engedélyt az érdekelt iskola igazgatójánál benyújtott kérelem alapján a *kat. ker. főigazgató* adja meg. (V. ö.107. §.)

(6) Magántanulónak a tanítási órák rendszeres látogatása sem a fiú-, sem a leánygimnáziumban általában nem engedhető meg. Az igazgató azonban engedélyt adhat a természetrajzi, kémiai, fizikai és rajzórák látogatására. Ez az engedély fiúiskolában csak fiúknak, leányintézetekben pedig csak leányoknak adható meg. Indokolt esetben az igazgató megengedheti azt is, hogy az iskola székhelyétől távol lakó magántanuló a tanév folyamán rövidebb időn át az osztály minden órájára bejárjon. Az engedély a legkisebb vétség esetén visszavonható.

10. §.

Férjes asszony felvétele.

Férjes (elvált, özvegy) asszony csak magántanulóként vehető fel.

11. §.

Leánytanuló felvétele fiúgimnáziumba.

(1) *Leánytanuló férji szerzetesrendek gimnáziumaiba a rendfőnök, egyházmegyei gimnáziumokba pedig az egyházmegyei főhatóság engedélye alapján vehető fel magántanulónak abban az esetben, ha lakóhelyén, vagy a fiúgimnázium székhelyén leánygimnázium nincs.*

(2) A fiúgimnáziumba felvett leánymagántanuló folyamodványban engedélyt kérhet az illetékes hatóságtól arra, hogy a demonstratív jellegű előadási órákat látogathassa. Kérvényében igazolnia kell a folyamodonak, hogy az előző osztályt általános jó eredményel végezte és kifogástalan magaviseletet tanusított. Az igazgatónak viszont előterjesztésben igazolnia kell a következőket :

a) a beiratkozott fiútanulók nem töltik be az engedélyezett létszámot,

b) a leánymagántanulók számára az illető osztályban külön pad,

c) az óraközi szünetekben külön helyiség és

d) külön bejárattal bíró illemhely áll rendelkezésre,

e) gondoskodás történik a szülők költségére a leányok iskolai tartózkodásának idejére állandó és megbízható felügyelőnő alkalmazásáról. Az igazgató előterjesztésében arra is tartozik kitérni, vajjon a tanári testület kívánatosnak tartja-e a kérés teljesítését.

(3) Az engedélyt nyerő leánymagántanulók száma nem haladhatja meg az illető osztályba beiratkozott fiútanulók 10%-át.

(4) A fiúgimnáziumba bejáró leánymagántanulók viselkedésükben az iskolában és iskolán kívül tartoznak az iskola fegyelmi szabályaihoz alkalmazkodni; öltözködésükben kellő mérsékletet kell tartaniok; kötelesek az órákat rendszeresen látogatni, mulasztásaikat pedig szabályszerűen igazolni; csak a tanárral együtt mehetnek az osztályba és vele

együtt kell onnan távozniok ; a tanítási órák munkájában kötelesek résztvenni (felelnek a napi lelkéből, dolgozatot írnak stb.) ; óraközi szünetekben csak a részükre fenntartott helyiségben tartózkodhatnak ; iskolai ünnepélyeken tevékeny szerepet nem vállalhatnak, még tornabemutatókon (vizsgálatokon) sem ; a rendkívüli tárgyak óráit nem látogathatják, tanulmányi és egyéb kirándulásokon nem vehetnek részt.

(5) A bejáró leánymagántanulót, ha magatartása az iskola belső rendjét zavarja, illetve veszélyezteti, vagy ha tanulmányi előmenetele nem kielégítő, a *bejárást engedélyező hatóság* az igazgató előterjesztésére eltilthatja az iskola további látogatásától.

(6) Ha a községben polgári leányiskola van, csak a fiúgimnázium V—VIII. osztályába való bejárás engedhető meg. Az engedély mindig egy évre szól.

(7) Be nem járó leánymagántanulók a fiúgimnázium I—VIII. osztályába felvehetők ott is, ahol polgári leányiskola van.

12. §.

Kizárt tanuló felvétele.

(1) Kizárt tanuló abba a gimnáziumba, amelyből kizáratott, sem nyilvános, sem magántanulónak többé nem vehető fel.

(2) A *csak* egy gimnáziumból kizárt tanulónak *katolikus* gimnáziumba való felvétele ügyében a *kat. ker. főigazgató*, a helybeli középiskolákból kizárt *tanulónak kat. gimnáziumba leendő* felvétele ügyében pedig a *kat. ker. főigazgató* javaslatára a *Katolikus Középkiszkolai Főhatóság (K. K. F.) elnöke* határoz.

(3) A *csak* egy gimnáziumból kizárt tanulónak *kat. gimnáziumban* való magánvizsgálatra — *kelően indokolt esetekben* — engedélyt a *kat. ker. főigazgató*, a több intézethől kizárt tanulónak *kat. gimnáziumba való magánvizsgálatra pedig a K. K. F. elnöke ad.*

(4) Az ország minden gimnáziumából kizárt tanuló sem mint rendes, sem mint magántanuló nem folytathat gimnáziumi tanulmányokat.

(5) Az ország összes középiskoláiból kizárt tanuló a gimnáziumban sem folytathat többé tanulmányokat. [V. ö. 48. § (2).]

13. §.

Beiratkozások után jelentkező tanuló felvétele.

(1) A beiratkozások után, legkésőbb az első félév végéig (január 31-ig) jelentkező tanulót kel­lően megokolt esetben (betegség stb.) a megállapított létszám keretén belül az igazgató saját hatáskörében felveheti.

(2) Az a tanuló, aki a rendes tanítás megkezdése után 30 nap elteltével, *későbbi jelentkezésének elfogadható igazolásával* jelentkezik felvételre, a jelentkezésétől számított egy hónap alatt az addig végzett anyagból az osztály tanáraiból alakult bizottság előtt felvételi vizsgálatot tartozik tenni. (Ez a rendelkezés a 30 nap elteltével jelentkező ismétlő tanulóra is vonatkozik.) A felvételi vizsgálat díját és a díj felosztásának módját a *férfi szerzetesrendek gimnáziumaiban a rendfőnök, az egyházmegyei gimnáziumokban pedig az illetékes kat. ker. főigazgató véleményének meghallgatása után az egyházmegyei főhatóság jóváhagyásával a fenntartó állapítja meg.* (V. ö. 108. § (1), Közig. és Szerv. Szab. 14. és 19. §§-t.)

(3) Ha a felvételi vizsgálat legfeljebb három tárgyból nem sikerül, a tanuló ezekből a tárgyakból a vizsgálatot egy hónap múlva megismételheti. A díjakat a vizsgálat tárgyai után újból meg kell fizetnie. A felvételi vizsgálat, illetőleg ennek megisméltése idejéig az igazgató engedélyt adhat a tanulónak a tanítási órák látogatására. Erre az időre az iskola fegyelmi szabályai épúgy kötelezik, mint a nyilvános tanulókat.

(4) Ha a felvételi vizsgálat elsőízben háromnál több tárgyból, vagy a vizsgálat megisméltése esetén

egy tárgyból nem sikerül, a tanuló már csak mint magántanuló tehet vizsgálatot ugyanabban az iskolában, legkorábban az iskolai év végén.

(5) Január 31-e után nyilvános tanulónak senki sem vehető fel.

14. §.

Felvételi díjak. Tandíj.

A felvétel alkalmával minden évben minden tanuló a megállapított díjakat tartozik fizetni. A tandíj és egyéb díjak nagyságát, kezelését, a tandíjkezelvényt és tandíjmentesség feltételeit *a férfi szerzetesrendek gimnáziumaiban a rendfőnök, az egyházmegyei gimnáziumokban pedig az illetékes kat. ker. főigazgató véleményének meghallgatása után az egyházmegyei főhatóság jóváhagyásával a fenntartó állapítja meg.* (V. ö. 108. §. (1), Közig. és Szerv. Szab. 15. és 19. §§-t.) Minden, a szülőktől beszédett díjat szabályszerűen nyugtázni (elismerni) kell.

15. §.

Osztálylétszám.

(1) Az egyes osztályokba felvehető rendes tanulók számát a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter minden gimnáziumra kiterjedő hatályú rendeletben állapítja meg.

(2) Ha valamelyik osztályba az engedélyezett létszámnál több tanuló jelentkezik felvételre, az igazgató *a fenntartótól* párhuzamos osztályok felállítását kérheti.

16. §.

Egyéni lap.

Az igazgató köteles a 15. évüket be nem töltött tanköteles (nyilvános és magán) tanulókról kiállított **egyéni lapokat** a felvételt követő három nap alatt minden tanuló községi eljáróságának megküldeni. Ha a tankötelesek nyilvántartása kerületek szerint

történik, a beírt tanulók egyéni lapjait a szülő vagy helyettese lakásának megfelelően kerületek szerint elkülönítve betűrendben kell összeállítani. Az igazgató tartozik a tanköteles tanulók létszámának évközben történő minden változásáról (utólagos beírás, kimaradás, kizárás) a tanulók nevének és személyi adatainak közlésével az illetékes községi előjáróságot a megfelelő úrlapon 24 óra alatt értesíteni. A még tanköteleskorú gyermekek létszámát október hó 10-ig az illetékes kir. tanfelügyelővel is közölni kell. (L. az 1921 : XXX. t.-c. Végrehajtási Utasítás 12. és 19. §-át, Hivatalos Közlöny 1923. 2. sz.)

17. §.

Tanulmányi értesítő.

(1) A tanuló a gimnáziumba lépésekor megszabott méretű és bekötött **tanulmányi értesítőt** kap. Ebben megfelelő úrlapok vannak a félévi értesítők és az évvégi bizonyítványok számára. A tanulmányi értesítő az anyakönyvnek kivonata, ezért a két okmány bejegyzéseinek azonosoknak kell lenniök. A tanulmányi értesítőt az osztályfőnök állítja ki. [V. ö. 4. § (5).]

(2) A tanuló évközben történő kilépését az anyakönyv és a tanulmányi értesítő megfelelő lapján kell bejegyezni. Ez a bejegyzés bélyegköteles. Bélyegilletéke akkora, mint a bizonyítványé. (L. 2. sz. záradékot.)

18. §.

Személyi lap.

Az eredményes nevelés és oktatás alapfeltétele a tanulók egyéni tulajdonságainak, képességeinek, jellemvonásainak megismerése. Hogy a tanulók nagy létszáma, a tanárok szükségképpen való változása, esetleg a tanuló iskolaváltoztatása miatt ez a tanuló helyes megítélésére szükséges megfigyelő és adatgyűjtő munka megkönnyítettessék, minden újonnan felvett tanulóról a benyújtott okiratok és a tanuló bejelentése alapján az osztályfőnök sze-

mélyi lapot állít ki. Ezt a személyi lapot az osztályfőnök a tanuló egyéni tulajdonságainak följegyzésére a tanulót tanító tanárok megfigyelései alapján, a változott körülmények szemmel tartásával évről-évre folytatólagosan vezeti. A személyi lapra csak tárgyilagos adatokat, közösen megállapítható véleményt kell beírni. Föl lehet jegyezni a tanulót különösen jellemző eseteket is. A személyi lapok tartalmáról az igazgatónak is tudomást kell szereznie. A személyi lap tartalma hivatalos titok. Az iskolai év végén az intézet irattárában kell elhelyezni. Ha a tanuló más intézetbe megy, személyi lapját csak az illető intézet igazgatójának hivatalos megkeresésére kell átküldeni. [V. ö. 97. § (4), (13).]

19. §.

A tanuló elhelyezése.

(1) A tanuló csak olyan szálláson helyezhető el, amely egészségügyi szempontból megfelel és ahol a tanuló hazafias és valláserkölcsi gondozása biztosítva van.

(2) A szülő vagy gyám e tekintetben minden változást személyesen vagy írásban tartozik az igazgatónak bejelenteni. Ha az igazgató alapos oknál fogva a tanuló szállását a fenti szempontokból nem találja megfelelőnek, vagy a tanulóra gyakorolt befolyást károsnak tartja, jogában áll, sőt kötelessége a tanuló megfelelőbb elhelyezését megkövetelni. Ha a szülő vagy gyám az igazgató ezirányú kifejezett és megokolt kívánságának nem tesz eleget, az igazgató a tanulót az iskola további látogatásától eltilthatja. [V. ö. 35. § (4—5).]

20. §.

Vidékről való bejárás.

A tanulónak az iskolai év alatt az intézet székhelyén kell laknia. Más községből való bejárásra az igazgató a tanári testülettel egyetértve csak

abban az esetben adhat engedélyt, ha a tanuló jó magaviseletű és távolléte az otthontól tanulmányai-ban nem gátolja meg. Ha a viszonyok változása vagy a tanuló előmenetele megköveteli, a megadott engedély vissza is vonható. (V. ö. 37. §.)

II. FEJEZET.

A tanulók átlépése, iskolaváltoztatása.

21. §.

Áttérés a másik nyelv tanulására.

(1) Ha a tanuló a szülő indokolt írásbeli kérésére a görög nyelv tanulásáról a választható második élő idegen nyelv tanulására kíván áttérni vagy megfordítva, az újonnan választott tárgy addig tanult anyagából *különbözeti* magánvizsgálatot tartozik tenni.

(2) Ha több évi anyagból tesz a tanuló vizsgálatot, a vizsgálat csak a magánvizsgálatok idejében tartható meg.

(3) Ha a tanuló ezen a vizsgálaton nem felel meg, a vizsgálatot két hónap múlva megismételheti; a megismételt vizsgálat után újabb javítóvizsgálatot azonban nem tehet.

(4) A sikeres vizsgálat letevéséig a tanuló az eredetileg választott nyelv tanulását köteles folytatni.

22. §.

Átlépés évközben.

(1) Egyik intézetből a másikba általában csak az iskolai év kezdetén lehet átlépni. Évközben csak kivételes méltánylást érdemlő esetekben (szülők költözködése, áthelyezése, — egyéb családi körülmények esetén) adható engedély az átlépésre.

(2) *Ha az igazgató a felvételt megtagadja, a határozat ellen az igazgató útján 15 nap alatt a férfi szerzetesrendek gimnáziumaiban a rendfőnökhöz, egy-*

házmegyei gimnáziumokban pedig az egyházmegyei főhatósághoz lehet fellebbezni.

(3) Az évközben való távozás időpontját az anyakönyv és a tanuló tanulmányi értesítőjének megfelelő rovatába be kell jegyezni. (L. 2. sz. záradékot.) A távozás után 10 nap alatt tartozik a tanuló az új iskolában felvételre jelentkezni. A 10 napon túl jelentkező tanuló felvételéről a *kat. ker. főigazgató* dönt.

(4) Az I—VII. osztályból a második ellenőrző értekezlet után, a VIII. osztályból pedig április 1-e után más iskolába átlépni nem lehet.

23. §.

Átlépés más modern nyelvet tanító gimnáziumba.

(1) Ha a tanuló a második modern nyelvet két évfolyamnál (osztály) rövidebb ideig eredményesen tanulta és olyan gimnáziumba lép át, ahol második modern nyelvként más nyelvet tanítanak, tartozik sikeres különbözeti *magánvizsgálat* alapján az új iskola második modern nyelvének tanulására áttérni. Ha azonban régi iskolájában már legalább két osztályban sikeres eredménnyel tanulta a második modern nyelvet, szabadon választhat a szóbanforgó két nyelv tanulása között.

(2) Ha az ilyen tanuló az új iskola második modern nyelvét választja, méltányos határidőben az igazgató engedélyével különbözeti (ha évközben lép át: felvételi) *magánvizsgálatot* tesz, de addig is rendszeresen látogatja az illető tárgy óráit. Ha azonban az átlépő tanuló választása a már eddig tanult nyelvre esik, ebből a tárgyból *magánúton* folytatja tanulmányait és az iskolai év végén *díjtalanul* írásbeli és szóbeli *magánvizsgálatot* tesz. Ez a vizsgálat ugyanabban az iskolában is megtartható, ha a tanulónak az illető modern nyelvből történő megvizsgálására alkalmas tanár van a testületben. Ellenkező esetben a *kat. ker. főigazgató* jelöl ki a vizsgálat megtartására megfelelő iskolát.

Ennek igazgatója a tanuló intézetének igazgatóját a megtartott vizsgálatról és az eredményről jegyzőkönyvben értesíti. Ezt a jegyzőkönyvet a szaktanár és az igazgató írja alá.

24. §.

Átlépés másfajú iskolából.

(1) Az 1924 : XI. és az 1926. : XXIV. t.-c.-ben megállapított másfajú iskolából, az Országos Rabbiképző-intézetből, továbbá a polgári iskolából jövő tanuló csak akkor vehető fel a következő magasabb osztályba nyilvános tanulónak, ha előbb a tantervkülönbözeti tárgyakból, illetőleg tárgyrészekből különözeti magánvizsgálatot tesz.

(2) A különözeti magánvizsgálatok anyagát a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter külön rendelettel állapítja meg.

(3) Szakiskolából (óvónőképző-intézet, tanító(nő)-képző-intézet, fiú- és női felső kereskedelmi és felső mezőgazdasági iskola, illetve gyakorlati irányú középiskolák stb.) átlépésre jelentkező tanuló minden egyes osztályból teljes magánvizsgálatot tartozik tenni s csak ennek sikere esetén bocsátható a következő magasabb osztályba. [V. ö. 106. § (4).]

(4) A budapesti Országos Rabbiképző-intézet kebelében fennálló gimnáziumi tanfolyam I. osztálya a középiskola IV., II. osztálya az V., III. osztálya a VI., IV. osztálya a VII., V. osztálya pedig a középiskola VIII. osztályával egyenértékű. Ennélfogva I. osztályból a gimnázium V., a II-ből a gimnázium VI., a III-ból a gimnázium VII., a IV-ből a gimnázium VIII. osztályába lehet belépni. Érettségi vizsgálatra csak az jelentkezhetik, aki a tanfolyam V. osztályát elvégezte.

(5) A polgári iskola I—IV. osztályából a gimnázium megfelelő osztályába csak az vehető fel, aki a polgári iskola legutóbbi két osztályát legalább jó (2) eredménnyel elvégezte és ezenfelül a két iskola

tanítás-tervének különbözetéből sikeres különbözeti magánvizsgálatot tett.

25. §.

Javítóvizsgálatra, osztályismétlésre utasított tanuló átlépése.

Ha a másfajú iskolából átlépni kívánó tanuló évvégi bizonyítványában csak egy olyan tárgyból szerepel elégtelen érdemjegy, amely az újonnan választott iskolának nem rendes tárgya, a két iskola tantervi különbözetére kiterjedő magánvizsgálat után javítóvizsgálat nélkül vehető fel a megfelelő magasabb osztályba. Ha az újonnan választott iskola ugyanazon osztályában rendes tárgyként szereplő tantárgyból is elégtelen érdemjegye van a tanulónak, akkor a különbözeti magánvizsgálat előtt ebből a tárgyból az újonnan választott iskolában javítóvizsgálatot tartozik tenni.

26. §.

Visszatérő tanuló átlépése.

Az a tanuló, aki «tanulmányait csak az osztály megismétlésével folytathatja» záradékú középiskolai bizonyítvánnyal másfajú iskolába (pl. polgári, stb.) lépett át, majd újból a középiskolába akar visszatérni, — a különbözetre kiterjedő magánvizsgálat-
tal csak abba az osztályba léphet, amelybe annak idején az illető osztály megismétlésével juthatott volna.

27. §.

Átlépés külföldi iskolából.

Külföldi középiskolából hazai gimnáziumba csak a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter engedélyével és a minisztertől megállapított tantárgyakból (részekből) tett sikeres különbözeti magánvizsgálat alapján lehet átlépni. [V. ö. 106. § (3).]

III. FEJEZET.

A gimnázium belső rendje.

28. §.

Iskolai rendszabályok.

(1) A tanuló a gimnáziumba történő felvételétől az iskolából való kilépéséig, illetőleg az érettségi bizonyítvány kézhezvételéig — a szünetidő folyamán is — az iskola fegyelmi hatósága alá tartozik.

(2) Minden gimnázium tanári testülete az iskola viszonyainak megfelelően **iskolai rendszabályokba** foglalja azokat a szabályokat, amelyeket az iskolai rend, a jószokás és erkölcs ápolására alkalmasnak tart. Ezeket jóváhagyás végett felterjeszti a *kat. ker. főigazgatóhoz*.

(3) A jóváhagyott iskolai rendszabályokat a tanuló ellenőrzőkönyvében közölni kell. A szülő vagy helyettese, valamint az esetleges szállásadó azt aláírja, amivel elismeri, hogy az iskolai rendszabályok intézkedéseit tudomásul vette és kötelezi magát, hogy azokat maga is megtartja és a tanulóval is megtartatja.

29. §.

Ellenőrzőkönyv.

(1) A tanuló az iskolábalépés alkalmával önköltségi áron ellenőrzőkönyvet kap. Ez az ellenőrzőkönyv az iskolai rendszabályokon felül tartalmazza mindazokat a tudnivalókat, amelyek alkalmasak arra, hogy a szülői házat az iskola rendjéről és egész szervezetről tájékoztassák (ifjúsági körök, rendkívüli tárgyak, kötelező és ajánlott olvasmányok, tervezett kirándulások, órarend, napirendi minta stb.). Néhány lapja a szülői házzal való írásbeli érintkezés céljait szolgálja (óramulasztások igazolása, engedélyek, figyelmeztetések, ellenőrző értekezletek határozatai, stb.).

(2) Az ellenőrzőkönyvet köteles a tanuló az iskolába naponként magával vinni.

(3) Az ellenőrzőkönyvvel elkövetett szabálytalanság fegyelmi vétség.

(4) A szülő vagy helyettese tartozik az iskola minden értesítését tudomásul venni, s azt minden megjegyzés nélkül aláírásával igazolni. Ha a szülő vagy helyettese az aláírást megtagadja vagy az értesítést megjegyzésekkel küldi vissza, az igazgató megfelelő felvilágosítással igyekezzék meggyőzni a szülőt vagy helyettesét eljárásának helytelenségéről, és ha ez nem sikerül, a tanulót az iskola látogatásától eltilthatja.

30. §.

A tanuló viselkedésének ellenőrzése.

(1) Az igazgatónak, az osztályfőnöknek és minden tanárnak kötelessége a tanulókat a templomban, az iskolában és az iskolán kívül megfelelő magatartásra nevelni és viselkedésüket állandóan ellenőrizni.

(2) A tanulók az óraközi szünetekben, az iskolai játszótéren, kirándulások és iskolai kivonulások alkalmával sem hagyhatók kellő tanári felügyelet nélkül.

(3) A felügyelői kötelesség teljesítése alól a tanári testület egyik tagja sem vonhatja ki magát.

(4) Az iskolai év elején az igazgató kijelöli azokat a tanárokat, akik a tanítás — ideértve a rendkívüli tárgyak óráit is — megkezdése előtt és az óraközi szünetekben az épület különböző helyein (folyosókon, udvaron, játszótéren stb.) felügyelnek. A felügyeleti rendet a tanácskozó (tanári) teremben ki kell függeszteni.

(5) *A rendes vásár- és ünnepnapok közös iskolai istentiszteleteken a tanári testületnek minden tagja köteles résztvenni. Az igazgató megokolt kérelemre jelentést adhat a jelenlét alól. Vasárnapokon az ifjúság lehetőleg két csoportra osztva az egész tanári testület*

jelenlétében ifjúsági szentbeszédet hallgat. Kívánatos azonban, hogy bizonyos alkalmakkor az egész ifjúság együtt hallgasson szentbeszédet. A karácsonyi, húsvéti, pünkösd-i és nagyszünetekben is lehetőleg legyen meghatározott időben szentmise.

31. §.

A tanuló kötelességei tanárai iránt.

A tanuló tartozik tanárait, mint legközvetlenebb elöljáróit tisztelni és nekik engedelmeskedni.

32. §.

Tiszteletadás országzászló stb. előtt.

Valahányszor a tanuló templom, országzászló vagy hősök emlékműve előtt halad el, vagy *egyházi hivatalos körmenettel, felvonulással, temetési menettel*, nemzeti lobogó alatt ünnepi alkalomból felvonuló csoporttal, vagy ezredzászló alatt felvonuló katonasággal találkozik, tartozik tiszteletének megfelelő módon kifejezést adni. A tiszteletadás módját a tanári testület az iskolai rendszabályokban állapítja meg.

33. §.

Az iskolai felszerelés kímélése.

(1) Az ifjúságnak kímélnie kell az iskolai épületet, az intézet minden tanítási eszközét és bútórát. Az osztályfőnök az év elején erre a kötelességre is figyelmezteti az ifjúságot. Szükség szerint részletes útbaigazítást is ad a tanítási eszközök használatára, különösen az alsóbb osztályokban a könyvek, füzetek rendben és tisztán tartására.

(2) A tanuló, illetőleg szülője vagy gyámja köteles teljes mértékben megtéríteni minden kárt, amit a tanuló az iskola épületében vagy az iskolai felszerelésekben tett. Ha a kár okozóját nem lehet megállapítani, a kárt az illető osztály tanulóinak egyetemlegesen kell megtéríteniök.

34. §.

A tanuló felszerelése.

(1) A szülő vagy helyettese már az iskolai év kezdetén tartozik gondoskodni a tanuló minden szükséges felszerelésének beszerzéséről.

(2) A szükséges felszerelésekhez tartoznak a tankönyveken, segédkönyveken, térképeken és tanszereken kívül a ruházati cikkek is. Az együvé tartozás érzésének ápolása végett a tanulók az iskolától megkívánt egyenruhában és sapkával (kalap) jelennek meg az iskolában. Ez az egyenruha magyaros legyen. Az új tanulóknak azonban meg kell engedni, hogy régi ruhájukat elviselhessék. A sapkán (kalapon) feltűnően látható legyen az iskola jelvénye.

(3) Az iskola a tankönyvek, tanszerek és ruházati cikkek beszerzési forrására nézve semmiféle kényszerítő irányítást nem adhat. Mindenesetre kerülje a szülők fölösleges anyagi megterhelését, különösen a nélkülözhető vagy drága tanszerek beszerzésének megkövetelésénél járjon el nagy körültekintéssel.

(4) Tankönyveknek, tanszereknek és ruházati cikkeknek a tanári kar és az iskola alkalmazottjai részéről való iskolai árusítása fegyelmi büntetés terhe alatt szigorúan tilos olyan helyen, ahol papír-, könyvkereskedés és megfelelő ruhakereskedés van. Hasonlóképen iskolai önképzőkörök, szövetkezetek vagy bármiféle más egyesületek sem foglalkozhatnak az iskolában tankönyv- és tanszerárusítással.

(5) Kellő nyomatékkal figyelmeztetni kell a tanulókat, hogy tankönyveiket becsüljék és mint ismereteik állandó felfrissítésének eszközeit őrizzék meg. Az iskolai segélyegyletek szigorúan a jótékonyosság keretein belül és csakis a támogatásra szoruló tanulóknak adhatnak tankönyveket, lehetőleg ajándékba, *amennyiben az ajándékozás később a szükségszerű segélyezést meg nem gátolja.* A segélyegyletek tankönyvkészletét évenként

selejtezni kell. Az elrongyolódott könyveket meg kell semmisíteni. Ügyelni kell arra, hogy a tanulóknak adott tankönyvek betegségeket ne terjesszenek. — A segélyegyletek a tankönyveket — nagyobb tételekben is — csak a helyi könyv- és papírkereskedőktől szerezhetik be. Nagyobb tételekben való beszerzés céljából közvetlenül a könyvkiadóhoz, illetve tanszergyártóhoz csakis abban az esetben fordulhatnak, ha a helyi kereskedelem a kedvezményes beszerzés tekintetében nem ad kielégítő ajánlatot. Ily esetben a könyvkiadótól vagy gyárostól való közvetlen beszerzéshez az illetékes *kat. ker. főigazgató* engedélyét kell kérni, akihez egyidejűleg a helyi kereskedő nem kielégítő ajánlatát is fel kell terjeszteni.

(6) Az iskolák, intézetek épületében sem belül, sem kívül semmiféle üzleti hirdetés, reklám ki nem függeszthető.

(7) A cikkek hazai származásáról úgy kell meggyőződni, hogy a tanszerek és műszerek beszerzésekor megköveteljük az előállító gyáros, iparos igazolásának, vagy az illetékes kereskedelmi és iparkamara bizonylatának felmutatását.

35. §.

A tanuló felszerelésének stb. ellenőrzése.

(1) A tanárok, különösen az osztályfőnökök ellenőrzik a ruházat, könyvek, füzetek és tanszerek tisztaságát és rendbentartását; időnkint megvizsgálják a tanulók iskolai felszerelését, a tantermeket és mellékhelyiségeket.

(2) Az osztályfőnökök megfelelő ellenőrzéssel arról is gondoskodnak, hogy a tanulók az előírt felszerelésen, könyveken kívül semmi mást ne vigyenek magukkal az iskolába.

(3) Az igazgató jogosult a tanuló címére az iskolába érkező leveleket az iskolai nevelés érdekében felbontani, szükség esetén a levélben foglaltak alapján a tanulóval szemben eljárni. Jogában áll az is,

hogy az ilyen leveleket a tanuló szülőjének vagy helyettesének átadja.

(4) Az osztályfőnöknek kötelessége, a többi tanárnak és az iskolaorvosnak pedig jogában áll, hogy a tanulók szállásviszonyairól időnként meggyőződést szerezzen. Leányiskolákban ez kizárólag a tanári testület nőtagjainak a teendője.

(5) Minden iskola **szállás-szabályzatot** készít, és a szálláson lévő tanulók ellenőrzésével megbizzza az iskola egyik tanárát (szállásfelügyelő). (V. ö. 19. §.)

36. §.

Pontos megjelenés az iskolában.

(1) A tanuló köteles a tanítási órákon, az istentiszteleteken, a vallásgyakorlatokon, kirándulásokon és az iskolai ünnepélyeken pontosan megjelenni, tennivalóit az előírt rend szerint végezni. Minden tanárnak, különösen az osztályfőnöknek feladata a tanulók pontos megjelenését ellenőrizni és a későn jövőket rendetlenségük következményeire figyelmeztetni.

(2) Ha a tanuló három ízben elfogadható ok nélkül későn érkezett az iskolába, az osztályfőnök a szülőt vagy helyettesét az ellenőrzőkönyvben értesíti és felhívja figyelmét a súlyos következményekre. Ha ennek nem lenne sikere, akkor a későn járó tanulót fegyelmi eljárás alá kell vonni.

37. §.

Vidékről bejáró tanuló viselkedése.

(1) A vasúton (helyiérdekűn) bejáró tanulók csak az ú. n. tanuló-kocsikban vagy tanulószakaszkokban utazhatnak (nemek szerint elkülönítve); más kocsikban csak ilyenek hiányában és akkor, ha felnőtt hozzátartozóik kísérik őket.

(2) Az utazás alatt a rend fenntartásáról az igazgatótól vagy megbízottjától kijelölt felügyelő (tanár, tanuló stb.) gondoskodik.

(3) A vasúton bejáró tanulókat figyelmeztetni kell arra, hogy a vonatkísérő személyzet a vasúti hatóságok utasításai szerint köteles rájuk felügyelni. A vonatkísérő a rendetlenkedő, kárt okozó tanulótól igazolványát elveheti.

(4) Ha a vonat érkezése és indulása, meg a tanítás kezdete és befejezése között hosszabb idő van, a tanulók közös elhelyezésére megfelelő teremről és felügyeletről kell gondoskodni. Az igazgató tartozik erre vonatkozó intézkedését a *kat. ker. főigazgató-nak* bejelenteni.

(5) Hazautazáskor a tanulók a pályaudvarra csak az indulási időre mehetnek ki, mégpedig zárt rendben, a felügyelő vezetése alatt. (V. ö. 20. §.)

38. §.

Távolmaradási engedély.

(1) Megokolt esetben a szülőnek vagy helyettesének előzetes írásbeli kérésére a tanuló felmenthető az iskolában való megjelenés alól. Ilyen felmentést az igazgató adhat legfeljebb 6 napi időtartamra. A felmentést az ok megjelölésével az osztályfőnök bejegyzzi az osztálynapló «észrevétel» rovatába.

(2) A felmentést csak különleges méltánylást érdemlő okokból, *kivételesen és csak egyeseknek* lehet valamely szünetnek korábbi megkezdéseként vagy meghosszabbításaként megadni.

39. §.

Mulasztások.

(1) A tanítás és nevelés eredményének biztosítása érdekében szükséges, hogy a tanári testület minden mulasztást szigorúan ellenőrizzen.

(2) A szülő vagy helyettese tartozik minden előreláthatólag több napig tartó mulasztás okát lehetőleg a mulasztás kezdetekor az osztályfőnöknek be-

jelenteni. Ha a bejelentés a mulasztás kezdetétől számított három nap alatt nem történik meg, az osztályfőnököknek kötelessége a szülőtől vagy helyettesétől (szállásadójától) a tanuló elmaradásának okát megtudakolni.

(3) Ragályos vagy fertőző betegség után a meggyógyult tanuló csak akkor látogathatja újból az iskolát, ha a hatósági orvos megengedi. A ragályos betegségbe esett családtagnak iskolába járó hozzátartozói és lakótársai is csak a hatósági orvos engedélyével jelenhetnek meg újból az iskolában.

(4) A tanuló mulasztását a szülő vagy helyettese legkésőbb 3 nap alatt igazolja. Ha az osztályfőnök szükségesnek tartja, igazolásul orvosi bizonyítványt is követelhet.

(5) A rendkívüli tárgyak óráinak mulasztását is igazolni kell.

(6) *Az istentiszteletekről és vallásgyakorlatokról való elmaradást a katolikus vallású tanulók az osztályfőnöknél, a másvallású tanulók illetékes hitoktatójuknál kötelesek igazolni. Igazolatlan elmaradás esetében az osztályfőnök a (7—12) bekezdésben foglaltak szerint jár el.*

(7) Az óramulasztások számontartása az osztályfőnök kötelessége. Kétes esetekben az igazgató határozza meg, hogy mikor kell az óramulasztást igazolatlannak tekinteni.

(8) Az óramulasztás igazolásának megtörténtét, a mulasztás okát és a mulasztott órák számát az osztályfőnök az osztálynaplóba tartozik bejegyezni.

(9) Az osztályfőnök az ellenőrzőkönyvben minden igazolatlan mulasztásról értesíti a szülőt vagy helyettesét és figyelmezteti az igazolatlan mulasztás következményeire. A figyelmeztetés megtörténtét az osztálynapló «észrevétel» rovatába bejegyzi.

(10) A tanulót mindennemű igazolatlan mulasztás miatt fegyelmi eljárás alá kell vonni.

(11) Az igazolatlan óramulasztást a tanuló magaviseleti jegyének megállapításakor is tekintetbe kell

venni. 6 órát meghaladó igazolatlan óramulasztás esetében a tanuló abban a félévben, amelyben a mulasztás történt, legfeljebb 3-as magaviseleti érdemjegyet kaphat.

(12) Ha az igazolatlanul mulasztott órák száma az iskolai év folyamán annyira szaporodik, amennyi a rendes tárgyak heti óraszámára, a tanulót a tanulók sorából minden fegyelmi eljárás mellőzésével törölni kell. Az igazolatlan óramulasztások miatt a tanulók sorából törölt tanulónak okmányait azonnal ki kell adni. Tanulmányi értesítőjébe az osztályfőnök bejegyzi, hogy a felszaporodott igazolatlan óramulasztások miatt a tanulók sorából törlőtett. Az intézet pecsétjével ellátott záradékot az igazgató írja alá. A záradékot ugyanilyen módon az anyakönyvbe is be kell vezetni. (L. 3. sz. záradékot.)

40. §.

Iskolánkívüli elfoglaltság.

A tanuló az iskolán kívül minden elfoglaltságát (magántanítás, zene stb.) köteles az osztályfőnöknek bejelenteni, aki ügyeljen arra, hogy a tanulónak elég szabad ideje maradjon iskolai kötelezettségeinek teljesítésére.

41. §.

Nyilvános szereplés.

(1) A tanuló iskolán kívül nyilvánosan általában nem szerepelhet. Kivételes esetekben azonban az igazgató engedélyt adhat a tanulónak olyan nyilvános szereplésre, amely önmagában is nevelő hatású.

(2) Nyilvános színpadon és filmen való szereplést csak a *Katolikus Középiskolai Főhatóság elnöke* engedélyezhet.

(3) Ügyelni kell arra is, hogy a tanulót (az egész ifjúságot) ünnepélyeken való részvételre az iskolán

kívül túlzottan ne kötelezzék (legfeljebb 3-szor egy iskolai évben).

42. §.

Belépés iskolánkívüli egyesületbe.

(1) Gimnáziumi tanuló az intézeten kívül álló társulatnak vagy egyesületnek tagja vagy növendéke nem lehet, és ilyen egyesületek működésében sem az iskolai év folyamán, sem a nyári szünetben részt nem vehet. Ez a tiltó rendelkezés nem vonatkozik az egyházi főhatóságuk jóváhagyásával alakult ifjúsági vallásos célú egyesületekre. Spotregyesületbe csak a KISOK kiadási engedélye alapján léphet a tanuló. (L. VKM. 68.550/1928. XIII. sz. r.)

(2) Iskolánkívüli cserkészcsapatban való működésre az intézet igazgatója csak kifogástalan magaviseletű és legalább elégséges előmenetelű tanulónak adhat engedélyt.

43. §.

Tánciskola.

(1) Nyilvános tánciskolába tanuló nem járhat, nyilvános táncmulatságokon részt nem vehet.

(2) Magán- vagy zártkörű tánciskolát és táncmulatságot is csak az látogathat, akinek erre az igazgató a szülő *(gyám)* személyesen beadott írásbeli kérésére engedélyt ad. Az igazgató döntése ellen fellebbezés nincs.

(3) A tanulóknak zártkörű táncintézményen, összejövetelen stb., továbbá VII—VIII. osztályos leánytanulóknak táncmulatságon való részvételéért is elsősorban a szülőre *(gyámra)* hárul az erkölcsi felelősség. Leánytanulóknak megfelelő felügyeletéről és kíséréséről a szülő *(gyám)* köteles gondoskodni. Ezekre a szórakozásokra az igazgató a szülőnek *(gyámnak)* csak azon kötelezettsége mellett adja meg az engedélyt, hogy a részvétel ne akadályozza a tanulót iskolai köteletségének pontos teljesítésében *(iskola-, szentmiselátogatás, órákra készülés stb.)*.

44. §.

Színház stb. látogatása.

Színházakat, hangversenyeket, tanfolyamokat, felolvasásokat, mozgófényképes előadásokat a tanuló csak osztályfőnöki engedéllyel látogathat. Ilyen engedély csak akkor adható, ha a rendező intézmények, szereplő egyének és az előadott darabok elégséges biztosítékot nyújtanak arra nézve, hogy erkölcsi veszély nem fenyegeti az ifjúságot.

45. §.

Vendéglő stb. látogatása.

(1) Vendéglőbe, kávéházba, cukrászdába csak kivételesen, étkezés céljából s akkor is csak a szülők vagy helyettesük társaságában mehet a tanuló.

(2) Mulatók és játékhelyek felkeresése a tanulóknak még szülei társaságában is szigorúan tilos.

46. §.

Tilalmak.

Fegyelmi büntetés terhe alatt tilos a tanulóknak a dohányzás az iskolában és a nyilvánosság előtt, szeszes italok élvezése, fegyverhordás, egymás közötti gyűjtés, szerencsejáték.

IV. FEJEZET.

Fegyelmi intézkedések.

47. §.

Fegyelmi vétség.

Ha a tanuló a vallás erkölcsi törvények vagy a nemzetiség ellen vét, ha az iskola rendjébe ütköző magatartást tanúsít, fegyelmi vétséget követ el.

48. §.

Fegyelmi büntetések.

(1) Az iskolai fegyelmezés általában megelőzést és javítást céloz ; megtorlást csak akkor alkalmaz, ha erkölcsi romlottság esete, vagy az iskolai közszellem súlyos megzavarásának veszedelme forog fenn. A büntetés célja elsősorban a tanuló erkölcsi javítása, a társak erkölcsösségének megóvása és az iskolai rend helyreállítása. Ennek következtében a gyerekes megfontolatlanságból és pajkosságból származó csínyeknek vagy vétségeknek túlságosan szigorú elbírálásától tartózkodni kell.

(2) Az iskola fegyelmi büntetései a tanár, illetőleg az osztályfőnök részéről négy szemközt történt megintésen vagy feddésen felül a következők :

I. fokú fegyelmi büntetés : osztályfőnöki megrovás az osztály előtt ;

II. fokú fegyelmi büntetés : az igazgató elé idézés és igazgatói megintés ;

III. fokú fegyelmi büntetés : igazgatói dorgálás az osztály előtt ;

IV. fokú fegyelmi büntetés : az igazgató elé idézés a szülő vagy helyettese jelenlétében, és igazgatói megrovás az osztály előtt, esetleg azzal a figyelmeztetéssel, hogy újabb fegyelmi kihágás esetén a tanulónak az intézetet el kell hagynia ;

V. fokú fegyelmi büntetés : a tanári testület elé idézés és szigorú megrovás, esetleg a kedvezmények megvonása vagy eltávozás ajánlása az iskolából ;

VI. fokú fegyelmi büntetés : kizárás az intézetből ;

VII. fokú fegyelmi büntetés : kizárás a helybeli középiskolákból ;

VIII. fokú fegyelmi büntetés : kizárás az ország összes gimnáziumaiból, és

IX. fokú fegyelmi büntetés : kizárás az ország összes középiskolaiból.

(3) Másnemű büntetések (testi fenytés, bezárás, kitérdeltetés, kiküldés az óráról, táplálékmevönás, büntetési feladatok stb.) tilosak még akkor is, ha a szülő erre felhatalmazást ad.

(4) A fegyelmi büntetéseket lehetőleg fokozatosan alkalmazzuk. Csak súlyos esetekben vagy visszaesés miatt kerüljön sorra az alacsonyabb fok mellözésével egyszerre a magasabb fegyelmi büntetés.

(5) Magasabbfokú büntetés után újabb, kevésbbé súlyos kihágás esetében alacsonyabbfokú büntetés is kiszabható. Visszaesés esetében azonban a magasabbfokú büntetés után alacsonyabbfokú már nem alkalmazható.

(6) Minden fegyelmi büntetés elengedhetetlen alaki kelléke, hogy az osztályfőnök az osztálynaplóba bevezesse és a tanuló szülője vagy helyettese a büntetésről az ellenőrzőkönyv útján írásbeli értesítést kapjon. A szülő vagy helyettese tartozik az értesítést elismerni. [V. ö. 29. §. (4).]

(7) Súlyosabb (V—IX. fokú) fegyelmi büntetés csak szabályszerűen lefolytatott fegyelmi eljárás után szabható ki.

(8) A fegyelmi tárgyalásról részletes külön jegyzőkönyvet kell felvenni. Ebben a fegyelmi eljárás alá vont tanuló személyi adatain kívül fel kell tüntetni esetleges korábbi fegyelmi büntetéseit, továbbá a részletes tényállást, a bizonyítékokat, végül pedig a tanári testület határozatát. A jegyzőkönyvben jelezni kell azt is, hogy a határozat egyhangú vagy szótöbbséges volt-e. A testület egy tagjának a kívánságára a kisebbségi véleményt és megokolást is fel kell a jegyzőkönyvbe venni. A *kat. ker. főigazgatóhoz* felterjesztett jegyzőkönyvhöz csatolni kell a tanuló tanulmányi értesítőjét és személyi lapját is.

(9) Ha a tanuló a nyári szünetben követ el fegyelmi vétséget, a fegyelmi eljárást a tanítás megkezdése után kell lefolytatni.

49. §.

Eltanácsolás.

(1) Mind tanulmányi, mind fegyelmi okból kifolyólag csak az igazgató tanácsolhatja el a tanulót az iskolából.

(2) Ha az eltanácsolás az V. fokú fegyelmi büntetéssel kapcsolatos, és a szülőkkal a megegyezés sikerül, az anyakönyvbe és a tanuló tanulmányi értesítőjébe a szabályszerű kimaradási záradékot kell bevezetni: «szülei akaratából kimaradt». (L. 2. sz. záradékot.) Ha a megegyezés nem sikerül, akkor a tanári testület újabb tárgyaláson hoz határozatot.

50. §.

Eltiltás az iskola látogatásától.

Ha a fegyelmi vétség olyan természetű, hogy VI. fokú vagy ennél magasabb büntetést vonhat maga után, a tanuló a fegyelmi büntetés elől nem térhet ki az iskolából való önkéntes kimaradással. Ilyen esetekben az igazgató a tanulót az intézet látogatásától azonnal eltilthatja.

51. §.

Kizárás.

(1) A VI. fokú fegyelmi büntetés esetében az igazgató javaslatára a *kat. ker. főigazgató* határoz. A VII—IX. fokú fegyelmi büntetés esetében a *kat. ker. főigazgató* javaslatára a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter zárja ki a tanulót.

(2) A kizárási határozatot a kizárt tanuló osztályában az igazgató személyesen hirdeti ki, a többi osztály tanulóival pedig körözvény útján tudatja.

(3) A kizárást rövid megokolással az anyakönyvbe és a tanuló tanulmányi értesítőjébe is be kell vezetni. (L. 4. sz. záradékot.) Az iskola évkönyvében azonban nem közölhetők sem maga a kizárás, sem pedig a kizárás okai és egyéb körülményei.

V. FEJEZET.

**A gimnázium tanári testülete és segéd-
személyzete. Ügyvitel.**

52. §.

Igazgató.

(1) Az igazgató a gimnázium felelős vezetője ; a törvények és rendeletek végrehajtója ; a tanári testület értekezleteinek elnöke ; az iskolának a hatóságok és a közönség előtt képviselője ; felelősséggel vezeti, irányítja és ellenőrzi az iskola oktató és nevelő munkáját (l. 70—74. §) ; az iskola épületének, vagyonának, pecsétjének őre, pénztárának kezelője, irodai ügyeinek vezetője.

(2) Mint tanügyi hatóság első fokon határoz a következő ügyekben :

tantárgyfelosztás, órarend, felügyeleti rend, *fogadóórák* és az állandó helyettesítés, *a nyári hivatalos órák* megállapítása,

tankönyvek bevezetése (a tanári testület gyűlésén történt megbeszélés alapján),

vizsgálatok, összefoglalások rendjének és idejének megállapítása,

köszönetnyilvánítás adományért 5000 P-ig,

az iskolai ösztöndíjak és jutalmak adományozása a tanári testülettel való megbeszélés alapján,

lelkigyakorlatok idejének megállapítása a hit-tanár meghallgatásával,

gyakorlótanárok beosztása, ill. bejelentése a kat. ker. főigazgatónak,

intézeten kívül állók részére előadások és felolvasások engedélyezése a tanítási időn kívül,

ifjúsági szakkörök engedélyezése,

belföldi tanulmányi kirándulások tervének megállapítása,

ingyenes előadások, felolvasások tartásának engedélyezése az intézeten kívül álló előadók kérelmére, tánctanfolyam engedélyezése az iskolában,

- magán-tánciskola látogatásának engedélyezése,
 tanárok minősítése,
 napibéres szolga alkalmazása a költségvetés kere-
 tein belül,
 felvétel, rendes tanulók részére különbözeti és
 díjtalan magánvizsgálatok engedélyezése,
 tanulók törlése :
 a) tandíj- (felvételi és vegyesdíj) hátralék és
 b) igazolatlan mulasztás miatt,
 nem helyben lakó tanulók bejárásának engedé-
 lyezése, bérelt szálláson lakó tanulóknak szállás-
 változtatására való kötelezése,
 tanulók részére távolmaradási engedély adása,
 izr. tanulók mentesítése a szombati írás-, rajz-,
 kézimunkagyakorlatok alól *a szülő (gyám) írásbeli*
kérelmére,
 tanulók kártérítésre való kötelezése,
 tanulók nyilvános szereplésének engedélyezése,
 tanítási órák meghallgatásának (hospitálás) enge-
 délyezése,
 könyvtári és szertári beszerzések a szaktanárok
 meghallgatásával,
 iskolai helyiségek átengedése egyes alkalmakra,
 az iskola megtekintésének engedélyezése,
 leltári tárgyak selejtezése *a fenntartó rendelkezése*
szerint,
 bizonyítvány-másodlatok kiállítása,
 nyilvános tanulók felvétele a megállapított lét-
 szám keretében,
 tanulók felmentése az iskolaorvos (hatósági
 orvos) véleménye alapján olyan tárgyakból, vagy
 csak valamely tárgy gyakorlati része alól, amelyek-
 nél a rendtartás értelmében felmentésnek helye
 lehet,
 rendes korú magántanulók felvétele,
 szeptemberi vizsgálaton egy tárgyból elégtelen
 érdemjegyet kapott tanuló részére javítóvizsgálat
 letételéig óralátogatás engedélyezése,
 érettségi vizsgálatok jegyzőjének kijelölése.
 (3) Az igazgató működésében közvetlenül a *kat.*

ker. főigazgató alá tartozik. Ezért elsőfokon hozott és jogorvoslattal megtámadott határozatait az ügyre vonatkozó iratokkal együtt másod- és végsőfokú határozathozatal céljából a *kat. ker. főigazgatóhoz* terjeszti fel.

53. §.

Segédkezés és helyettesítés az ügyvitelben.

(1) *A fenntartó az igazgató meghallgatásával megbízza a testület egyik tagját az ügyviteli teendőkben való segédkezéssel. Ez a tanár irodai elfoglaltságán kívül méltányos órakedvezményben részesül. (V. ö. 73. §.)*

(2) Az igazgatónak az intézettől már egy teljes tanítási napra terjedő távollétét is az ok, továbbá a helyettes megjelölésével jelentenie kell a *kat. ker. főigazgatónak*.

(3) Az igazgató joga és kötelessége, hogy a nyári szünetben az őt megillető (hat heti) — augusztus hó 25-én túl nem terjedő — szabadsága alatt megfelelő helyettesítésről gondoskodják. A tanárok, elsősorban az igazgatóhelyettes, kötelesek a helyettesítést legalább két-két heti időtartamra vállalni. A helyettesítők hetenkint legalább egyszer hivatalos órát tartanak és a felmerülő elintézendő feltevéseket és jelentéseket megteszik.

54. §.

Igazgatóhelyettes.

(1) Az igazgató javaslatára *a fenntartó* a rendes tanárok közül egyet az igazgató helyettesítésével megbízza. Ez a megbízás mindaddig érvényben marad, amíg *a fenntartó* másképen nem intézkedik. Az igazgatóhelyettes az igazgató akadályoztatása esetén minden tekintetben helyettesíti. *Az igazgató köteles az igazgatóhelyettes megbízásáról a kat. ker. főigazgatónak haladéktalanul jelentést tenni.*

(2) Az igazgatóhelyettes szükség szerint segídezhet az ügyviteli teendőkben is. [Órakedvezményét lásd 53. § (1).]

55. §.

Ügykezelés.

(1) A rendes és pontos ügykezelés biztosítására iktatókönyv, mutatókönyv, postakönyv, leltári napló, szakleltárak, valamint a pénzkezeléshez megkívánt könyvek szükségesek. A szakleltárakat az igazgató ellenőrzésével a szertárak és a könyvtárak őrzésével megbízott tanárok vezetik. A szakleltárakat az igazgató minden költségvetési év végével lezárja és aláírja. A számvitel módját *a fenntartó állapítja meg.*

(2) Az igazgató minden hivatalos iratot érkezése, illetve szerkesztése napján beiktat és a mutatókönyvbe bejegyezteti.

(3) Egy szám alatt csak egy ügyet szabad elintéztetni.

(4) A kiadvány jobb felső szélén a tárgy jelzése után mindig hivatkozni kell a vonatkozó számra és keletre.

(5) Minden iratnak, amelyet az igazgató hivatalosan kiad, fogalmazványban meg kell lennie az irattárban. Rövidebb fogalmazványok magára a beiktatott iratra is írhatók. A név- és számadatok kivételével azonos szövegű ügydaraboknál elég az elintézés lényegének rövid jelzése.

(6) Az igazgató jelentése rövid, világos, de az ügy kimerítő és szabatos legyen, az ügyről mindig határozott véleményt tartalmazzon és megokolt javaslatot terjesszen elő.

(7) A hivatalosan kiadott iratok adatainak hitelességéért, valamint a szerkesztés szabályszerűségéért az igazgató teljes mértékben felelős.

(8) Az igazgató köteles megvizsgálni, hogy a szegénységi bizonyítvánnyal fel nem szerelt beadványok és mellékleteik el vannak-e látva szabályszerű bélyeggel. A bélyeghiányt beiktatás előtt pótolta. A bélyegre ráüti az iskola pecsétjét és a lebélyegzés napját a bélyeg felső szélén feljegyzi.

(9) *A Katolikus Középiszkolai Főhatóság (K.K.F.)-*

hoz szóló jelentéseket a kat. ker. főigazgató útján kell felterjeszteni. A katolikus elnök-főigazgató a tanulmányi és fegyelmi ügyekben közvetlenül a K. K. F.-hoz, személyi és anyagi ügyekben pedig a fenntartóhoz teszi meg előterjesztését.

(10) A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterhez szóló jelentéseket más rendelkezés hiányában a katolikus elnök-főigazgató útján kell a (9) pont rendelkezései szerint felterjeszteni.

(11) A jelentésekre megszabott határidőket köteles az igazgató nyilvántartani és az ügyeket ezeknek megfelelően elintézni. Ha ez nem volna lehetséges, az igazgatónak a kitűzött határidőig jelentést kell tennie a késedelem okairól és arról, hogy a kívánt jelentést előreláthatólag mikor terjesztheti fel.

56. §.

Iráttár.

(1) Az igazgató a kiadvány keltét a fogalmazványon és az iktatókönyvben is feljegyzi. A kiadvány elküldése után az elintézett ügyiratot az irattárba helyezi.

(2) Az igazgató köteles a tanítási évenként szabályszerűen lezárt s egy kötetbe kötött anyakönyveket, a leltári naplót és a szakleltárakat, az intézetnél alkalmazottak minősítő táblázatait, a statisztikai kimutatókat, a tandíjmentes és az ösztöndíjas tanulók névsorát, a gimnáziumból, valamennyi helybeli középiskolából, az ország összes gimnáziumaiból vagy középiskolaiból kizárt tanulók nyilvántartását, az engedélyezett tankönyvek jegyzékét, az elvi jelentőségű rendeletek gyűjteményét, a tanárok mulasztásairól szóló kimutatót, az alapítóleveleket, az esetleg visszamaradt bizonyítványokat stb. irattárban könnyen kezelhető módon elhelyezni. Az irattárban kell megőrizni az évfolyamonként bekötött *Katolikus Tanügyi Közlönyt és a Hivatalos Közlönyt* is, úgyszintén az intézet évkönyveit 5—5 példányban.

(3) Az irattárból kiselejtezhettek :

a) 3 év elteltével : az érettségi írásbeli dolgozatok ;

b) 9 év elteltével : a felvételi naplók, osztálynaplók ;

c) 32 év elteltével (a belőlük eredő követelések lejártától számítva) : a szerződések ;

d) 10 év elteltével : a többi iratok, ha az iskola történetének vagy a növendékek elvégzett tanulmányainak igazolása szempontjából nem fontosak.

(4) Az iktatókönyvet, mutatót, anyakönyveket, értekezleti jegyzőkönyveket, érettségi vizsgálati anyakönyvet (kimutatást), épülettervjazokat, leltárakat, valamint az iskola történetére világot vető egyéb iratokat nem szabad kiselejtezni.

(5) A kiselejtezés megtörténtét és időpontját külön ügyszeretba kell foglalni.

(6) Az iskolai dolgozatokat egy esztendeig kell megőrizni.

57. §.

Osztályfőnök.

(1) Az igazgató minden osztály számára külön-külön osztályfőnököt jelöl ki. Leánygimnáziumban az osztályfőnök csak tanárnő lehet.

(2) Az osztályfőnök az igazgató rendelkezéseinek és a tanári értekezletek határozatainak végrehajtója.

(3) Kötelessége az ügyviteli teendőket (személyilapok vezetése, osztálynapló adatainak kitöltése, osztálynapló átvizsgálása, mulasztások igazolása, anyakönyv, tanulmányi értesítők, bizonyítványok megírása stb.) pontosan elvégezni. (V. ö. 75. §.)

58. §.

A tanár elfoglaltsága.

(1) A tanár feladata a tanulók erkölcsi és szellemi vezetése, nevelése, oktatása. (V. ö. 76. és 78. §.) Rendszeres önműveléssel arra kell törekednie, hogy

szaktárgyaiban, oktató és nevelő munkájában mindenkor a tudomány színvonalán álljon. Ebbeli törekvését az igazgató tartozik a szükséges eszközök lehető rendelkezésre bocsátásával előmozdítani. A tanár a megszabott munkakört felelősséggel látja el, az igazgató útmutatásait, rendelkezéseit követi.

(2) Köteles résztvenni a tanári értekezleteken (89—96. §), ott indítványozó és szavazati joga van.

(3) Tartozik megjelenni az iskolai ünnepélyeken és minden alkalommal, amikor az iskola testületileg kivonul. Köteles továbbá példaadás céljából azokon az ünnepélyeken is résztvenni, amelyeket saját vállásfelekezete rendez az intézet tanulói részére. [Fogadóórát l. 77. § (4).]

(4) Ha bármilyen kötelességének teljesítésében akadályozva volna, azt tartozik az igazgatónak kellő időben jelenteni.

(5) A tanárok *tanári mivoltukból származó* mindenemű testületi vagy magánbeadványai csak az igazgató útján terjeszthetők fel a felsőbb hatóságokhoz.

(6) Az egyes szertárak, könyvtárak őrei kötelesek a szertár, könyvtár anyagát gondozni, rendben tartani és az idevágó egyszerűbb munkálatokat személyesen, felelősséggel elvégezni. Elsőrendű feladatuk a szertár, könyvtár fejlesztése is. Evégett minden év első módszeres értekezletén javaslatot tesznek évi szükségleteikre nézve. Ugyanezt teszik a botanikus kert felügyelő tanárai is. Az előirányzatban külön feltüntetik a meglévő szertári, könyvtári anyag fenntartásához szükséges összegeket és az új beszerzések tervét. Az igazgató a rendelkezésre álló ellátmány keretén belül gondoskodik elsősorban a szertárak, könyvtárak és raktárak fenntartásához, azután a továbbfejlesztésükhöz szükséges anyagok és tárgyak beszerzéséről.

(7) A szertár fejlesztése azonban semmiesetre sem lehet csupán anyagi kérdés, hanem mindenkor a szertárőr és a többi szaktanár egyéni gyűjtésének, munkásságának eredménye.

(8) A szertár, könyvtár őrének kötelessége a leltár és a naplók pontos vezetése is.

(9) A tanárok saját intézetükben a tanulóknak semmiféle magánoktatást nem adhatnak. *A katolikus gimnáziumokban állásban levő nem szerzetesrendi tanárok más iskola rendes tanulójának vagy magántanulójának (magánvizsgázójának) oktatását is csak akkor vállalhatják, ha a kat. ker. főigazgató erre külön engedélyt ad.* Az engedély kérésekor bejelentendő: a) a tanuló neve, iskolája és osztálya, b) mire készíti elő a kérelmező tanár (magán-, javítóvizsgálat, rendes tanuló otthoni tanítása stb.), c) milyen tárgyakra tanítja, heti hány órában. A *kat. ker. főigazgató*nak jogában áll a kérelem elutasításával állástalan tanerőt — ha van ilyen bejelentve nála — ajánlani az oktatást kívánó tanulónak. *Szerzetestanárookra rendfőnököknek rendelkezései érvényesek.*

(10) A nem teljes óraszámú alkalmazott tanároknak más iskolába járó tanuló tanításához nem kell engedélyt kérniük, a bejelentési kötelezettség azonban rájuk is vonatkozik.

(11) A rendkívüli tárgyak tanítását állásban lévő nem szerzetes tanárok — külön díjazásért — csak a *kat. ker. főigazgató* engedélyével vállalhatják.

(12) A tanároknak nem szabad sem tanítványaiktól, sem azok hozzátartozóitól semmiféle ajándékot elfogadniuk, pénzt vagy bármit kölcsön kérniük. Tilos továbbá tanítványaikat személyes szolgálatételre felhasználniuk (pl. az iskolából őket elküldözgetni stb.).

(13) A tanárok tanítványaiknak csak olyan tudományos vagy szépirodalmi könyveket adhatnak olvasásra, amelyek szoros összefüggésben vannak a gimnáziumi tanulmányokkal és amelyek a tanulók értelmi színvonalát nem haladják meg. Szigorúan tilos olyan könyveknek kölcsönadása vagy ajándékozása, amelyek akár hazafias, akár valláserkölcsi szempontból az ifjú lélekre veszedelmekkel járhatnak.

59. §.

Helyettesítés.

(1) Az igazgató a tanítási év elején — a tanárok egyenlő megterhelésével — összeállítja a helyettesítés rendjét. A kijelölt időben minden tanár köteles rendelkezésre állani.

(2) Ha valamely tanár munkájának ellátásában akadályozva van, ezt az igazgatónak idejekorán kell jelentenie, hogy helyettesítéséről megfelelően gondoskodhassék. [L. 58. § (4).] Erre vonatkozó intézkedéseiről az igazgató az érdekelt tanárokat idejében értesíti. Osztályokat összevonni, órákat elhagyni vagy az órát ú. n. «csendes foglalkoztatás»-sal kitölteni nem szabad. A helyettesítést és az ilyen órán végzett anyagot az osztálynaplóban is fel kell tüntetni.

(3) Ha a helyettesítés előreláthatólag legfeljebb két hétre fog terjedni, a helyettesítéssel az igazgató lehetőleg az illető osztályban tanító tanárokat bizza meg. Ilyen esetben a tanárok a rendelkezésükre bocsátott órákat saját tárgyaik tanítására is felhasználhatják.

(4) Ha valamelyik tanár betegség, szabadságolás vagy egyéb ok miatt előreláthatólag két héten túl, de legfeljebb egy hónapig nem teljesíthet szolgálatot, akkor az igazgató tartozik szakszerű helyettesítéséről gondoskodni.

(5) Ha a helyettesítés egy hónapnál hosszabb időre terjed és a tanulmányi rend veszélyeztetése nélkül a tanári testület tagjaival meg nem oldható, helyettes kiküldését kéri az igazgató *a fenntartótól*. Minden olyan helyettesítésről, mely két hétnél tovább tart, az igazgató jelentést tartozik tenni a *kat. ker. főigazgatónak*.

60. §.

Iskolaorvos.

Az iskolaorvos feladatai : évenként legalább egyszer, szükség esetén többször is vizsgálatot tart s ennek adatait rávezeti a személyi lapra ; az iskolai

egészségügyre nézve az igazgató, illetőleg a tanári testület elé javaslatokat terjeszt ; ellenőrzi a közegészségügyi intézkedéseknek végrehajtását az intézetben ; megelőzi az egészségre káros szokásoknak elharapódzását ; javaslatot tesz az igazgatónak egy-egy tanuló esetleges felmentésére nézve. (L. 68. §.)

61. §.

Irodai alkalmazott.

Az irodai alkalmazott a reábízott tennivalókat az igazgató utasításai szerint és az igazgató felelősségével végzi. Az irodai alkalmazottat az állami tisztviselőkkel azonos felelősség és titoktartás kötelezi.

62. §.

Altiszt. Egyéb alkalmazottak.

(1) Az altisztek és egyéb alkalmazottak az igazgatónak és az igazgató rendelkezései szerint az iskola minden tanárának, irodai alkalmazottainak engedelmességgel tartoznak. Kötelesek az iskola épületét, bútortátát, felszerelését őrizni, tisztán és rendben tartani, nemkülönben az igazgatótól kijelölt vagy rájuk bízott munkát lelkiismeretesen és pontosan végezni. Minden észlelt rendkívüli körülményt, kárt, rendetlenséget vagy fegyelmetlenséget tartoznak az igazgatónak azonnal jelenteni.

(2) Szolgálatban és szolgálaton kívül mindenkor tisztességes és illedelmes magaviseletet tartoznak tanusítani a tanári testület tagjaival, a szülőkkel, a tanulókkal és egymással szemben is. Az intézetben lakó altiszt családtagjaiért is felelős.

(3) Tanulónak kölcsönt adniok, tőle ajándékot, vagy pénzt elfogadniok vagy kérniök a legszigorúbban tilos. Élelmiszereket csak az igazgató engedélyével árusíthatnak.

VI. FEJEZET.

Nevelési és tanulmányi ügyek.

63. §.

A tanítás menete.

A tanítás a Katolikus Középiskolai Főhatóságtól kiadott tanterv és utasítások (esetleg a K. K. F.-től engedélyezett helyi tanterv), a jóváhagyott tanmenetek és az időnként tartott értekezletek megállapodásai szerint halad.

64. §.

Heti óraszám.

(1) A rendes tantárgyak heti óraszámát és a tanítási idő beosztását *a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter állapítja meg.* (1934 : XI. t.-c. 25. §. (2).)

(2) A rendkívüli tárgyak heti óraszámát a rendkívüli tárgyak tanításáról szóló szabályrendelet határozza meg.

65. §.

A tanítási óra időtartama.

A tanítási óra időtartama 50 perc. A déli egy óra (13 óra) után következő tanítási óra időtartama 40 perc.

66. §.

Órakozi szünet.

Az egyes tanítási órákat szünet választja el. Ezt az órakozi szünetet a tanulók üdülésére és az osztályterem szellőztetésére kell felhasználni. Ezért a tanulók a szünet alatt osztálytermükből kivonulnak. Az órakozi szünetben a tanár a tanulókat nem tarthatja vissza az osztályban *és nem is rövidítheti meg a pihenésre szánt időt.* Az igazgató a harmadik

óra után hosszabb szünetet (15—20 perc) is engedélyezhet.

67. §.

Imádság.

(1) Az első tanítási óra imádsággal kezdődik és az utolsó óra imádsággal végződik. Déli 12 órakor az *Angelus*-t kell imádkozni. A tanítás megkezdése előtt és befejezése után csak egyházzhatóságilag engedélyezett imát szabad imádkozni. Az imádság szövegét valamennyi tanuló közösen és fennhangon mondja. A keresztség után a tanulók vigyázz-állásban elmondják a *Magyar Hiszekegyet*.

Iskolai imádságul ajánlható:

előadás előtt a *Deus, qui corda . . .*, tanítás végén az *Agimus Tibi gratias . . .* kezdetű imádság, húsvéti időben az *Angelus* helyett a *Regina coeli*. Az előadások előtti imához csatolhatók még a következő rövid imák vagy a magyar szentekhez intézett apró fohászok:

október folyamán: *Ave Maria*, vagy fohász a *Magyarok Nagyasszonyához*,

novemberben: *Requiem aeternam*, vagy *Szent Imréhez*, ill. *Szent Erzsébethez*,

decemberben: *Rorate coeli desuper*,

januárban: *Árpádházi Boldog Margithoz*,

a nagybőjt idején: *Adoramus Te Christe*,

márciusban: *Szent Józsefhez*, *Kapisztrán Szent Jánoshoz*,

áprilisban: *Szent Adalbert hittérítőhöz*,

májusban: *Memorare*, vagy *Szent István királyhoz*,

júniusban: *Jézus Szentséges Szíve*, *irgalmazz nekünk*, vagy *Szent László királyhoz*.

68. §.

Felmentés a rendes tárgyak alól.

(1) A rendes tárgyak közül a rajz, a gyorsírás, a testnevelés, az ének és a kézimunka gyakorlati része alól felmentést nyerhetnek a tanulók. A gyakorlati rész a rajzban a rajzolás, a gyorsírásban az

írás, az énekben az éneklés, a kézimunkában a kivitel, a testnevelésben a gyakorlat.

(2) A felmentést a szülő szeptember hó 20-ig írásban tartozik kérni. Ha a felmentést a szülő egészségi okokból kéri, az igazgató az iskolaorvos, vagy ha nincs az intézetnek iskolaorvosa, akkor a hatósági orvos írásbeli véleménye alapján határoz. Ha a szülő a felmentést alkalmatlanság címén kéri, az igazgató a tanári testület meghallgatása után határoz. A felmentés egy-egy hónapra, megokolt esetben egy teljes tanítási évre adható meg. A testnevelés alól való felmentés esetében az igazgató, ahol erre lehetőség van, sportorvosi intézetbe köteles a tanulókat hivatalos beutalással felülvizsgálatra küldeni. Különösen figyelembe kell venni, hogy éppen a gyengébb szervezetű, betegsége hajlamos tanulókra nézve nagyon szükséges lehet a könnyebb testgyakorlás (pl. szabadgyakorlat, svédgyakorlat). Ezért a testgyakorlás alól részleges felmentés is lehetséges (pl. a szertornázás vagy ugrás, futás alól).

(3) Minden felmentés hatálya legfeljebb egy iskolai évre szól.

(4) A felmentést az osztályfőnök az anyakönyv «észrevétel» rovatába, az osztályozónapló és az osztálynapló megfelelő rovatába bejegyzi. (L. 5. sz. záradék.)

(5) A felmentett tanuló köteles azokon az órákon is jelen lenni, melyekre felmentése vonatkozik. Köteles továbbá az anyag elméleti részét elsajátítani, sőt azokat a gyakorlati munkákat is elvégezni, amelyek elvégzésére szervezete alkalmassá teszi.

(6) A testnevelés, gyorsírás és kézimunka alól felmentett tanulók ezekből a tárgyakból nem kapnak osztályzatot. A rajz és ének gyakorlati része alól felmentett tanulók azonban ezeknek a tárgyaknak elméleti anyagából tartoznak számot adni és osztályzatot is kapnak. A testnevelés alól részleges felmentést nyerő tanulót is osztályozni kell.

69. §.

Felmentés a szombati írás alól.

Izraelita vallású tanulókat az igazgató mentesíti az írás, az írásbeli számolás, a rajzolás alól a szombati napon, ha a szülő vagy gyám a felmentést írásban kéri. A felmentést az osztályfőnök az osztálynapló «észrevétel» rovatába bejegyzi.

70. §.

Az igazgató feladata a nevelés és oktatás terén.

(1) Az igazgató feladata, hogy a nevelésben és tanításban egységes eljárásról gondoskodjék. Ebből a szempontból ellenőrzi, hogy a tanárok *a vallás-erkölcsi alapon nyugvó hazafias és általában az érzelmi, esztétikai, akarati, értelmi, testi nevelésre* kellő gondot fordítanak-e és hogy pontosan, lelkiismeretesen és buzgón teljesítik-e iskolai kötelességeiket.

(2) Megfigyeli minden egyes osztálynak az egyes tantárgyakban való haladását, nemkülönben azt is, hogy az oktatás a tanterv és az utasítás értelmében történik-e. Ezért szükséges, hogy az igazgató az órákat minél gyakrabban látogassa, az osztálynaplók fegyelmi és tanulmányi részét legalább havonként egyszer átvizsgálja, láttamozza, a hiányokat pótolta, továbbá, hogy az évvégi összefoglalásokat is figyelemmel kísérje.

(3) Az igazgató törekedjék az osztályok látogatása alkalmával a tanulók előmeneteléről közvetlen tájékozódást szerezni. Igyekezzen megismerni főként a változó szorgalmú, elégtelen vagy gyenge előmenetelű tanulókat, hogy az ellenőrző és osztályozó értekezleteken a maga tapasztalataival is támogathassa a tanári kart a tanulók előmenetelének megítélésében.

(4) Minden félévben vizsgálja át az igazgató a tanulók írásbeli dolgozatait. Győződjék meg ilyenkor arról, a dolgozatok megfelelnek-e a követelmé-

nyeknek, továbbá, hogy a dolgozatok javítása pontosan és lelkiismeretesen történik-e.

(5) Ha az igazgató bármily hiányt vagy mulasztást talál, megteszi észrevételeit, de semmiesetre sem a tanulók jelenlétében. Általános tapasztalatait — hacsak nem szükséges: nevek említése nélkül — az ellenőrző és módszeres tanácskozásokon közli, amikor egyúttal megadja útmutatásait és utasításait is.

71. §.

Tantárgyfelosztás.

(1) Az igazgató osztja fel a tárgyakat az egyes tanárok között. A tárgyfelosztást már a tanév végén el kell készíteni a következő iskolai évre. Ebben tekintettel kell lenni az oktatás érdekeire, továbbá az egyes tanárok képesítésére, szükség esetén képességeire is. A lehetőség szerint tekintetbe veszi az igazgató az egyes tanárok ezirányú kéréseit is, de ezek nem korlátozhatják a pedagógiai szempontok érvényesítésében. A heti órákat iparkodjék egyenletesen felosztani a tanárok között.

(2) A tantárgyfelosztás összeállításakor a következőkre kell törekedni:

az alsóbb osztályokban — főként az elsőben — a két nyelv lehetőleg egy tanár kezében legyen;

a IV. osztályos természetrajzot lehetőleg vegyes szakos,

a rokontárgyakat ugyanabban az osztályban lehetőleg ugyanaz a tanár tanítsa;

az egyes osztályokban megkezdett tárgyakat a következő osztályokban is lehetőleg ugyanazok a tanárok tartsák meg;

a felső osztályokban a latin nyelv tanítása lehetőleg latin-görög szakos tanár feladata legyen; a szépírást a rajztanár tanítsa.

(3) A tanárokat saját tárgyaik ellátására kell beosztani és csak szükség esetén bízhatók meg vala-

mely más, lehetőleg szaktárgyukkal rokon tárgy tanításával.

72. §.

Tanmenet.

Az igazgató köteles gondoskodni arról, hogy az egyes tanárok a tanterv alapján és a helyi viszonyok figyelembevételével elkészítsék szaktárgyaik tanmenetét. A tanmeneteket az első módszeres értekezleten történő megvitatásuk után a *kat.* ker. főigazgatóhoz kell felterjeszteni.

73. §.

A tanárok heti óraszám.

(1) A tanárok kötelező tanítási ideje heti 18 óra ; 24 óránál többnek tanítására helyettesítés esetében sem kötelezhetőek és erre nem is vállalkozhatnak.

(2) Az igazgató legalább heti 2 órában köteles tanítani. Heti 8 óránál több óra ellátására nem kötelezhető. Emellett igyekezzék minden osztályt és minden tanárt havonként legalább egyszer meglátogatni.

(3) A rendkívüli tárgyak heti óráit a kötelező óraszámba kell beszámítani, ha a tanár óraszámja és a létszámviszonyok megengedik. Egyébként a rendkívüli tárgyak tanításáról szóló szabályrendelet erre vonatkozó intézkedései szerint kell eljárni.

(4) 1—2 órakedvezményben részesíthetők azok a tanárok, akikre egyéb iskolai elfoglaltságuk (osztályfőnökség, dolgozatok javítása, munkáltató oktatás, iskolai ifjúsági egyesületek vezetése stb.) nagy terhet ró.

(5) Egyetemi magántanárok kötelező óraszámja abban a félévben, amelyben egyetemi előadást tartanak, heti 12 óra. [Ügyviteli teendőkben segédkező tanár és igazgatóhelyettes óraszámát l. : 53. § (1).]

74. §.

Órarend.

(1) Az órarendet az igazgató úgy állítja össze, hogy a tanárok elfoglaltságát a vasárnapokon és egyéb szünnapokon kívül egész napra terjedő szünet ne szakítsa meg. Ez a rendelkezés a tanulmányi felügyelettel megbízott tanárookra nem vonatkozik.

(2) Az órarend készítésekor vigyázni kell arra, hogy a tanítási órák torlódása a tanárt túlságosan ki ne fárasztja. Ezért egy-egy tanár óráit egyenletesen kell elosztani a hét minden napjára. Közvetlenül egymásután legfeljebb három tanítási órája lehet egy-egy tanárnak. Négy órát csak közbeeső szünetórával lehet egy napra tenni.

(3) Az órarend összeállításában elsősorban a tanulmányi szempont irányadó. A tanárok személyes kérései csak ezen belül vehetők tekintetbe.

(4) A tanuló szempontjából egyenletességre, változatosságra kell törekedni. Ezért a tanítási tárgyak a hét napjain lehetőleg arányosan oszoljanak el. Ne legyenek úgynevezett nehéz napok, de viszont túlkönnyűek se. Ajánlatos, hogy a rajzból ugyanazon napon két óra közvetlenül egymásután következék.

(5) Az írásbeli dolgozatok elkészítésének idejét lehetőleg a délelőtt első felére kell kitűzni. Az írásbeli dolgozat elkészítésére, továbbá a rajz tanítására kitűzött órát testgyakorlási órára közvetlenül nem előzheti meg. Egy napon csak egy, egészen kivételes esetben legfeljebb két írásbeli dolgozat írható.

(6) A tanulók esetleges délutáni iskolai elfoglaltságát úgy kell megállapítani, hogy *egy-egy tanuló*nak hetenkint *legalább két délutánon az iskolában semmiféle elfoglaltsága ne legyen.*

(7) A tanulókat (sem az egész osztályt, sem az osztály egy részét) nem szabad külön tanítás, felelés vagy foglalkoztatás céljából összegyűjteni vagy berendelni.

(8) Különösen ügyelni kell arra, hogy a tanulók-

nak az iskolában vasárnap ne legyen elfoglaltságuk. A tanulóknak az istentiszteleten kívül egy iskolai év folyamán legfeljebb három ízben lehet vasárnapi iskolai elfoglaltságuk.

(9) A tantárgyfelosztás három példányát, az órarendnek és az egyes tanárok elfoglaltságát feltűnítő kimutatásnak két-két példányát jóváhagyás végett fel kell terjeszteni a *kat. ker. főigazgatóhoz*.

75. §.

Az osztályfőnök feladatai.

(1) Az osztályfőnök kötelessége, hogy a gondjaira bízott osztályban a fegyelemtől, s a nevelés és tanítás egységes szelleméről gondoskodjék. (V. ö. 57.§.)

(2) Az osztályfőnök a nevelés, tanítás és fegyelmezés egyöntetűsége érdekében tanártársaival kellő alkalmakkor és megfelelő módon közli megjegyzéseit, ha pedig különös intézkedésre van szükség, az igazgatónak jelentést tesz.

(3) Az osztályfőnöknek minél többet kell érintkeznie osztályával és az osztályban tanító tanárokkal. Ezért gyakran látogassa osztályát, hogy több oldalról ismerje meg a tanulókat. Szükség esetén köteles felhívni a többi tanár figyelmét is az egyes tanulók egyéni sajátosságaira, mert a tanulók megismerése és megértése az eredményes tanítás és nevelés alapfeltétele.

(4) Különösen szép és fontos feladat hárul az első osztály főnökére. Elsősorban u. i. az osztályfőnök kötelessége, hogy a tanulókat bevezesse a középiskolai életbe, megismertesse velük a tanulás módját stb. Főleg ezt a célt szolgálja az első osztályban rendszeresített osztályfőnöki óra. Noha a többi osztályban erre a célra külön óra nem áll rendelkezésre, mégis nagyon kívánatos, hogy az osztályfőnök módot találjon a későbbi években is az osztályfőnöki óra gondolatköreinek fejtegetésére és továbbfejlesztésére. Kívánatos, hogy az osztályfőnök a

következő magasabb évfolyamokban is megmaradjon osztálya élén.

76. §.

A tanár feladata a nevelés terén.

(1) Az ifjúság vallásos, erkölcsi és hazafias érzületének ápolása és az iskola jó szellemének megőrzése az egész tanári testület feladata. Minden tanár tekintse tehát kötelességének nemes példaadással, jó bánásmóddal közreműködni abban, hogy az ifjúságban a vallásos és erkölcsi érzület, a hazaszeretet, a kötelességtudás és az engedelmisség erényei gyökeret verjenek. *A katolikus gimnázium minden tanárában — akár egyházi, akár világi — elevenen éljen az a meggyőződés, hogy az emberiség legjőbb tanítómestere az Isten Fia, Jézus Krisztus. Ő az út, az igazság, és az élet. Egyházában ma is él, tanít, megszentel és irányít. Ezért a tanár gondosan ápolja magában a Krisztussal való kegyelmi összeköttetés tökéletesítését. Csak így tudja a krisztusi hit világosságát és erejét átsugároztatni tanulói lelkébe, csak így tud katolikus jellemet kialakítani. Csupán akkor várhatunk tanítványainktól katolikus szellemet, ha mi magunk erre vonzó példával szolgáltunk nekik. Csak akkor nevelhetjük őket tevékeny hazaszeretetre, ha mi magunk áldozatkész, önzetlen hívei vagyunk hazánknak. Ami pedig erkölcsi érzületüket illeti: ők gyengék, tehát a tanárnak erősnek, türelmesnek kell lennie; ingatagok, tehát következetességet kell mutatnia; hanyagok, kötelességmulasztók, pontatlanok, tehát irányítójukban szorgalmat, kötelességtudást, pontosságot kell látniok; engedetlenek, tehát nevelőjük fegyelmezett, igazságosan szigorú legyen, de jóakarattal; igazi atyai érzülettel foglalkozzék velük, hogy ne félelemből, hanem benső ragaszkodásból igyekezzenek kívánalmainak eleget tenni.*

(2) Igyekezzenek minden tanár megismerni tanítványait, azok egyéniségét. Ezért gondosan figyelje

őket és törekedjék elhárítani minden olyan körülményt, amely a nevelésnek ártalmára lehet; nemes példaadással, útbaigazítással, tanáccsal és intellemmel szoktassa tanítványait megfelelő magatartásra, erősítse őket erényeikben és törekedjék hibáikat jószágos bánásmóddal megjavítani. *Krisztus szemével lássuk meg minden tanulóban a halhatatlan lelket, az Ő megértő, várni és megbocsátani tudó szeretetével közeledjünk hozzájuk. Bánásmódunk minden tanulóval szemben ugyanaz nem lehet: közeledésünket a tanuló egyéniségéhez kell alkalmaznunk. Igyekezzünk elsajátítani magunkban azt a nagy erkölcsi erőt, melynek birtokában el tudjuk viselni a gyermeket úgy, amint van, minden hibájával, gyarlóságával együtt: tehát gyámoltalanságában és szeszélyességében, a munkától való idegenkedésben és az ellenőrzést kijátszani akaró ravaszkodásában egyaránt.*

(3) Kiváltképen gondja legyen a tanárnak arra, hogy a tanulóra ne legyenek befolyással olyan káros áramlatok, melyek hazánk történeti hagyományai-val és a valláserkölcscsel szakítva, támadják a nemzeti, családi és egyéni élet örök erkölcsi értékeit. Ezeknek az áramlatoknak mérgező hatása ellen legjobban úgy védik meg a tanárok a tanulók lelkét, ha példa, oktatás és gyakorlás útján mélyen és eltörölhetetlenül beoltják lelkükbe a vallásosságot, a keresztény erkölcsi világfelfogást, a tiszteletet a magyar nemzeti történet hagyományai iránt és a törhetetlen ragaszkodást az ezeréves Magyarországhoz. (V. ö. 58. és 78. §.)

77. §.

Szülőkkel való együttműködés.

(1) *Az iskola nevelése a családi kör nevelésén épül, annak kiegészítője, ezért az igazgatónak és a tanári testület tagjainak legyen gondjuk arra, hogy a szülői házat a gimnázium törekvéseivel összhangzatos magatartásra és nevelőtevékenységre ösztönözzék, Ezért igyekezzenek a szülőket az iskola szellemébe,*

nevelőmunkájának főbb alapelveibe és célkitűzéseibe beavatni, őket az általános nevelési elvek gyakorlati alkalmazásában jó tanácsal támogatni, általában megfelelő környezeti hatás kifejtésére serkenteni. Ennek a feladatnak a teljesítésére az iskola szülői értekezleteket rendez és a szülők részére fogadóórákat jelöl ki.

(2) A szülői értekezletek célja az iskola és a szülői ház munkaközösségének megteremtése, a közösségi érzés ápolása és a nevelés érdekében való együttműködés biztosítása. Az értekező tárgya az iskolai élettel kapcsolatos időszerű kérdések megbeszélése, továbbá egy-egy alkalomszerűen kitűzött általános érvényű nevelési elvnek kifejtése.

(3) Évenként legalább két szülői értekezletet kell tartani. Ezek közül az egyik osztályok szerint elkülönítve rendezhető, hogy a tanulók korához, fejlődéséhez alkalmazkodó tárgyak megvitatására is legyen alkalom. Az iskola szülői értekezőtén a tanári testület minden tagja, az osztály szülői értekezőtén pedig az osztály minden tanára tartozik résztvenni.

(4) Az egyes tanulók szüleit érdeklő kérdések megbeszélése végett, valamint az egyes tanulók erkölcsi magaviseletére és tanulmányi előmenetelére vonatkozó felvilágosítások közlése céljából az igazgató minden tanár számára a vele való megbeszélés alapján legalább heti egy fogadóórát tűz ki. Ebben az órában e célra berendezett fogadószobában kell a tanárnak tartózkodnia. A nevelés érdekében nélkülözhetetlen összhang megkívánja, hogy a tanár a szülőkkel udvariasan és tapintatosan bánjék, és a megbeszélést a kölcsönös megértés szellemében vezesse, *nevelési elveit illetőleg velük vitatkozásba ne bocsátkozzék, és sohase feledje, hogy egyoldalúan érdekelt félle áll szemben.* Felvilágosítás közben ügyelni kell a hivatalos titok megőrzésére.

(5) *Ahol a helyi viszonyok megengedik, ott a fogadóórát közösen is lehet tartani valamelyik nap délutánján.*

78. §.

A tanár feladata az oktatás terén.

(1) Minden tanárnak kötelessége, hogy a reábizott tárgy anyagát a tanterv (esetleg a helyi tanterv) értelmében és a módszeres utasítások figyelembevételével, továbbá a módszeres tanácskozások megállapodásai szerint — az oktatás minden segédeszközét felhasználva — feldolgozza. Kötelessége továbbá, hogy az igazgató és a felsőbb hatóságok rendelkezéseinek engedelmeskedjék és hogy az iskola érdekében rábizott egyéb tennivalókat is pontosan, lelkiismeretesen elvégezze. (V. ö. 58. és 76. §.)

(2) A tanítási órákra való gondos előkészülés (óravázlat készítése) a tanárnak hivatásával járó kötelessége. (L. 1935 : VI. t.-c. Végrehajtási Utasítás 23. §.)

(3) Kötelessége továbbá, hogy óráit pontosan megtartsa és lelkiismeretes munkával töltsse ki, a tanítási anyagot a szükséges ismétlésekkel kellő időben elvégezze.

(4) Törekedjék arra, hogy a tanulók a tanítási anyagot már az iskolában megértsék és begyakorolják. Erre a célra használja fel a rendelkezésre álló szemléltető és kísérleti eszközöket.

(5) A túlterhelés elkerülése végett különös gondal emelje ki mindig a lényegét és fordítson gondot az alapvető elemek biztos elsajátítására.

(6) Ne legyenek túlzott követelményei különösen az írásbeliakkal (házi feladatok) kapcsolatban. Ennek ellenőrzésére az osztályfőnök segítségével az igazgatónak különös gondja legyen. Az írásbeli dolgozatokat és rajzokat a jóváhagyott tanmenetben előírt számban kell megíratnia és lehetőleg a következő órára, de legkésőbb egy hét alatt ki kell javítania.

(7) A tanítás és számonkérés közben a tanár mindig az egész osztályt foglalkoztassa. *A kitzűzött tananyag együttes megbeszélése legyen a főcél.* Ügyel-

jen azonban arra is, hogy a tanulók ismereteikről összefüggően is tudjanak számot adni.

(8) Igyekeztek alkalmat adni a tanulók öntevékenységének kifejtésére. Mindazokban a tanítási tárgyakban, melyekben mód kínálkozik, minden alkalmat használjon fel arra, hogy a tanulók lehetőleg egyéni tapasztalataik alapján építsék fel az új ismereteket.

(9) Az iskolai munka egyöntetűségének érdekében szükséges, hogy a tanár, akármilyen erős tudományos vagy tanári egyéniség legyen is, komoly önfegyelmelzettséggel illeszkedjék az iskola közöségébe, egységes szervezetébe. Alkalmazkodják az elfogadott műszavakhoz, kerülje az idegen kifejezéseket és magyartalanságokat, továbbá alkalmazkodják a tanítási módszerére, a füzetek és könyvek külsejének gondozására stb. vonatkozó közösen megállapított eljáráshoz.

(10) A *Katolikus Középiszkolai Főhatóságtól* jóváhagyott tankönyvön, segédkönyvön vagy térképen kívül más tankönyv, segédkönyv vagy térkép beszerzését a tanulóktól nem kívánhatja meg.

(11) Szigorúan tilos a tananyagban vagy egyes részeinek tollbamondása és tankönyvet helyettesítő jegyzetek készíttetése.

(12) Az osztály nevelési és tanulmányi eseményeinek naplószerű feljegyzésére az **osztálynapló** szolgál. Az osztálynaplóban *legalább* a következő rovatoknak kell szerepelniök : az osztályban tanító tanárok névsora, az osztály órarendje, a tanulók ülésrendje, a tanulók személyi adatai, a látogatások jegyzéke, továbbá az egyes napok tanulmányi és fegyelmi eseményeinek feljegyzésére szolgáló lapok.

(13) A tanár minden egyes tanítási órája kezdetén bejegyzi az osztálynapló megfelelő rovatába az órára kijelölt anyagot. A bejegyzésnek a tanítás (ismétlés) anyagáról kellő felvilágosítást kell adnia.

(14) A szaktanár az osztálynaplóba csak a tanítási anyagot, a hiányzókat és az óráján történt hivatalos látogatásokat jegyezheti be. A fegyelmi be-

jegyzés és a mulasztások igazolása az osztályfőnök tisztehez tartozik.

(15) Kötelező minden osztályban ú. n. osztályozó napló vezetése. Ebbe jegyzik be a szaktanárok időnként a tanulók írásbeli dolgozataira és szóbeli feleleteire adott érdemjegyeket, még ha az osztályozásról külön feljegyzést (zsebkönyvet) vezetnek is. [V. ö. 97. § (13).] Ilymódon az igazgató, az osztályfőnök és az egyes szaktanárok mindenkor megfelelő módon tájékozódhatnak a tanulók előmeneteléről. Az osztályozó napló bejegyzéseit csak az igazgató vagy az osztályfőnök közölheti az érdeklődő szülőkkel. A betekintést azonban az osztályozó naplóba ők sem engedhetik meg. Az osztályozó napló megfelelő elhelyezéséről az igazgató gondoskodik.

(16) Leányiskolában legyen a tanár figyelemmel a leánynövendékek sajátos lelki alkatára, különösen érzelmviláguk és szellemi fejlődésük különleges és a fiúkétól eltérő vonásaira. Az oktatás módszerét is ezekhez kell alkalmaznia. Gondoljon elsősorban különleges élettani sajátosságokra, amelyek lelki életükre is hatnak.

(17) *Az énektanár hetenkint egyszer próbát tart az egyházi énekekből az igazgatótól megállapított időben.*

79. §.

Óralátogatás.

(1) A tanárok minél többször látogassák egymás óráit. A látogatás csak akkor gyümölcsöző, ha nem ötletszerű. Célszerű, ha az óra előtt a látogató és az órán tanító tanár megbeszéli az óravázlatot, óra után pedig a tanítás tárgyára és a módszeres eljárásra vonatkozó nézeteiket. A látogatás egész órára terjedjen ki.

(2) Az igazgató keressen módot arra, hogy időnként egy-egy órán és az ezt követő eszmecserében több tanár, esetleg az egész tanári testület is résztvehessen.

(3) Az igazgató és a tanárok óralátogatásait be kell vezetnie az osztálynapló megfelelő kimutatásába.

(4) Az igazgató látogatásairól külön naplót is vezet. A naplóba bevezetett megjegyzések bizalmas jellegűek és csak az érdekelt tanárral közölhetők. A naplót az igazgató köteles az iskolalátogató rendelkezésére bocsátani.

80. §.

Könyvtárak.

(1) Minden gimnáziumban külön tanári és külön ifjúsági könyvtárt kell fenntartani. A könyvtárak őrei kötelesek gondoskodni a reájuk bízott könyvek épségéről, a szakleltár és a kölcsön vett könyvek jegyzékének megfelelő vezetéséről. Az ifjúsági könyvtár kezelésének és rendszeres használatának módozatait a tanári testület határozza meg. Ezeket az iskolai rendszabályok is tartalmazzák.

(2) A tanári könyvtárba az igazgató a szaktanárok kívánságainak meghallgatása után szerzi be a könyveket és folyóiratokat a rendelkezésére álló összeg erejéig. [V. ö. 58. § (6—8).]

(3) Az ifjúsági könyvtárakban csakis a *Katolikus Középiskolai Főhatóságtól* erre a célra engedélyezett (beszerzendő-beszerezhető) művek foglalhatnak helyet. Az iskolai jutalomkönyvek is csak engedélyezett munkák közül választhatók.

81. §.

Önképzőkör.

(1) A tanulók műveltségük gyarapítására és öntevékenységük kifejtésére önképzőkört alakítanak. Az önképzőkör szakosztályokra tagozódik. A szakosztályok száma a tanulók részéről megnyilvánuló érdeklődés szerint évről-évre változhat. Nem hiányozhat azonban az irodalmi irányú (irodalom,

történelem, esztétika, közgazdaság stb.) és természettudományi irányú (fizika, matematika, biológia, kémia stb.) szakosztály. Ezeken kívül a tanulók egyes csoportjainak kérésére az igazgató engedélyével felállíthatók egyéb irányú (zene, képzőművészet, bilyeg, sakk, repülő, légmentes stb.) szakosztályok is.

(2) A szakosztályok egy-egy vezető szaktanár ellenőrzésével működnek. Tisztikarukat az ifjúság választja. A szakosztályok együttműködésének biztosítására a vezető tanárok közös megállapodást létesítenek. A vezető tanárok kötelessége arra ügyelni, hogy az önképzőkori működés a tanulóifjúságot az iskolai tanulmányoktól el ne vonja és helytelen irányba ne terelje. A vezető tanárokon kívül a többi tanár is érdeklődjék az önképzőkörben folyó munka iránt, vegyen részt évenként egy-két ülésen. Az ülések tárgysorozatát az ülést megelőző napon a tanácskozó terem hirdetőtábláján ki kell függeszteni. Az önképzőkori munkálatok nyilvánossá tétele csak az igazgató hozzájárulásával történhet. Az önképzőkör alapszabályait a *kat. ker. főigazgató* hagyja jóvá.

82. §.

Ifjúsági egyesületek.

(1) Az igazgató felügyelete és valamelyik tanár vezetése alatt ugyancsak a *kat. ker. főigazgató*-tól jóváhagyott alapszabályok szerint alakulhatnak az intézet kebelében cserkész-, ifjúsági vöröskereszt-, továbbá ifjúsági segítő- stb. egyesületek is. Ezek működése egyedül és kizárólag csak az intézet körére szorítkozhat. Nyilvánosság elé az iskolán kívül ezek az egyesületek csak a *kat. ker. főigazgató* engedélyével léphetnek.

(2) A sportkörök a KISOK-ra vonatkozó szabályok és rendeletek szerint tartoznak működni.

(3) *A tanárok tartásuk kölcsönösen tisztelgésben egymás munkakörét; kölcsönös jóakarattal mozdítsák*

elő az iskolában működő ifjúsági egyesületek és körök eredményes működését.

(4) *Nagy figyelmet kell fordítani katolikus iskolában — így a gimnáziumban is — a szociális nevelésre. A tanulónak vérebe kell hatolnia annak a gondolatnak, hogy létét, nevelését, védelmét közösségeknek: a családnak, az iskolának, a nemzeti társadalomnak, az egyháznak köszöni, hogy érdekei közösek velük, és éppen ezért ezeknek a közösségeknek viszonzással, áldozatos szolgálattal, az irgalmasság testi és lelki cselekedeteinek buzgó gyakorlásával tartozik. A helyesen vezetett segítőegyesület ennek a szociális nevelésnek igen hatékony tényezője.*

83. §.

Iskolai ünnepélyek.

(1) A kötelező iskolai ünnepélyek a következők :

A tanítási évet megnyitó *Veni Sancte* és az évet záró *Te Deum*, október hó 6-a és március 15-e, továbbá a hősök emlékünnepe, *fiúgimnáziumokban Szent Imre napja, leánygimnáziumokban Szent Erzsébet napja.*

(2) Ezeken a napokon, továbbá az államfő születése és nevenapján, *a szerzetesgimnáziumokban a rendalapító emléknapján, halottak napján, febr. 3-án (Szent Balázs) és hamvazószerdán, végül az iskola védőszentjének ünnepén* a tanulók istentiszteleten vesznek részt.

(3) Az (1) bekezdésben említetteken felül — a *Katolikus Középiszkolai Főhatóságtól* esetre-esetre elrendelt vagy engedélyezett ünnepélyeket kivéve — más hivatalos ünnepély nem rendezhető.

(4) Kötelező iskolai ünnepélyeken, továbbá az államfő születése- és nevenapján nemzeti lobogónk díszíti az iskola épületét.

(5) Az évnnyitó ünnepély során fel kell hívni a tanulók figyelmét a nemzeti zászló tiszteletére. Majd tisztelgő menetben el kell őket vonultatni az iskola zászlaja előtt.

(6) Az iskolai ünnepélyeken a tanári testület minden egyes tagjának jelen kell lennie.

(7) Az ünnepélyek időpontját a lehetőség szerint úgy kell megállapítani, hogy ne essék össze a helyi társadalom hivatalosan rendezett ünnepségeinek időpontjával. Ha az ünnepély vasárnapra vagy ünnepnapra esnék, akkor az ünnepély az előző napon az utolsó két tanítási órán is megtartható.

(8) Sport-, cserkész-, vallásos és egyesületi stb. ünnepély — egy iskolai évben összesen legfeljebb három esetben -- a tanítási időn kívül és csak az igazgató előzetes hozzájárulásával tartható.

(9) Az iskolai ünnepély műsorát úgy kell egybeállítani, hogy időtartama ne legyen hosszabb másfél óránál. A műsor hazafias szellemű legyen és az egyes számokban főként az ifjúság szerepeljen. Kívánatos, hogy az ifjúsági egyesületek az iskolai ünnepélyek rendezésében karöltve és egymást támogatva működjenek. Az igazgató szigorúan ügyeljen arra, hogy az ünnepélyek előkészületei ne történjenek a tanítás rovására.

(10) Belépődíj iskolai ünnepélyeken nem szedhető. A ruhatár használata vagy az ünnepély műsora legfeljebb egy pengőbe kerülhet, de ez az összeg is csak minden kényszer nélkül szedhető. Kötelező iskolai ünnepélyeken azonban ilyen címeken sem szedhető semmiféle díj. Az iskola tanulóitól azonban semmiféle iskolai ünnepélyen sem szedhető díj.

84. §.

Megemlékezések.

Önképzőköri ülés keretében vagy az egyes osztályokban meg kell emlékezni október harmadik hetében a finn-ugor testvériségről, október utolsó napjainak egyikén a takarékoság jelentőségéről, december 11-én a limanovai ütközetről, május első hetében pedig az anyák tiszteletéről.

85. §.

Iskolánkívüli egyének előadásai.

Iskolán kívül álló egyének (színészek, előadó-művészek stb.) a tanítási idő alatt az iskolában előadásokat nem rendezhetnek, nem tarthatnak. Az ilyen előadások a tanítási idő alatt még abban az esetben sem engedélyezhetők, ha belépődíj szedését nem kéri az előadó.

86. §.

Kirándulások.

(1) A tanulók ismereteinek tapasztalati úton való gyarapítása, különösen a haza földjének és népének megismerése, megszerettetése és más nevelési célok elérése végett a tanári testület az iskolai év folyamán részint az iskola székhelyén vagy annak környékén, részint az ország távolabbi vidékeire kirándulásokat rendez. A kirándulásokon egyes osztályok vagy az egész iskola tanulói vesznek részt, kellő felügyelettel és szakszerű vezetéssel.

(2) A helybeli és környéki kirándulások tervezését oly módon kell összeállítani, hogy a növendékek nyolc év alatt alaposan megismerjék az intézet székhelyét és környékét. Ily célból egy iskolai évben több fél- vagy egésznapos kirándulás rendezhető, mégpedig lehetőleg előírt szünetet megelőző napon, hogy a tanulók a fáradalmakat kipihenhessék.

(3) A szaktárggyal kapcsolatban rendezett tanulmányi kirándulás csak az év elején megállapított tervezet alapján rendezhető. Az ilyen kirándulás megtörténtét a tanár a kirándulás alkalmával feldolgozott anyag megemlékezésével az osztálynaplóba bejegyzi. Minden ilyen kirándulást legalább egy nappal előbb be kell az igazgatónak jóváhagyás végett jelenteni.

(4) Egyrészt a kirándulás tanulságainak kiemlélyítése, másrészt a kellő felügyelet biztosítása végett kívánatos, hogy a szaktárggyi kirándulásokat

lehetőleg több egymást támogató tárgy tanárai közösen rendezzék. Ezt az igazgató óracserével is előmozdíthatja.

(5) Az év folyamán rendezett szaktárgyi és fél- vagy egésznapos környékbeli kirándulások minden tanulóra kötelezők. Ha valamely tanuló gyengélkedése, hibás vagy gyenge szervezete vagy egyéb fontos ok miatt ilyen kirándulásról el akar maradni, köteles arra az igazgatótól engedélyt kérni, mert ellenkező esetben távolmaradása igazolatlan mulasztásszámba megy.

(6) Távolabbi vidékre tett és több napra terjedő kirándulásokat évenként csak egyszer, az iskolai év kezdetén vagy tavasszal, lehetőleg a húsvéti vagy más többnapos szünet felhasználásával rendezhető. Az ilyen kirándulás legfeljebb 5—10 napra terjedhet és az iskolai munkát nem hátráltathatja. Ezeket a kirándulásokat a *kat. ker. főigazgató* engedélyezi. Ilyen kirándulás csak abban az esetben tartható, ha megfelelő számú tanuló részvétele biztosítva van.

(7) Gondoskodni kell róla, hogy a szegényebb sorsú jó tanulók a kirándulásokon lehetőleg ingyen vagy kedvezményes áron vehessenek részt.

(8) Külföldre a *Katolikus Középiszkolai Főhatóság elnökének előterjesztése alapján* csak a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter előzetes engedélyével szabad tanulmányutat rendezni.

(9) Az iskolai kirándulások sikerének legfőbb biztosítója a kellő előkészítés. Ennek a kirándulás szellemi részére és a kivitelre egyaránt ki kell terjednie.

(10) A kirándulás vezetésével megbízott tanár résztvevő tanulókat előre tájékoztatja a kirándulás részletes tervezetéről, s részint maga, részint a szaktanárok még a kirándulás előtt felhívják figyelmüket a kirándulás tanulságaira. A helyszínen a kísérő tanárok a látott dolgokat részletesen megmagyarázzák.

(11) A kirándulás rendezésekor fel kell használni a rendelkezésre álló kedvezményeket.

(12) *A tanulmányi kirándulásokon is kötelezővé kell tenni a kat. tanulók vasárnapi és ünnepnapj misehallgatását, valamint lehetővé a másvallású tanulók részvételét az illető felekezet istentiszteletén. Ha templomot, kápolnát tekintenek meg, mondjanak rövid imát. A tanár saját példájával mutassa meg, hogyan kell templomban katolikus embernek viselkedni. Többnapos kiránduláson a tanár ne felejtse el az esti és reggeli imát elvégeztetni és evés előtt és után is imádkoztassa tanulóit.*

(13) *A kiránduláson a vezető tanáron kívül fiúknál minden 20, leányoknál minden 10 tanulóra egy-egy kísérő tanárt kell számítani. Leányközépiskolák tanulmányi kirándulásain és tanulmányi utazásain a kísérő tanárok fele nő legyen. A kísérő tanárok a kiránduláson történekekért személy szerint felelősek. Fiúgimnáziumba járó leánymagántanuló a kirándulásokon nem vehet részt.*

87. §.

Szünetnapok.

(1) *Szünetnapok általában a vasárnap és a naptárban piros betűvel jelzett ünnepnapok, beleértve március hó 15-ét is. A karácsonyi szünet december hó 23-tól január 3-ig bezárólag, a húsvéti szünet virágvasárnaptól a húsvét utáni keddig bezárólag tart.*

(2) *Iskolai szünet van még az államfő születése napján és nevenapján, október hó 6-án, halottak napján, fiúgimnáziumokban Szent Imre, leánygimnáziumokban Szent Erzsébet napján és a lelki-gyakorlat három napján, február hó 1-én, hamvazószerdán és pünkösd előtti szombaton, továbbá szerzetesiskolákban a rendfőnök, főnöknő, a főbbi kat. gimnáziumban az ordinárius nevenapján és az iskola védőszentjének ünnepén.*

(3) *A kat. ker. főigazgató évenként egy szünetnapot engedélyezhet.*

(4) Az igazgató minden iskolai évben két nem egymásután következő napon engedélyezhet szünetet. Ez azonban nem lehet sem a karácsonyi, sem a húsvéti szünet meghosszabbítása.

(5) Az itt felsorolt szüneteken kívül más szünet nem adható (pl. osztályfőnöki névnap, szaktanári névnapon óraelmaradás, stb.).

(6) A tanítás felfüggesztése járványok, elemi csapások vagy egyéb kényszerítő okok miatt — ha ugyan ez nem a közigazgatási hatóság intézkedésére történik — két hétnél rövidebb időre a *kat. ker. főigazgató*, két hétnél hosszabb időre pedig csak a *Katolikus Középiskolai Főhatóság* rendelete alapján történhet. A tanításnak ilyen okok miatt történt felfüggesztését a vallás- és közoktatásügyi miniszternek haladéktalanul be kell jelenteni.

(7) Halasztást nem tűrő esetekben az igazgató felfüggesztheti a tanítást. Erről azonban a *kat. ker. főigazgató*nak azonnal jelentést tesz.

88. §.

Vallási szünetek.

(1) Évenként egyszer három napon keresztül lelki-gyakorlatot kell tartani.

(2) Közös szentgyónás évenként legalább négyszer van:

1. a tanév elején (szept. hó folyamán),
2. december hó folyamán (adventben),
3. húsvét körül és
4. a tanév végén (június hó folyamán).

A közös szentgyónás napján a gyónási előkészület végett 11 órakor jejeződik be a tanítás.

(3) Az önkéntes gyónások minél gyakoribbá tételére hetenként a tanításon kívüli, meghatározott időben alkalmat kell adni. Valamennyi közös vallásgyakorlaton a megkívánt rend biztosítására az igazgató megfelelő felügyeletről gondoskodik, amelybe bevonható a tanári testületnek minden tagja.

(4) A Gergely-naptárt követő gör. kat. tanulók

a) egész napra kapnak felmentést az iskola látogatása alól: szeptember hó 14-én (a kereszt felmagasztalása), november hó 21-én (Boldogasszony felajánlása), december hó 6-án (Szent Miklós napján);

b) csak az istentisztelet idejére részesülnek felmentésben október hó 1-én (Szűz Mária oltalma), november hó 8-án (Szent Mihály arkangyal), január hó 30-án (a három szent püspök), április 24-én (Szent György vértanu) és június hó 24-én (Szent János születése ünnepén);

c) a vidéken lakó és a húsvétot otthon töltő tanulók húsvét után következő szerdán is felmenthetők.

(5) Az ónaptárt követő gör. kat. tanulókat viszont a következő napokra kell felmenteni a tanítási órák alól:

Karácsony első és második napján; Vizkereszt és Gyümölcscsoltó Boldogasszony napján, Húsvét második napján és Áldozócsüörtökön.

(6) A gör. kel. szerb és a gör. kel. román vallású tanulóknak egyházi ünnepeiken az iskola látogatása alól való felmentését az illető hittanár, hitoktató kellő időben kéri az intézet igazgatójától. Az igazgató kétség esetén felettes hatóságától kér utasítást.

(7) A református, az ágostai hitvallású evangélikus és unitárius tanulókat mentesíteni kell *október 31-én* és az ú. n. csendes napok, áhitat és hiterősítő napok alkalmával három napon keresztül, lehetőleg úgy, hogy a harmadik nap vasárnapra vagy ünnepnapra essék.

(8) Az izraelita vallású tanulókat az alább felsorolt ünnepek délelőttjén és délutánján kell felmenteni az iskolában való megjelenés alól: újévük mindkét napján, a megtérés szombatján, kiengesztelődés ünnepén, sátoros ünnep első, második, nyolcadik és kilencedik napján, a húsvét első, második, hetedik és nyolcadik napján, továbbá a pünkösd két napján.

VII. FEJEZET.

Tanári értekezletek.

89. §.

Az értekezletek fajai és lefolyásuk.

(1) Minden tanári testület az intézet fegyelmi és tanulmányi ügyeiben szükséges egyöntetűség biztosítása céljából értekezleteket tart.

(2) Rendes értekezletek : 1. az alakuló, 2. a módszeres, 3. az ellenőrző, 4. a nevelési tárgyú, 5. az osztályozó, 6. az évváró értekezet, továbbá a tankönyvmegállapító, valamint a tandíjmentességi kérvények ügyében tartott értekezet. (A tankönyvek megállapítása a II. félévi módszeres vagy az évváró értekezleten is megtörténhet.)

(3) A rendes értekezleteken kívül az igazgató a szükséghez képest bármikor összehívhatja a testületet rendkívüli értekezletre.

(4) A tanári testület egyharmadának kívánságára is össze kell hívni a rendkívüli értekezletet ; ilyen esetben az összehívást kérő tanárok kötelesek az értekezet célját és tárgyát az igazgatónak az értekezet előtt legalább egy nappal írásban bejelenteni.

(5) Az értekezet tárgysorozatát a meghíváskor közölni kell a testülettel. Tanárok személyi ügyei és egyéni sérelmek az értekezleteken nem tárgyalhatók. A tanári értekezletek csak tanítási időn kívül tarthatók.

(6) A tanári értekezleten az igazgató (akadályoztatása esetén helyettese) elnököl és minden tanárnak elejétől végig jelen kell lennie.

(7) Az értekezet lefolyásának minden részlete minden jelenlevőt kötelező hivatalos titok. Aki ez ellen vét, fegyelmi vétséget követ el.

(8) A tanári testület szótöbbséggel határoz. Egyenlő számú szavazat esetében az a vélemény vagy indítvány emelkedik határozattá, amelyhez az elnök hozzájárul. A tanulókra vonatkozó tanulmányi és fegyelmi ügyekben valamennyi rendes

tárgy tanárának szavazati joga van. A kisebbség, sőt egyesek is kérhetik írásba foglalt különvéleményüknek a jegyzőkönyvhöz való csatolását. A különvéleményt az értekezlet befejezésének idejétől számított 24 óra alatt kell az igazgatónak írásban átadni.

(9) Ha az igazgató a tanári értekezleten a többség véleményével nem ért egyet, a sürgősen szükségesnek talált intézkedést azonnal életbeléptetheti, de köteles erről haladék nélkül jelentést tenni a *kat. ker. főigazgatónak*, aki az ügyben véglegesen dönt.

(10) Az igazgató a tanári testület egyik tagját megbizva az értekezletek jegyzőkönyvének vezetésével. A jegyzőkönyvnek érdemben magában kell foglalnia az értekezleteken elhangzottakat, az egyes felszólalásokat azonban nem kell szó szerint közölni. A jegyző az esetleges hosszabb viták anyagát a felszólalók megnevezésével röviden is összefoglalhatja. A szavazások eredményét, az osztályozó értekezleteken elhangzott általános jellemzéseket és az osztályok állapotáról szóló jelentéseket azonban teljes részletességgel kell közölni. Az értekezletek résztvevői minden jegyzőkönyv mindegyik példányát aláírják. *Az értekezleti jegyzőkönyvek kiállítási példányszámára, felterjesztésük határidejére és módjára a Határidőnapló az irányadó.*

90. §.

Alakuló értekezlet.

(1) Az alakuló értekezletet a tanári testület az iskolai év elején: a javító- és magánvizsgálatok előtt tartja.

(2) Tárgysorozata :

- a) Az évvizárás óta érkezett rendeletek és hivatalos ügyiratok s elintézésük módja ;
- b) változások a tanári testületben ;
- c) tantárgyfelosztás bemutatása, értekezleti jegyző, osztályfőnökök, szertárőrök, ifjúsági körök és egyesületek elnökeinek kijelölése ;

d) az évvárás óta történt események ;

e) a szükséges egyéb intézkedések.

(3) Az értekezlet jegyzőkönyvéhez mellékelni kell a tantárgyfelosztást, az órarendet és a felügyeleti rendet is.

91. §.

Módszeres értekezlet.

(1) Módszeres értekezletet szeptemberben és februárban kell tartani.

(2) Ezen az értekezleten tárgyalja a tanári testület mindazokat a módszeres intézkedéseket, amelyek az egységes eljárás biztosítása céljából szükségesek. Megállapítja az iskolai és házi feladatok tárgykörét, kijelöli az iskolai olvasmányokat s kiválasztja közülük a könyv nélkülieket, úgyszintén kijelöli az oktatással tervszerű összefüggésben álló házi olvasmányokat. A szeptemberi módszeres értekezleten a tanárok bemutatják az egész tanítási évre tanulmányi egységek szerint elkészített részletes tanmenetüket, a februárin pedig megvitatják a tanmenetnek esetleg szükségessé vált módosításait. Tanácskozás tárgyává teszi továbbá ezen az értekezleten a testület mindazokat az intézkedéseket, amelyek az egyes tantárgyak kapcsolata érdekében szükségesek. Különös figyelemmel kell lenni azoknak a tanítási tárgyaknak a módszerére, amelyeknek tanítása a középiskola több, esetleg valamennyi osztályán végigvonul. Ekkor kell tárgyalni a tanítás munkáját kiegészítő kirándulások tervét, nemkülönben a természettudományi gyakorlatok módját s az ifjúsági körök munkásságát is. Itt kell megvitatni a tanulmányi menetben felmerülő minden rendkívüli körülményt, amely módszeres megfontolást kíván ; itt kell az intézetre nézve egységesen megállapítani a műszavakat, a dolgozatok javításának módját, itt kell megvitatni általában mindama fontosabb didaktikai kérdéseket, amelyek alkalomadtán felmerülnek vagy hivatalos úton a testület elé jutnak. Főleg az igazgató tiszte arra törekedni, hogy a szakok sze-

rint megoszló oktatás szükséges egyöntetősége és összefüggése biztosítva legyen.

(3) A módszeres értekezlet rendes pontjai :

a) Az alakuló, illetőleg a félévi osztályozó értekezlet óta érkezett rendeletek, hivatalos ügyiratok és elintézésük módja ;

b) általános elvek (koncentráció, szemléltetés stb.), esetleges újabb utasítások és rendeletek ;

c) a tanmenetekre vonatkozó esetleges felszólalások ;

d) az igazgatónak az előző félévi óralátogatások s a dolgozatok átnézése közben szerzett tapasztalatai ;

e) kirándulások ;

f) szülői értekezletek ;

g) rendkívüli tárgyak ;

h) intézeti ünnepélyek ;

i) ifjúsági egyesületek ;

j) esetleges indítványok.

92. §.

Nevelési tárgyú értekezlet.

A tanítás munkájának részletes szabályozására egy-egy pedagógiai, módszertani, didaktikai kérdés részletes megbeszélése végett félévenként egy-egy külön értekezletet kell tartani.

93. §.

Ellenőrző értekezlet.

(1) Az ellenőrző értekezletet november havának és április havának második felében kell megtartani.

(2) Az ellenőrző értekezlet feladata, hogy a tanári testület tüzetesen megvizsgálja minden egyes osztály tanulmányi és fegyelmi állapotát, megállapítsa az esetleg mutatkozó nehézségeket és megvitassa az elhárításokra alkalmas módokat.

(3) A közös értekezletet osztályértekezletek előzik meg. Ezekben az igazgató *vagy helyettese* elnököl és csak az illető osztályban tanító tanárok vesznek

részt. Az osztályértekezlet feladata az illető osztály tanulóira nézve egységes állásfoglalás kialakítása és javaslat előterjesztése a tanári testület számára a tanulók előmenetelének, magaviseletének és rendszeretetének elbírálását illetőleg. Az osztályértekezleteken az egyes tantárgyak érdemjegyeit a szaktanárok, a magaviselet és rendszeretet érdemjegyét az osztályfőnökök javasolják. Az értekezletek javaslata az egész tanári testület határozatával válik végleges határozattá.

(4) Az ellenőrző értekezlet megállapítja, mely tanuló mely tárgyból érdemel rovást, illetve intést. Az a tanuló, aki valamely tárgyból az ellenőrző értekezlet időpontjáig nem mutatja fel a megkívánható eredményt, megrovásban részesül. Ha a tanuló tanulmányi eredménye nem elégtelen ugyan, de elégségesnél rosszabb, vagy ha a tanuló eddigi munkájához viszonyítva feltűnő hanyatlást mutat, intés formájában figyelmeztetést kap. Intésben részesül az a tanuló is, akinek magaviselete ellen merül föl kifogás. A megrovást és intést az ellenőrzőkönyvben a tanuló szülei is közölni kell. (V. ö. 29. §.)

(5) Ha a tanuló előmenetelében hanyatlás, magaviseletében feltűnő változás mutatkozik, akkor az ellenőrző értekezletektől függetlenül, más időben is értesíteni kell róla a tanuló szüleit.

(6) Ennek az értekezletnek feladata továbbá, hogy az osztályfőnökök előterjesztései alapján megvitassa az egész intézet tanulmányi és fegyelmi állapotát, kiterjeszkedvén a tanulóifjúság egészségi állapotára, az iskolai mulasztásokra, a tanulók esetleges rossz szokásaira, az osztályfőnöki látogatások alkalmával megállapított szállásviszonyaira stb. is.

(7) Az ellenőrző értekezlet rendes pontjai :

a) A módszeres értekezlet óta érkezett rendeletek, hivatalos ügyiratok és elintézésük módja ;

b) a tanulók előmenetele és fegyelmi állapota, a megrovottakkal szemben követendő eljárás megbeszélése (a szülők értesítése, eltiltás a rendkívüli

tárgyak tanulásától, kitiltás hosszabb-rövidebb időre az ifjúsági körökből, stb.);

c) az osztályfőnökök jelentései az iskolai fegyelemről, az egészségi állapotról, mulasztásokról, stb.;

d) a tanárok jelentései az előírányzott anyag elvégzéséről;

e) a megtartott ünnepélyek és előfordult események;

f) szükségesnek mutakozó intézkedések.

(8) A jegyzőkönyvhöz mellékelni kell a viseletből megintett és megrótt, valamint az egyes tantárgyakból megrótt tanulók összesített kimutatását (szám és százalék). A viseletből megintetteknél és megróttaknál az okot is föl kell tüntetni.

94. §.

Osztályozó értekezlet.

(1) Osztályozó értekezletet tart a tanári testület január hó utolsó hetében, továbbá az év végén, lehetőleg az összefoglalások befejezése után.

(2) Ezeken az értekezleteken történik a tanulók magaviseletének, előmenetelének, rendszeretetének elbírálása és osztályozása. Az osztályozó értekezlet tárgysorozata ugyanaz, mint az ellenőrző értekezleté.

(3) Az osztályozó értekezleteket is az osztályban tanító tanárok értekezlete előzi meg. Az egyes tantárgyak érdemjegyeit ezeken az értekezleteken a szaktanárok, a magaviselet és rendszeretet érdemjegyét az osztályfőnökök javasolják. Módosító javaslatot a tanuló bármely osztályzatához az igazgató és minden egyes tanár tehet. Az érdemjegyeket az értekezlet közös állásfoglalással állapítja meg. Ezeken az értekezleteken is az igazgató *vagy helyettese* elnököl. Az osztálytanárok értekezletének állásfoglalása az egész tanári testület határozatával válik véglegessé.

(4) Az igazgató kötelessége azon örködni, hogy egyrészt valóban csak olyan tanulók kerüljenek felsőbb osztályba, akik a követelményeknek megfelel-

tek s minden egyes kötelező tárgyból legalább elégséges érdemjegyet érdemelnek ; másrészt osztályismétlésre csupán azokat a tanulókat utasítsák, akik megfelelő tehetség hiánya, vagy állandó hanyagság következtében maradtak el úgy, hogy mulasztásuk pótlása a következő felsőbb osztályban nem remélhető.

(5) Az évvégi osztályozó értekezlet minden tanulóra vonatkozóan megállapítja a 98. §-ban jelzett szempontok szerint a tanári testület általános ítéletét is. A megállapított érdemjegyeket, valamint a tanári testület általános ítéletét betűkkel kell az anyakönyvbe és a tanulmányi értesítő megfelelő rovataiba bejegyezni. [V. ö. 4. § (5), 17. §.]

(6) Az osztályozó értekezletek jegyzőkönyvéhez mellékelni kell az összesítő kimutatást minden osztály sikeres előmenetelű tanulóiról érdemjegyek szerint elkülönítve, továbbá az egy, a két, három és négy, valamint a négynél több tárgyból bukott tanulóiról (szám és százalék) és végül az egyes tárgyakban elért eredményről. Az osztályfőnökök részletes jelentését csak a házi példányhoz kell csatolni.

(7) Az osztály előmenetelének általános jellemzésére az osztály középérdemjegye szolgál. Az egyes tanulók középérdemjegyét az előmenetelre döntő tantárgyakból nyert érdemjegyek számtani középértéke (az érdemjegyek számértékének összege osztva a tantárgyak számával) adja. A tanulók középérdemjegyeinek számtani középértéke adja az osztály középérdemjegyét. Az osztály jellemzésére ha az osztály középérdemjegye 1·5-et nem haladja meg, a «jeles», 1·5-től 2·5-ig a «jó», 2·5-től 3·1-ig az «elégséges», 3·1-en felül az «elégtelen» kifejezéseket kell használni.¹

(8) Az osztályozó értekezleten megállapított magaviseleti érdemjegy abban az esetben, ha az értekezlet és az eredmény kihirdetése közötti idő-

¹ A középérték kiszámításának módja :

Középérték = $\frac{x + 2y + 3z + 4u}{x + y + z + u}$, ahol x a kitűnő és jeles, y a jó, z az elégséges és u az elégtelen rendű tanulók száma.

ben súlyosabb fegyelmi vétség merült fel, a kiszabott büntetésnek megfelelő mértékben megváltoztatható. Az újabb magaviseleti érdemjegyet a tanári testület rendkívüli értekezleten állapítja meg. Az osztályozó értekezleten véglegessé vált előmeneteli érdemjegyek azonban nem változtathatók meg.

95. §.

Záró értekezlet.

Az iskolai év bezárása előtt a testület záró értekezletet tart. Ennek az értekezletnek feladata az iskolai év bezárására és a következő évre vonatkozó intézkedéseknek s az előzetes tantárgyfelosztásnak megállapítása.

96. §.

Egyéb értekezletek.

A tandíjmentességi és tankönyvmegállapító értekezletek tartásának időpontját és tárgyát a megfelelő rendeletek szabályozzák.

VIII. FEJEZET.

A tanulók elbírálása.

97. §.

Érdemjegyek.

(1) A tanuló elbírálásakor az elért eredmény kifejezésére mind a magaviseletből, mind a rendszeretből, mind pedig az előmenetelből a jeles, jó, elégséges, elégtelen érdemjegyek szolgálnak.

Magaviselet.

(2) A magaviselet elbírálása és a magaviseleti érdemjegyek megállapítása a tanuló egyéniségének alább felsorolt vonásai alapján történik :

- a) valláserkölcsi meggyőződés ;
- b) nemzeti érzés (hazafias magatartás) ;
- c) jellembeli tulajdonságok (egyeneselelkűség, jóindulat, akaratilag fegyelmezetttség, tiszteletudás stb.);

- d) kötelességtudás és szorgalom ;
- e) magatartás az iskolában és az iskolán kívül ;
- f) a tanulótársakra gyakorolt hatás.

(3) E szempontok figyelembevételével a magaviseleti érdemjegyek megállapítása a következő elvek szerint történik :

Jeles érdemjegyet kap a tanuló, ha vallás-erkölcsi meggyőződése és nemzeti érzése nyilvánvalóan erős, jellembeli tulajdonságaival, különösen egyeneslelkűségével, akarati fegyelmezettségével és tisztelet tudásával társai közül kiválik, kötelességtudása és szorgalma mindig állandó, magatartása az iskolában és az iskolán kívül korának minden tekintetben megfelelő és társaira nemesítőleg hat.

Jó érdemjegyet kap a tanuló, ha vallás-erkölcsi meggyőződése és nemzeti érzése kifogástalan, jellembeli tulajdonságai egyeneslelkűségét, akarati fegyelmezettségét, tisztelet tudását megmutatják, kötelességtudása és szorgalma kielégítő, magatartása az iskolában és az iskolán kívül csak kisebb kifogásokra ad okot, s a tanév folyamán legfeljebb egyszer részesült elsőfokúnál nem súlyosabb fegyelmi büntetésben.

Elégséges érdemjegyet kap a tanuló, ha vallás-erkölcsi és hazafiúi kötelességeit nem elég buzgalommal teljesíti, jellembeli tulajdonságai közül különösen egyeneslelkűsége és fegyelmezettsége javításra szorul, s a tanév folyamán legfeljebb két alkalommal részesült harmadfokúnál nem súlyosabb fegyelmi büntetésben.

Elégtelen érdemjegyet kap a tanuló, ha vallás-erkölcsi és hazafiúi kötelességei ellen súlyosabban vagy gyakrabban vét, egyeneslelkűségében, tisztelet tudásában feltűnő a hiány, s az év folyamán e tekintetben fejlődést nem mutat, tanulótársaira káros befolyással van, az év folyamán háromszor vagy többször másodfokúnál súlyosabb fegyelmi büntetésben részesült.

(4) A magaviseleti érdemjegy a tanuló továbbhaladására nincs befolyással, de az általános tanulmányi eredmény megállapításakor számításba kell

venni. [L. (10—11) bekezdést.] A magaviseleti érdemjegy megállapítása a személyi lap tekintetbevételével történik. (V. ö. 18. §.)

Rendszeretet.

(5) A rendszeretet elbírálása a következő szempontok figyelembevételével történik :

- a) a tanuló testi gondozottsága ;
- b) ruhájának gondozottsága ;
- c) könyveinek, író- és rajzszerzeinek gondozottsága ;
- d) dolgozatainak és rajzainak kiállítása (külalakja) ;
- e) iskolába járásának pontossága ;
- f) a reábízott (pl. hetesi) teendők elvégzése.

(6) E szempontok figyelembevételével :

Jeles érdemjegyet kap a tanuló, ha a felsorolt minősítő szempontokban teljesen kifogástalan.

Jó érdemjegyet kap a tanuló, ha a felsorolt szempontok közül kettőből, esetleg háromból kisebb kifogás alá esik.

Elégséges érdemjegyet kap a tanuló, ha a minősítő szempontok közül háromnál többől kisebb vagy egyből súlyosabb kifogás alá esik.

Elégtelen érdemjegyet kap a tanuló, ha a minősítő szempontok közül kettőből vagy ennél többől súlyosabb kifogás alá esik.

(7) A rendszeretből nyert érdemjegy sem a továbbhaladásra, sem az általános tanulmányi eredmény megállapítására nincs befolyással.

Előmenetel.

(8) Az előmenetel elbírálása és az egyes tantárgyak érdemjegyeinek megállapítása a következő szempontok figyelembevételével történik :

- a) a tanuló tárgyismerete ;
- b) felfogó- és ítélőképessége ;
- c) érdeklődése és figyelme ;
- d) kifejezőképessége ;
- e) önállósága ;
- f) kötelességteljesítése.

(9) E szempontok — elsősorban a tárgyismeret — figyelembevételével az előmeneteli érdemjegyek megállapítása a következő elvek szerint történik :

Jeles érdemjegyet kap a tanuló, ha az iskolai közös munkában különösen nagy figyelmet és érdeklődést mutat, otthoni feladatát állandóan és legnagyobb részben segítség nélkül végzi, az osztályban már feldolgozott anyagról szóban és írásban bármikor kiválóan és jó magyarsággal számot tud adni, a feldolgozott anyag írásbeli vagy szóbeli önálló helyes alkalmazásában nehézsége nincs, kötelességtudása tanulótársaira jótékony hatású.

Jó érdemjegyet kap a tanuló, ha az iskolai közös munkában figyelemmel és érdeklődéssel vesz részt, ha otthoni feladatát jól elvégzi, az osztályban már feldolgozott anyagról szóban és írásban számot tud adni és azt némi segítséggel helyesen alkalmazni is tudja, kifejezőképességében csak kisebb hiány mutatkozik s tanulmányai folyamán kötelességtudásáról bizonyítékot nyújt.

Elégséges érdemjegyet kap a tanuló, ha az iskolai közös munkában résztvesz, otthoni munkáját lényeges részeiben elvégzi, a már feldolgozott anyag lényeges részeiről szóban és írásban számot tud adni, de ismereteit csak segítséggel tudja alkalmazni, írásbeli dolgozatainak érdemjegye legalább felerészben elégséges.

Elégtelen érdemjegyet kap a tanuló, ha a feldolgozott anyag lényeges részeiből szóban vagy írásban nem tud, vagy csak nagy segítséggel tud számot adni, írásbeli dolgozatainak érdemjegye pedig túlnyomórésztben elégtelen.

Általános tanulmányi eredmény.

(10) Az általános tanulmányi eredmény megállapítása a magaviselet és az 1934: XI. t.-c. 21. §-ának 1. bekezdésében 1—15. sorszám alatt felsorolt tantárgyak közül az illető osztályban tanított tantárgyak érdemjegyének figyelembevételével történik.

- (11) A tanuló általános tanulmányi eredménye :
kitűnő, ha minden érdemjegye jeles ;
jeles, ha legfeljebb egy érdemjegye jó, a többi jeles;
jó, ha legfeljebb egy érdemjegye elégséges, a többi ennél jobb ;
elégséges, ha két vagy több elégséges érdemjegye van, de elégtelen érdemjegye nincs ;
elégtelen, ha egy vagy több tárgyból elégtelen érdemjegye van.

Az érdemjegyek megállapítása.

(12) Az érdemjegyek megállapítása a tanár év közben végzett megfigyelése és adatgyűjtése alapján történik.

(13) Az adatgyűjtés a (2), (5) és (8) bekezdésben megjelölt szempontok figyelembevételével megy végbe. Az adatgyűjtésre az osztályozó napló és a tanuló személyi lapja szolgál. [V. ö. 78. § (15), 18. §.]

(14) Nagy súlyt kell vetni az elbírálás és osztályozás szempontjainak (2., 5. és 8. bekezdés) egyéni alkalmazására, és feltétlenül kerülni kell minden olyan eljárást, amely az egyes érdemjegyeket gépies számolási műveletek útján igyekeznek megállapítani. A (2), (5) és (8) bekezdésében felsorolt szempontok arra valók, hogy az elbírálásban a tanulók sokoldalú és mélyreható megfigyelése érvényesüljön. Semmi esetre sem engedhető meg azonban, hogy az egyes szempontokra külön megállapított érdemjegyek középarányosából alakuljon ki a végleges osztályzat.

98. §.

A továbbhaladás módozatai.

(1) A tanári testület a tanuló továbbhaladása tekintetében általános ítéletét meghozta azzal, hogy a tanuló egyes tantárgyakban elért, valamint általános tanulmányi eredményét, továbbá erkölcsi magaviseletét és rendszeretét elbírálta.

(2) **Felsőbb osztályba** léphet a tanuló, ha az osztályt a továbbhaladásra nézve döntő minden rendes tárgyból legalább elégséges eredménnyel végezte.

(3) A bizonyítvány keltétől számított két hónap elteltével **javítóvizsgálatot** tehet, ha legfejlebb egy tárgyból nyert elégtelen érdemjegyet, kivéve azt az esetet, ha két egymást követő évet javítóvizsgálat-tal vagy két osztályt osztályismétléssel végzett és a következő osztályban egy tárgyból újból elégtelen érdemjegyet nyert.

(4) **Tanulmányait csak az osztály megismétlésével folytathatja,**

a) ha tanulmányi eredménye két, három vagy négy tantárgyból elégtelen ;

b) ha a javítóvizsgálaton nem felelt meg ;

c) ha két egymást követő osztályt már javítóvizsgálat-tal végzett és a következő osztályban egy tantárgyból újból elégtelen érdemjegyet kapott ;

d) ha az összefoglalásokról igazolatlanul elmaradt és az osztályozó értekezlet határozata szerint akár egy tantárgyból is elégtelen érdemjegyet nyert volna ; végül

e) ha elfogadható ok nélkül és nyilván azért maradt ki az I—VII. osztályból a II. félévi ellenőrző értekezlet, a VIII. osztályból pedig április 1-e után, mert a továbbhaladásra nézve megállapított követelményeknek nem felelt volna meg.

(5) **Gimnáziumi tanulmányokat többé nem folytathat, ha**

a) tanulmányi eredménye az előmenetelre nézve döntő tárgyak közül négynél több tantárgyból elégtelen, vagy

b) ha gimnáziumi tanulmányai folyamán már két ízben ismételt osztályt és a második osztályismétlést követő tanévben tanulmányi eredménye egy tantárgyból elégtelen, vagy

c) ha mint ismétlőnek tanulmányi eredménye két vagy több tárgyból elégtelen, végül

d) ha mint ismétlő javítóvizsgálatra utasított és ezen nem felelt meg.

(6) **Díjtalan magánvizsgálatot** tehet, ha az évvégi összefoglalásokról igazoltan azért maradt el, mert már megelőzőleg is önhibáján kívül (orvostól igazolt betegsége miatt) a szorgalmi idő jelentékeny részét elmulasztotta s így az osztályozó értekezleten osztályozható nem volt.

(7) A következő iskolai év elején **magánvizsgálatot** tehet, ha az összefoglalásokról igazolatlanul maradt el, de osztályozás esetén nem lett volna elégtelen érdemjegye.

(8) **Érettségi vizsgálatot** tehet, ha a VIII. osztályt sikerrel végezte.

(9) Az összefoglalásokról igazoltan elmaradt, de az osztályozó értekezleten osztályozott tanuló minősítése tekintetében ugyanazok az elvek irányadók, mint az összefoglalásokon résztvett tanuló esetében.

(10) A megállapított általános ítéletnek az anyakönyvbe és a tanulmányi értesítőbe történő bejegyzéseire a 6. pont alatti záradékok szövegét kell használni.

99. §.

Az érdemjegyek bejegyzése.

(1) Az osztályozó értekezleteken megállapított érdemjegyeket az osztályfőnök mind a két félévben sajátkezűleg tintával, betűkkel kiírva bevezeti az anyakönyvbe, a fölösleges rovatokat áthúzza, s minden utólagos bejegyzést, változtatást keltezéssel és aláírásával lát el. Az igazgató az ilyen utólagos bejegyzéseket és változtatásokat aláírásával és az intézet pecsétjével hitelesíti. A felhasználatlanul maradt lapokat áthúzással kell érvényteleníteni. [V. ö. 4. § (5).]

(2) Az osztályok anyakönyveit — szabályszerű lezárás után — iskolai évenként egy kötetbe kell összekötni.

(3) Az osztályfőnök az anyakönyv megfelelő adatait, bejegyzéseit beírja a tanuló tanulmányi értesítőjébe. (V. ö. 17. §.)

100. §.

Félévi értesítő. Bizonyítvány.

(1) A gimnáziumi tanuló minden tanévben január hó végén értesítőt és a tanév végén bizonyítványt kap. Az értesítő a tanév első felében, a bizonyítvány pedig az egész tanévben tanusított magaviseletéről, rendszeretéről és tanulmányi eredményéről ad felvilágosítást. A félévi értesítőt és az évvégi bizonyítványt az igazgatón kívül az osztályfőnök is aláírja. A félévi értesítőt is, a bizonyítványt is az iskola pecsétjével kell ellátni. A félévi értesítő bélyegmentes, az évvégi bizonyítvány bélyegköteles.

(2) A tanulmányi értesítőt az osztályfőnök január hó utolsó köznapján az utolsó tanítási órán osztja ki.

(3) A tanuló köteles a tanulmányi értesítőt szüleinek vagy szülei helyettesének aláírás végett bemutatni, aláírás után pedig legkésőbb nyolc nap múlva az osztályfőnöknek visszaadni. A szállásadó, a tanulóotthon vezetője a tanulmányi értesítőt nem írhatja alá.

(4) A szülőnek vagy helyettesének aláírásával visszaadott tanulmányi értesítőket az osztályfőnök átvizsgálja és az igazgatónak megőrzés végett átadja.

(5) Az iskolai év végén a tanulmányi értesítőket az osztályfőnök az évvégi ünnepély után osztja ki a tanulóknak.

(6) Az igazgató a tanuló kérésére a tanulmányi értesítőnek akár a félévi értesítőjéről is másolatot állíthat ki. A tanulmányi értesítő igazolt elvesztése vagy megsemmisülése esetén az igazgató az eredetivel teljesen egyező másodlatot állít ki. A tanulmányi értesítő elvesztését s ebből következő érvénytelenítését a tanuló költségére a vallás- és közoktatásügyi minisztérium Hivatalos Közlöny-ében közzé kell tenni. (L. 7. és 8. sz. záradékot.)

(7) A más intézetekben töltött időre vonatkozó adatokat a másodlatot kiállító igazgató az illető intézetek igazgatójától hivatalos úton szerzi meg.

(8) A másodlaton az esetleges javítóvizsgálatot, különbözeti vizsgálatot, osztályismétlést, a tanuló kimaradását vagy kizárását, valamint a vizsgálatok részletes eredményét ugyanolyan módon kell felüntetni, ahogyan ez az eredeti tanulmányi értesítőben történt. A másodlatra az eredeti bizonyítványok számát, keltét és az ezeket aláíró igazgatónak s osztályfőnöknek nevét kell rávezetni, az utóbbiakat s. k. megjelöléssel.

101. §.

Évkönyv.

(1) Az iskola egész évi munkájáról a tanév végén kiadott nyomtatott *évkönyv*ben ad számot. Ennek mérete 17×24 cm.

(2) Ez az évkönyv az iskola multjának történetén, továbbá esetleg valamely pedagógiai kérdésről szóló vagy más tudományos értekezésem kívül a felsorolás rendjében a következő fejezeteket tartalmazza :

- a) az iskola történetét a lefolyt évben ;
- b) a tanári testület névjegyzékét és iskolai munkakörét ;
- c) a tanári testület
 - 1. *hibuzgalmi*,
 - 2. tudományos irodalmi, művészeti és társadalmi munkásságát ;
- d) a különféle (egészségügyi, internátusi, kirándulásról szóló stb.) jelentéseket ;
- e) a könyvtárak és szertárak gyarapodását és állapotát ;
- f) az önképzőkör és egyéb ifjúsági egyesületek működésének (*jólékonyság, jutalmak, alapítványok*) ismertetését ;
- g) a rendkívüli tárgyak tanítását (a beiratkozott tanulók névsorát osztályonként a tanulók érdemjegyével együtt) ;
- h) a rendes és magántanulók névjegyzékét és érdemsorozatát osztályok szerint ;

- i) az érettségi vizsgálatok ismertetését ;*
j) a tanulókra vonatkozó statisztikai adatokat (I. V. K. M. 1210/1934. eln. sz. rendeletet. Hivatalos Közlöny 1934. évf. 98—99. old. és V. K. M. 109.493/1938. IX. sz. rendeletet. Hivatalos Közlöny 1938. évf. 173—174. old. L. a 4. és 5. függelékét.)
k) a következő iskolai évre vonatkozó tájékoztatót, beleértve a tankönyvek jegyzékét is.

IX. FEJEZET.

Évvégi összefoglalások. Vizsgálatok.

102. §.

Évvégi összefoglalások.

(1) *Az iskolai év végén a hittanból vizsgálatok tartandók, amelyeken az illetékes püspöki biztos vagy megbízottja elnököl. (L. Közig. és Szerv. Szab. 53. §.)*

(2) A tanítást befejező összefoglalásokat a gimnázium VIII. osztályában május hó 10—15. közt, a többi osztályban június hó 15—20. napján kell tartani.

(3) Az évvégi összefoglalásokon a tanulók a tanár vezetésével számot adnak róla, hogy az egész év folyamán milyen eredménnyel sikerült az előírt ismereteket elsajátítaniok és az egész anyagot áttekintetniök ; tudják-e az egy-egy tárgy körében szerzett ismereteket egymással és a rokontárgyakból tanultakkal összefüggésbe hozni és van-e jártasságuk a tanult anyag esetleges gyakorlati alkalmazásában.

(4) A befejező összefoglalások tartama alatt a tanulók rajzaiból, esetleg egyéb gyűjteményeiből, a leányiskolákban a kézimunkából iskolai kiállítást kell rendezni.

(5) Az évvégi testnevelési bemutató az összefoglalásokat követi.

(6) Egy-egy osztályban naponként legfeljebb három tárgyból lehet befejező összefoglalást tartani.

(7) A befejező összefoglalásokon minden tanuló-
nak meg kell jelennie és az egy-egy napra csoport-
osított tárgyak valamelyikéből minden tanulónak
felelnie kell.

103. §.

Jelentkezés az érettségi vizsgálatra.

Az a tanuló, aki a gimnázium VIII. osztályát
sikeresen elvégezte, érettségi vizsgálatot tehet. En-
nek szabályait a gimnáziumi érettségi vizsgálati
utasítás tartalmazza. Az érettségi vizsgálat írásbeli
részének megkezdését az anyakönyvbe és a tanuló
tanulmányi értesítőjébe be kell jegyezni. (L. 9. sz.
záradékot.)

104. §.

Díjtalan magánvizsgálat.

(1) Az a tanuló, aki az összefoglalásokon nem
jelenik meg és az évvégi osztályozó értekezleten
nem minősíthető, ha távolmaradását az értekez-
let igazoltnak fogadja el, a következő iskolai év
elején magánvizsgálatot tehet. Ez a magánvizsgálat
díjtalan s rendszerint csak szóbeli részből áll; a
szükséghez képest azonban a szóbeli vizsgálatot
írásbeli is megelőzheti. (L. 10. sz. záradékot.)

(2) Ezt a vizsgálatot a tanuló csak a saját inté-
zetében teheti le. A díjtalan magánvizsgálat nem
ismételhető meg.

(3) Csak az a vizsgálat nyilvános, amelynél a
szabályzat ezt kimondottan elrendeli, a többi nem
nyilvános. (VKM 132.243/1939. IX. ü. o. sz. r.)

105. §.

Javítóvizsgálat.

(1) Az a tanuló, akinek tanulmányi, eredménye
a továbbhaladás szempontjából döntő tárgyak egyi-
kéből elégtelen, kivéve azt az esetet, ha két egy-
mást követő évet javítóvizsgálatlaltal, vagy két osz-

tályt osztályismétléssel végzett és a következő osztályban egy tárgyból újból elégtelen érdemjegyet nyert, a bizonyítvány keltétől számított két hónap elteltével javítóvizsgálatra bocsátható. A javítóvizsgálat sikere esetén a felsőbb osztályba felvehető.

(2) Ugyanez a rendelkezés érvényes a magánvizsgálatok alkalmával is. Ha a tanuló az év elején a díjtalan magánvizsgálat alkalmával egy tárgyból elégtelen érdemjegyet kapott, a javítóvizsgálat idejéig látogathatja a megfelelő felsőbb osztályt, de javítóvizsgálatának sikere után az osztály addig végzett anyagából felvételi vizsgálatot tartozik tenni.

(3) Ha a tanuló a javítóvizsgálat megállapított határidejét elfogadható okból elmulasztja, vizsgálatára újabb határidőt az igazgató engedélyezhet.

(4) Az engedélyt a javítóvizsgálatra a tanuló tanulmányi értesítőjének egyidejű benyújtásával kéri. A javítóvizsgálat nem nyilvános és azon az igazgató vagy helyettesének elnöklete alatt a vizsgáló tanáron kívül még egy tanárnak kell jelen lennie.

(5) A vizsgálatról jegyzőkönyvet kell vezetni.

(6) A javítóvizsgálat eredményét az osztályfőnök vezeti be az anyakönyvbe és a tanulmányi értesítőbe. A bejegyzést az osztályfőnök és az igazgató írja alá és az igazgató az intézet pecsétjével is ellátja. (L. 11. sz. záradékot.)

(7) A javítóvizsgálat nem ismételhető meg. A javítóvizsgálat díjtalan.

(8) Ha a tanuló javítóvizsgálatát elfogadható okok miatt, más *katolikus* intézetben akarja letenni, akkor a tanuló előbbi iskolájának megkérdezése után a kérelmezett intézetre nézve illetékes *kat. ker. főigazgató* adhat erre engedélyt; ilyenkor azonban a tanuló abban az intézetben tartozik tanulmányait folytatni, amelyben a javítóvizsgálatot tette. Az ilyen javítóvizsgálat eredményét az anyakönyvbe való bejegyzés végett az előző iskola igazgatójával írásban közölni kell.

106. §.

Különbözeti magánvizsgálat.

(1) Az a tanuló, aki valamely más (tantervű) gimnáziumból (reálgimnáziumból, reáliskolából stb.) vagy polgári iskolából valamely gimnázium megfelelő osztályába óhajt átlépni, a különbözeti tárgyakra, illetőleg tárgyrészekre kiterjedő különbözeti magánvizsgálatot tartozik tenni.

(2) A különbözeti magánvizsgálatra a (3) bekezdésben foglalt esetek kivételével az illető iskola igazgatója ad engedélyt.

(3) Külföldön szerzett közép- vagy középfokú iskolai bizonyítvány a hazai gimnázium megfelelő osztályára csak sikeres különbözeti magánvizsgálat esetén érvényesíthető. Az érvényesítésre, illetve a szükséges különbözeti magánvizsgálatra a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter ad engedélyt. (V. ö. 27. §.)

(4) Aki felső kereskedelmi, felső mezőgazdasági (gyakorlati irányú közép-) iskolai érettségi bizonyítványt vagy tanítói (női) oklevél alapján gimnáziumi érettségi bizonyítványt akar szerezni, az előbb a gimnázium VIII. osztályáig bezárólag magánvizsgálatot tartozik tenni azokról az osztályokról, amelyeket olyan iskolafajban végzett, ahonnan gimnáziumba való átlépés nem lehetséges. [V. ö. 24. § (3).] Utána teljes érettségi vizsgálatot tehet.

(5) Aki polgári iskolai vagy tanító(nő)képző-intézeti tanári oklevél alapján gimnáziumi érettségi bizonyítványt akar szerezni, az előbb a gimnázium VIII. osztályáig bezárólag terjedő különbözeti vizsgálatot s utána — szaktárgyai kivételével — érettségi vizsgálatot tartozik tenni. Szaktárgyainak érdemjegyeit okleveléből kell átvenni azzal a jelzéssel, amely az illető oklevél számokban (1, 2, 3, 4) kifejezett érdemjegyeinek a középiskolában megfelel.

(6) Aki külföldön szerzett érettségi bizonyítványát honosítani akarja, az, ha nyolc középiskolai

évfolyamot végzett, a különbözeti tárgyakra kiterjedő különbözeti érettségi vizsgálatot tartozik tenni.

(7) Ha az ilyen tanuló hat, illetve hét középiskolai év elvégzése után kapott érettségi bizonyítványt, a középiskola VII. és VIII., illetve VIII. osztályáról magánvizsgálatot és teljes érettségi vizsgálatot tartozik tenni. Engedélyt a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter ad.

(8) A különbözeti magánvizsgálat az igazgatónak vagy helyettesének elnöklete alatt működő vizsgálóbizottság előtt történik. A bizottság tagjai annak a legfelsőbb osztálynak a szaktanárai, amely osztály tárgyaiból vagy tárgyrészeiből a jelentkező vizsgálatot tesz. A vizsgálóbizottság az elnökkel együtt legalább három tagból áll.

(9) A vizsgálatról felvett jegyzőkönyvet a bizottsági tagok, valamint az igazgató (elnök) aláírásával és az intézet pecsétjével ellátva a *kat. ker. főigazgatóhoz* kell felterjeszteni.

(10) A különbözeti magánvizsgálat írásbeli és szóbeli részből áll. Az írásbeli tárgyai a nyelvek, a mennyiségtan és a rajz.

(11) Azt a tanulót, akinek írásbeli dolgozata elégtelen, a szóbeli vizsgálaton szigorúbban kell megvizsgálni. Ha a tanuló a szóbeli vizsgálaton egy tárgyból kapott elégtelen érdemjegyet, két hónap mulva ebből a tárgyból javítóvizsgálatot tehet, ha pedig a szóbelin két vagy több tárgyból nyert elégtelen érdemjegyet, a teljes különbözeti magánvizsgálatot egy év mulva megismételheti.

(12) A különbözeti magánvizsgálat eredményét (akár sikerült, akár nem) a tantárgyak és az érdemjegyek megjelölésével a tanuló utolsó bizonyítványára kell rávezetni; az intézet pecsétjével ellátott záradékot az igazgató írja alá. (L. 12. sz. záradékot.)

(13) Az eredményt közölni kell az anyakönyvbe való bevezetés céljából annak a hazai intézetnek igazgatóságával is, amelynek bizonyítványa alapján a tanuló különbözeti vizsgálatot tett.

(14) A különbözeti magánvizsgálat más vizsgá-

lattól függetlenül is letehető, mégpedig rendszerint annak az intézetnek a tanári testülete előtt, amelybe a tanuló át akar lépni vagy amely intézetben további vizsgálatot óhajt tenni.

(15) A különbözeti magánvizsgálat díját és a díj felosztásának módját a *férfiszerzetesrendek gimnáziumaiban a rendfőnök, az egyházmegyei gimnáziumokban (l. 3. oldalon a Jegyzetet) pedig az illetékes kat. ker. főigazgató véleményének meghallgatása után az egyházmegyei főhatóság jóváhagyásával a fenntartó állapítja meg. (V. ö. 108. § 1. Közig. és Szerv. Szab. 15. és 19. §§-t.)*

107. §.

Magánvizsgálat.

(1) Azok a tanulók, akik a gimnáziumot magánúton végzik, tanulmányi előmenetelükről magánvizsgálaton adnak számot. (V. ö. 9. §.)

(2) Magánvizsgálatok rendszerint évenként háromszor, mégpedig szeptember, december és június hónapban vannak. Különös méltánylást érdemlő esetekben azonban a *kat. ker. főigazgató* megengedheti, hogy a tanuló más, külön megállapított határidőben tehessen magánvizsgálatot.

(3) Magánvizsgálati engedélyért legalább két hónappal a vizsgálat határideje előtt kell folyamodványt annak a gimnáziumnak az igazgatójánál benyújtani, ahol a tanuló vizsgálatot akar tenni.

(4) A folyamodványhoz a tanulónak mellékelnie kell :

1. a születési anyakönyvi kivonatát, *katolikus vallású tanulóknál a keresztlevelet is*, 2. végzett tanulmányairól szóló minden bizonyítványát eredetiben vagy másodlatban, 3. a rendőrhatalósági lakásbizonylatot, 4. nyilatkozatot arról, hogy a vizsgálatot másutt nem kísérelte meg, 5. bejelentést arról, hogy ki készíti elő a vizsgálatra, 6. a tanulmányok megszakítása esetén ezenfelül a közben eltöltött idő igazolását is.

(5) A második ellenőrző értekezlet után (VIII. o. tanuló esetében április 1-e után) magántanulásra térő tanuló csak abban az esetben kaphat magánvizsgálati engedélyt, ha a tanári testület véleménye szerint mint nyilvános tanuló is valószínűleg sikerrel fejezte volna be az iskolai évet. Egyébként az osztályt ismételni tartozik. [V. ö. 98. § (4).]

(6) A magánvizsgálatra benyújtott folyamodványokat az igazgató április hó 10-ig (illetve július vagy október hó 10-ig) véleményezéssel felterjeszti a *kat. ker. főigazgatóhoz*.

(7) A *kat. ker. főigazgató* elutasító határozata ellen a folyamodó a határozat kézbesítésétől számított 15 nap alatt az iskola igazgatója útján a *Katolikus Középiskolai Főhatóság elnökéhez* fellebezhet.

(8) A *kat. ker. főigazgatótól* nyert engedély érvényét indokolt esetben az igazgató legfeljebb egy évre meghosszabbítja. E határidőn túl a tanulónak új engedélyt kell kérnie.

(9) Magántanuló általában csak az állandó lakóhelyéhez legközelebb eső, esetleg a neki megfelelő modern nyelvet tanító gimnáziumban tehet vizsgálatot, amire nézve a szülő állandó tartózkodási, illetve a folyamodó kenyérkereseti helye irányadó.

(10) Ha a tanuló lakóhelyéhez legközelebb fekvő gimnázium megközelítése komoly nehézségekbe ütközik, magánvizsgálatot a könnyebben megközelíthető iskolában is tehet a tanuló.

(11) Rendeskorú magántanuló egy iskolai év alatt csak egy osztályból tehet magánvizsgálatot.

(12) Gimnáziumi tanulmányokat előrehaladotabb korban kezdő vagy többévi megszakítás után folytató tanuló egy időben, vagy ugyanabban az iskolai évben két osztályról is tehet magánvizsgálatot. Ez a rendelkezés nem alkalmazható abban az esetben, amikor a tanuló osztályismétlés folytán haladja meg a rendes kort, vagy pedig, ha a teljes vizsgálat megismétlésére utasított.

(13) A magánvizsgálati határidőt mindig a vizs-

gálat napjától kell számítani és nem az esetleges javítóvizsgálat idejétől.

(14) Magántanuló egy év alatt több osztályból csak abban az esetben tehet magánvizsgálatot, ha kimutatja, hogy az elvégzett osztályok tantárgyainak megtanulására elegendő időt fordított s hogy életkoránál és fejlettségénél fogva az illető osztályok tanítási anyagát eléggé elsajátíthatta. A tanulónak ebben az esetben is mind az írásbeli, mind a szóbeli vizsgát osztályonként külön-külön kell letennie. Az ilyen tanuló legfeljebb két osztály anyagából vizsgálható meg egyszerre; a vizsgálatot ebben az esetben úgy kell vezetni, hogy az illetőnek a készültsége mindkét osztály tananyagából kitűnjék. (L. 1934 : XI. t.-c. 35. §-t !)

(15) A magánvizsgálatok elnöke rendszerint az iskola igazgatója. Az igazgató az elnöklést nem oszthatja meg.

(16) Az igazgató köteles a magánvizsgálat időpontját a vizsgálat előtt legalább két héttel *a kat. ker. főigazgatónak* és a tankerületi kir. főigazgatónak is bejelenteni. Ha a *kat. ker. főigazgató* az elnöklés jogát magának vagy megbízottjának fenntartja, az igazgató tartozik a *kat. ker. főigazgatótól* kijelölt időponthoz alkalmazkodni.

(17) A magánvizsgálatok napját a (2) bekezdésben foglaltak figyelembevételével az igazgató, illetőleg vele egyetértve a vizsgálat elnöke állapítja meg.

(18) A magánvizsgálat tárgyai a középiskolában tanított rendes tárgyak.

(19) A magánvizsgálat írásbeli és szóbeli részből áll.

(20) Írásbeli vizsgálatot a nyelvekből, a mennyiségtanból, a rajzból és a gyorsírásból tesz a magántanuló. A rajzból ezt a vizsgálatot a rajz technikai része alól fel nem mentett tanuló megfelelő rajz elkészítése útján végzi. A szépírásból a tanuló a többi tárgy írásbeli részének a szépírás szempontjából történő elbírálása alapján kap érdemjegyet. Külön szépíráspróbát a tanulóval nem kell végez-

tetni és vizsgálati díjat a tanuló ezért a tárgyért nem fizet. A testnevelésből fel nem mentett tanuló az illető osztály elméleti és gyakorlati anyagából tesz vizsgát. Ez a vizsgálati kötelezettség azonban nem mentesíti őt leventekötelezettségei alól. Az ének és gyorsírás elméleti részéből szóbeli, gyakorlati részéből pedig a fel nem mentett magántanuló gyakorlati vizsgát tesz. A kézimunkából gyakorlati vizsgát tesz a magántanuló.

(21) Az írásbeli vizsgálatok tételeit az illető szaktanárok az igazgató hozzájárulásával úgy állapítják meg, hogy mindegyik vizsgázó tanuló más-más tételt kapjon.

(22) Az írásbeli vizsgálat megkezdése előtt tartozik az igazgató minden vizsgázó személyazonosságáról meggyőződni.

(23) Az írásbeli vizsgálatokat zárt helyen, állandó tanári felügyelet alatt kell megtartani. A vizsgázóknak a dolgozatok készítésekor logaritmuskönyvön, továbbá idegen nyelvi szótárakon kívül más segédeszközt nem szabad használniok.

(24) A vizsgázókat e tilalomra és a csempészésből háramló következményekre az írásbeli vizsgálat megkezdésekor nyomatékosan figyelmeztetni kell.

(25) Azt a vizsgázót, aki meg nem engedett segédeszközt használ, az igazgató a vizsgálat további folytatásától eltiltja. Ugyanígy kell azzal a tanulóval elbánni, akinek dolgozatából utólag megállapítható, hogy meg nem engedett segédeszközt használt.

(26) Azzal a vizsgázóval, aki írásbeli dolgozatát vagy szóbeli vizsgálatát elfogadható ok nélkül abbahagyja, úgy kell eljárni, mint akinek a vizsgálat nem sikerült. Az ilyen jelöltet a vizsgálatnak egy év múlva való teljes ismétlésére kell utasítani.

(27) Az egyes tárgyakból adott tételek kidolgozására átlag két-két órát kell engedélyezni.

(28) Az írásbeli vizsgálat befejezése után a dolgozatokat az illető szaktanárok átnézik, a hibákat megjelölik és a dolgozatokat tartalom és külső alak

szempontjából a szokásos módon elbírálják. (Ú. n. tört osztályzat nincs megengedve.)

(29) Az elbírált dolgozatokat még a szóbeli vizsgálat megkezdése előtt be kell mutatni a magánvizsgálat elnökének.

(30) Azt a tanulót, akinek írásbeli dolgozata elégtelen, szóbeli vizsgálatra lehet ugyan bocsátani, de az illető tárgyból (tárgyakból) részletesebben meg kell vizsgálni.

(31) Ha a magánvizsgálaton nem az intézeti igazgató elnököl, és a szóbeli vizsgálatra bocsátott magántanulók száma a tizet meghaladja, az elnök úgy intézkedhet, hogy a szóbeli vizsgálat két bizottság előtt történjék. Ilyen esetben a második bizottság elnöke az intézet igazgatója.

(32) Ha azonban a magánvizsgálat elnöke maga az igazgató, akkor a magánvizsgálat szóbeli része csak egy bizottság előtt folyhat.

(33) A szóbeli vizsgálaton minden egyes tárgyra annyi időt kell fordítani, hogy a tanuló jártassága az illető tárgy lényeges részeiben kétségtelenül megállapítható legyen. Ehhez képest egy-egy fél-napon egy bizottság legfeljebb öt, két bizottság legfeljebb tíz tanulót vizsgálhat meg.

(34) A kérdező szaktanárok az egyes tárgyakból rendelkezésre álló 10—12 percnyi időt minél céltudatosabban használják fel a tanulók tudásának megállapítására. E célból a tanítási anyag minden fontosabb részéből intézzenek a tanulókhoz kérdéseket; kerüljék azonban az aprólékos részletkérdéseket és tartózkodjanak kérdés közben a magyarázattól. (L. 13. sz. záradékot.)

108. §.

Felvételi vizsgálat.

Az a tanuló, aki a rendes tanítás megkezdése után 30 nap elteltével jelentkezik felvétellel, legkésőbb további 30 nap alatt az addig végzett anyagból felvételi vizsgálatot tartozik tenni. (L. 13. §-t.)

ZÁRADÉKOK :

1. 4. §. (3) Felvettem a-ik osztályba.
Kelt igazgató. P. H.
2. 17. § (2), 22. §. (3) és 49. §. (2)szám
..... gimnáziumosztályá-
nak a mai napig nyilvános tanulója volt ; ezen a
napon szülei akaratából kimaradt. Más gimnáz-
iumba felvehető.
Kelt igazgató. P. H.
3. 39. §. (12) szám
..... oszt.
tanuló a mai napig az iskola nyilvános tanulója
volt ; igazolatlan óramulasztásai miatt a rendtar-
tás 39. §. (12)-e alapján a mai napon a nyilvános
tanulók sorából töröltem.
Kelt igazgató. P. H.
4. 51. §. (3) szám
..... oszt. tanulót
a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter —
kat. ker. főigazgató sz. rende-
tével az intézetből — a helybeli középiskolákból —
az ország összes gimnáziumaiból — az ország
összes középiskoláiból kizárta.
Kelt igazgató. P. H.
5. 68. §. (4) A-ből felmentést kapott.
6. 98. §. (2) A-ik osztályba léphet.
(3) Javítóvizsgálatot tehet.
(4) a) — c) Tanulmányait csak az osztály
megismétlésével folytathatja.
d) Az évvégi összefoglalásokról igazo-
latlanul elmaradt, tanulmányait csak az osztály
megismétlésével folytathatja.
e) A második félévi ellenőrző értekez-
let — Április 1-e után kimaradt, tanulmányait
csak az osztály megismétlésével folytathatja.
(5) Gimnáziumi tanulmányokat többé nem
folytathat.
(6) Az évvégi összefoglalásokról igazolat-
lanul elmaradt, a iskolai év elején
magánvizsgálatot tehet.
(7) Érettségi vizsgálatot tehet.
7. 100. §. (6) Másolat szám. A másolatot
a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter 1895.
évi 3038. sz. rendelete alapján állítottam ki.
Kelt igazgató. P. H.

8. **Másodlat.** szám. A másodlatot az évi hó-n szám alatt kiadott és érvénytelennek nyilvánított eredeti helyett állítottam ki.
Kelt igazgató. P. H.
9. 103. §. Az érettségi frásbeli vizsgálatot megkezdte.
10. 104. §. Az összefoglalásokon nem jelent meg, távolmaradását igazolta. A iskolai év elején díjtalan magánvizsgálatot tehet.
Kelt igazgató. P. H.
11. 105. §. A mai napon tartott javítóvizsgálaton a-ből érdemjegyet kapott. A osztályba léphet, — tanulmányait csak az osztály megismétlésével folytathatja, — gimnáziumi tanulmányokat többé nem folytathat.
Kelt osztályfő. P. H.igazgató.
12. 106. §. a) szám. A számú engedély alapján a mai napon-ből eredménnyel különbözeti magánvizsgálatot tett. Felvehető a gimnázium osztályába.
Kelt igazgató. P. H.
- b) szám. A számú engedély alapján a mai napon-ből tett különbözeti magánvizsgálaton elégtelen érdemjegyet kapott. Két hónap mulva javítóvizsgálatot tehet.
Kelt igazgató. P. H.
- c) szám. A számú engedély alapján a mai napon-ből tett különbözeti magánvizsgálaton elégtelen érdemjegyet kapott. A különbözeti magánvizsgálatot egy év mulva megismételheti.
Kelt igazgató. P. H.
13. 107. §. szám. A *kat. ker. főigazgató* — m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter sz. engedélye alapján tett magánvizsgálatot.

FÜGGELÉK.

1.

[4. §. (6)] Az 1894: XXXII. törvénycikk.

1. §. Bevett vagy törvényesen elismert különböző vallásfelekezetekhez tartozó házassulók házasságuk megkötése előtt egyszersmindenkorra megegyezhetnek arra nézve, hogy gyermekeik valamennyien az atya vagy az anya vallását kövessék, illetőleg abban neveltessenek.

A megegyezés csak akkor érvényes, ha kir. közjegyző, kir. járásbíró, polgármester vagy főszolgabíró előtt a megállapított alakszerüségek mellett jön létre.

A kir. közjegyző előtt létrejött megegyezés közokiratba foglalandó. A többi hatóságok előtt létrejött megegyezés alakszerüseit, valamint a megegyezés anyakönyvi nyilvántartása körül követendő eljárást a vallás- és közoktatásügyi, az igazságügyi és a belügyminiszter rendeletileg szabályozzák.

2. §. Az 1. §-ban körülírt megegyezés hiánya esetén a gyermekek szülők vallását nemük szerint követik, illetve abban neveltetnek; amennyiben ez a vallás a bevettek, vagy törvényesen elismertek közé tartozik.

3. §. Az 1. § szerint létrejött megegyezés később csakis az esetben változtatható meg, ha különböző vallású felek közül valamelyik fél a másik házastárs vallására tér át úgy, hogy a házasság egy vallásúak házasságává válik.

Ez esetben a megegyezés ugyanazon alakiságok mellett, de csupán oly irányban változtatható meg,

hogy a születendő, valamint a 7. életévet még be nem töltött összes gyermekek most már valamenynyien a szülők közös vallását kövessék és abban neveltessenek ; a 7. életévet pedig már túlhaladott, de az 1868 : LIII. t.-c. 2. §-ában megszabott életkort még el nem ért gyermekek az idézett törvénycikk 3—8. §-ában körülírt módon a szülők vallására térhetnek át, de csakis a gyámhatóság beleegyezése mellett.

4. §. A 2. §-ban foglalt szabály alól eltérésnek később csak akkor van helye, ha az egyik házastárs a másik házastárs vallására tér át úgy, hogy a házasság egyvallásúak házasságává válik.

Ez esetben a születendő, valamint a 7. életévet még be nem töltött összes gyermekek a szülők közös vallását követik, illetőleg abban nevelendők.

Az áttért szülő nemebeli 7. életévüket már túlhaladott, de az 1868 : LIII. t.-c. 2. §-ában megszabott életkort még el nem ért gyermekek is az idézett törvénycikk 3—8. §-ában körülírt módon a szülők közös vallására térhetnek át, de csakis a gyámhatóság beleegyezése mellett.

5. §. A törvénytelen gyermek anyja vallását követi, amennyiben ez a vallás a bevetek vagy törvényesen elismertek közé tartozik.

Ha az anya más, bevett vagy törvényesen elismert vallásra tér át vagy ilyenbe belép, akkor a 7. életévet még be nem töltött törvénytelen gyermekei új vallásába követik.

A 7. életévüket még be nem töltött, kir. leirattal törvényesített vagy az atya által elismert fiú, az atyának a törvényesítést vagy elismerést követő hat hó alatt kijelentett kívánságára, az atyának vallását követi ; amennyiben ez a vallás a bevetek vagy törvényesen elismertek közé tartozik.

A kijelentésre és annak anyakönyvi nyilvántartására az 1. § második és harmadik bekezdésének rendelkezései megfelelően alkalmazandók.

6. §. A jelen törvényben foglaltakkal ellenkező bármely szerződés, térítvény vagy rendel-

kezés érvénytelen és semmi esetben sem bír joghatállyal.

7. §. A jelen törvény életbeléptetése előtt kötött házasságokból született vagy születendő gyermek vallásos nevelésére nézve azon törvény határozata marad érvényben, amely az ily házasságok kötése idején hatályban volt.

8. §. Az 1868 : LIII. t.-c. 13., 14., 15. és 18. §-ainak rendelkezései, a törvényesen elismert válást követőkre is kiterjesztve, hatályukban fenntartatnak.

9. §. A jelen törvénnyel ellenkező mindennemű jogszabályok s jelesül az 1868 : LIII. t.-c. 12. és 16. §-ai hatályon kívül helyeztetnek.

10. §. A jelen törvény a kötelező polgári házasságot szabályozó 1894 : XXXI. t.-c.-kel egyidejűleg lép életbe s végrehajtásával a vallás- és közoktatásügyi, igazságügyi és belügyminiszterek bízhatnak meg.

2.

Az 1895 : XLIII. törvénycikk.

26. §. A gyermekek, kiknek akár mind a két, akár csak az egyik szülője a bevett vagy törvényesen elismert vallásfelekezetek egyikéhez sem tartozik, valamely bevett vagy törvényesen elismert vallást követnek és abban nevelendők.

Ehhez képest az 1894 : XXXII. t.-c. rendelkezései az ilyen gyermekek vallására nézve a következő 27—30. §-okban foglalt eltérésekkel alkalmazandók.

27. §. A házasulandók az 1894 : XXXII. t.-c. 1. §-a értelmében megegyezhetnek abban, hogy gyermekeik valamennyien az általuk megjelölt bármely bevett vagy törvényesen elismert vallást kövessék, illetőleg abban neveltessenek.

Ilyen megegyezés hiányában a bevett, vagy törvényesen elismert vallásfelekezetek egyikéhez sem tartozó szülő jogosítva van megállapítani, hogy a

nemebeli gyermekei a bevett vagy törvényesen elismert vallások melyikében nevelendők.

Ha az illető szülő nem határoz, a másik szülő azonban valamely bevett vagy törvényesen elismert vallásfelekezethez tartozik : akkor az összes gyermekek ezen utóbbi szülő vallását követik, illetve abban neveltetnek.

Ha egyik szülő sem tartozik valamely bevett vagy törvényesen elismert vallásfelekezethez : a szülő helyett, ki a saját nembeli gyermekek vallása felől nem határoz, a gyámhatóság határoz a rokonok meghallgatásával.

Az, hogy a gyermekek a jelen § 2., 3. és 4. bekezdésében körülírt esetekben mely vallásban neveltessenek, legkésőbb azok tanköteles korának eléréig állapítandó meg.

28. §. Az oly házasság, melyben akár mind a két, akár csak az egyik fél a bevett vagy törvényesen elismert vallások egyikéhez sem tartozik, különböző vallású felek közti házasságnak tekintetik.

Az ily felek közt az előző § 1. bekezdésében említett megegyezéstől, illetőleg a 2. és 4. bekezdés szerint létrejött megállapítástól, valamint a 3. bekezdés szabályától elérésnek később csak akkor van helye : ha az egyik vagy mindkét házastárs valamely bevett vagy törvényesen elismert vallásfelekezethez való belépése által a házasság egyvallásúak házasságává válik, amely esetben az 1894 : XXXII. t.-c. 3. és 4. §-ai megfelelően alkalmazandók.

29. §. A 27. § 2. és 4. bekezdésében foglalt szabályok megfelelően alkalmazandók akkor is : ha a törvénytelen gyermek anyja, vagy az, aki lelencet vagy általában ismeretlen szülők gyermekét elfogadta, a bevett vagy törvényesen elismert vallásfelekezetek egyikéhez sem tartozik.

30. §. Az 1868 : LIII t.-c. 13. és 15. §-ainak rendelkezései a bevett és törvényesen elismert vallásfelekezeteken kívülállókra is kiterjesztetnek.

3.

A bíboros-hercegprímás 3648/1939. számú rendelete az 1935: VI. t.-c. végrehajtási utasításának alkalmazásáról a katolikus gimnáziumokban.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter 1936. évi június hó 9-én 3500/1936. eln. szám alatt kiadta a közoktatásügyi igazgatásról szóló 1935: VI. t.-c. végrehajtási utasítását. A végrehajtási utasítás több rendelkezésének helyes értelmezése, illetőleg a kat. iskolákra való alkalmazása tárgyában 1936. évi december hó 12-én Budapesten a miniszter és az egyházi hatóság képviselői és megbízottjai közös értekezletet tartottak. Az értekezlet után a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter a bíboros hercegprímástól hozzá f. évi január 20-án 4405/1936. szám alatt intézett átiratra 1937. évi július hó 4-én 1003/1937. eln. szám alatt válaszolt.

A bíboros hercegprímás ezeknek a hivatalos iratváltásoknak a nyomán az összes katolikus iskolákban az 1935: VI. t.-c. végrehajtási utasításának helyes értelmezése, módosítása, kiegészítése tárgyában kötelezőleg a következőket rendeli el:

I. A katolikus iskolákat az 1935: VI. t.-c. végrehajtási utasításának csak azok a rendelkezései kötelezik általánosságban, amelyek «az egyházi hatóság alatt álló iskolák» igazgatásáról és állami főfelügyeletéről szólnak: V. rész, 49—54. §§. A végrehajtási utasítás előző — I—IV. — részeiben foglalt rendelkezések közül a katolikus iskolákra csak azok kötelezők, amelyek kifejezetten «az egyházi hatóság alatt álló iskolák»-ról, vagy «tekintet nélkül az iskola jellegére és fokozatára» szólnak. A végrehajtási utasításnak I—IV. részében több helyen előforduló «nem állami iskolák»-ra érvényes rendelkezések nem érintik a katolikus iskolákat.

A katolikus iskolák igazgatása és tanulmányi vezetése, felügyelete az egyházi hatóság joga. A katolikus iskolákban a tanker. kir. főigazgatónak,

kir. tanfelügyelőnek nincs rendelkező joga. A rendelkezést a végrehajtási utasítás 54. §-a kifejezetten az egyházi hatóságnak tartja fenn.

II. A végrehajtási utasítás (Utasítás) egyes §§-t a következő hivatalos értelmezésekkel, módosításokkal egészíti ki :

ad 21. §: A vallástani tanmenetet és használni kívánt tankönyveinek jegyzékét nem kell a tanker. kir. főigazgatónak bemutatni.

ad 21. § (5): A tanker. kir. főigazgató a bemutatott és átvizsgált órarendeket és jegyzőkönyveket nem az iskola igazgatóságának, hanem az illetékes egyházi hatóságnak küldi vissza.

ad 23. § (2) és (5): A hittanárok és hitoktatók óravázlata nem tartozik az állami iskolalátogatók ellenőrzése alá, ezeket nem tehetik vizsgálat tárgyává. Az óravázlat készítését azonban az egyházi hatóság előírta, és ellenőrzésüket a hitoktatási felügyelőre bízta.

ad 24. § (2): Az alakuló, ellenőrző, osztályozó, évszáró, tankönyvmegállapító és a szülői értekezleti jegyzőkönyveket nem kell a tanker. kir. főigazgatónak bemutatni, de ezeket az állami főfelügyelet keretében eljáró iskolalátogatóknak a látogatás során betekintés és tanulmányozás céljából *mindenkor és kivétel nélkül* rendelkezésére kell bocsátani. A módszeres értekezletek jegyzőkönyveit be kell mutatni a tanker. kir. főigazgatónak, mert ezek tartalma közvetlenül világítja meg az iskola nevelő és oktató munkáját, ezért az állami iskolalátogatást megelőző és beható tanulmányozásuk okvetlenül szükséges.

Az Utasítás 21. § (1) rendelkezése szerint be kell mutatni továbbá a tanker. kir. főigazgatónak a tantárgyfelosztást, a tanmeneteket, az órarendet és a használni kívánt tan- és segédkönyvek jegyzékét.

Ugyancsak minden külön felhívás bevárása nélkül be kell terjeszteni a tanker. kir. főigazgatóhoz a *rendszeresen* megismétlődő statisztikai ada-

tokat. Ezek: kimutatás a beírt rendes tanulókról, a magántanulók kimutatása; a magánvizsgálatok, képesítő és érettségi vizsgálatok ideje, a nyomtatott Értesítő 6 példányban. Egyéb, az állami főfelügyeleti jog érdemleges gyakorolhatása érdekében szükséges, de nem rendszeresen megismétlődő kimutatásokat, adatszolgáltatásokat a tanker. kir. főigazgató esetről-esetre az *egyházi hatóság tudomásával* kérhet az iskoláktól.

ad 27. § (4): Az állami főfelügyelet gyakorlásában eljáró iskolalátogató az Utasítás rendelkezései szerint csak *egészen kivételesen* veheti át a tanítást az egész tanítási órára, ezt előzetesen meg kell beszélnie az igazgatóval és az érdekelt tanárral. A tanításnak ez az átvétele nem érintheti kedvezőtlenül a tanári tekintélyt.

ad 27. § (6): Az állami főfelügyelet gyakorlásában eljáró iskolalátogatónak a *katolikus internátusokban és nevelőintézetekben* éppen úgy nincs rendelkező joga, mint nincs az iskolában. Az iskolalátogatók kötelesek különös tapintattal eljárni, tartózkodni a lényegyet nem érintő kifogásoktól. Az egyházi hivatásra előkészítő intézményekre — *kisszeminariumokra, rendi noviciátusokra, stb.* — az állami főfelügyelet gyakorlása nem vonatkozik.

ad 28. § (7): A katolikus iskolák ifjúsági könyvtárainak felülvizsgálatában az állam hivatalos közegei részéről is csak a kat. egyházi hatóságtól megállapított könyvtárjegyzék lehet irányadó, az ifjúsági könyvtárakba csak az egyházi hatóságtól engedélyezett mű helyezhető el.

ad 31. § (4): Az állami főfelügyelet feladata arra nézve, hogy «a hittanárok működése megfelelő-e», kizárólag a 31. § (4) bekezdésében felsorolt szempontokra szorítkozhatik, tehát: rendszeresen résztvesznek-e a tanulók a kötelező istentiszteleteken, teljesítik-e egyházaik által előírt és a vallásos élettel kapcsolatos kötelességeiket, a tanárok az istentiszteleteken való részvételükkel, ellenőrzésükkel és jó példájukkal nevelőleg hat-

nak-e az ifjúságra. Fordítanak-e gondot arra, hogy a tanulók egymás vallását megbecsüljék, a felekezeti békét ápolják, és ezzel is elmélyítsék a nemzeti összefogás és együttérzés gondolatát. Nincs-e a tanulók közt vallástalan irányzat, nem fordulnak-e elő erkölcsi megtévelyedések?!

ad 37. §: A tanker. kir. főigazgatónak az Utasítás 37. §-ában körülírt joga és kötelessége az egyházi hatóság alá tartozó közép-, középfokú- és szakiskolákra nézve csak oly mértékben érvényes, amely mértékben az ezekben az iskolákban rendelkező joggal fel nem ruházott tanker. kir. főigazgató a tanári testületnek harmonikus együttműködését elősegítheti.

ad 38. §: A vallásos, hitbuzgalmi és hiterősítő egyesületek munkájának megfigyelése körül az állami iskolalátogatók kötelesek a legtapintatosabban és olyformán eljárni, hogy eljárásuk az illetékes egyházi hatóság jogkörébe vágó beavatkozásnak még a látszatát is kizárja.

A katolikus iskoláknak jogviszonya az államhoz nagy részben ezzel rendezést nyert. Több függő kérdés (tanárok minősítése, internátusok főfelügyelete stb.) végleges rendezése folyamatban van.

A bíboros-hercegprímás felelősség terhe mellett hívja föl az összes kat. iskolák tanügyi hatóságait és igazgatóságait, hogy minden *igazgatási és tanulmányi* ténykedésükben várják be az egyházi hatóság határozatait, intézkedéseit, «kivéve, ha a határozathozatal, illetőleg intézkedés jogát valamely hatályban levő jogszabály a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter vagy más polgári hatóság (pl. közegészségügyi) számára tartja fenn».

A katolikus iskolákban az egyházi hatóság rendelkezik, ez hagyja jóvá, veszi tudomásul az iskola igazgatóságának jelentéseit, javaslatait, intézkedéseit; ez engedélyezi a bevezethető tankönyveket, segédkönyveket, vezérkönyveket, térképeket, tanítási eszközöket, az ifjúsági könyvtárakba beszerzendő és beszerezhető műveket.

A katolikus iskola igazgatósága hivatalos eljárásában szigorúan tartsa meg a szolgálati utat, a tanügyi hatóság pedig eljárásában alkalmazkodjék a törvényekhez és érvényes jogszabályokhoz.

4.

[101. §. (2) j] A V. K. M. 1210/1934. eln. számú rendelete az évkönyv statisztikai adatai tárgyában.

1. A tanulók osztályonkinti névsora a tanulási eredményt, a magaviseletből és a rendes tantárgyakból nyert osztályzatokat minden osztályozott nyilvános és magántanulóra (magánvizsgázóra) külön sorban közölve tüntesse fel. Ez a névsor a tanuló vallását, esetleges ismétlő voltát, díjkedvezményét, vagy mentességét is tartalmazza. A hitfelekezeti iskoláknál a fenntartó egyházhoz tartozó hívek vallási adata elhagyható. A tanulók abc-rendben, a magántanulók a nyilvános tanulók után, azoktól elkülönítve, szintén abc-rendben mutatandók ki. Fiúiskolák leánytanulói mindig a magántanulók közt tüntetendők fel, tekintet nélkül arra, hogy az órák látogatására nyertek-e engedélyt, vagy nem. Koedukációs iskolákban (polgári iskolák) fiúk és lányok a névsorban külön tüntetendők fel. Az évközben kimaradt, vagy vizsgálatlanul maradt tanulók neve a nyilvános és magántanulók érdemjegytáblázata alatt folytatólagos szedéssel közlendő. A díjkedvezmény, illetőleg mentesség az élvezett kedvezmény rövidített megjelölésével (1. f., 2. f., 3. f. stb., m. = mentes) tüntetendő fel. Ez az adat az érdemfokokozatok végén helyezendő el. A tanulók névsora osztályonkint sorszámozandó, a sorszámnak minden ötödik tanulónál való feltüntetésével. A jelesrendű tanulók adatai kövérebb betűvel szedetendők.

2. Az osztályonkint összesített adatokat feltüntető táblás kimutatások az értesítő végén *Statisztika* címmel a következő adatszoportokat tartalmazzák:

- a) a tanulók számának alakulását,
- b) a tanulók kormegoszlását,
- c) a tanulók anyanyelvét és nyelvismeretét,
- e) a szülők foglalkozását,
- f) a szülők lakhelyét,
- g) az óramulasztásokat,
- h) a rendkívüli tárgyak tanulóit,
- i) a tanulási eredményt tárgyanként,

- j) a tandíjfizetésre vonatkozó kimutatást,
 k) a szertárak, könyvtárak, ingóságok gyarapodására és értékére vonatkozó kimutatást, végül
 l) az iskola benépesülésének visszatekintő kimutatását.

A fenti sorrendben csoportosítandó adatok közül az a)–h) alattiak ugyanazon táblában mutatandók ki. A tábla közös rovatfeje az osztályok (évfolyamok a párhuzamos osztályok megkülönböztetésével) sorszámát tünteti fel úgy, hogy az egy-egy osztályra vonatkozó különböző adatok függőleges számoszlopot alkotnak. A tábla baloldalán keskeny függőleges sorba az adatscsoport megnevezése, a vízszintes sorokba pedig egy-egy részletadat tömör megjelölése kerül. Ezután következik az illető részletadat osztályonkénti számsora, végül ennek összegezése. Az egyes adatscsoportokról összesítés nem készítendő, minthogy ez az osztályozott tanulók számát osztályonként feltüntető adatokban már az első adatscsoportnál amúgy is közöltetett.

Az egyes adatscsoportok részletezésére vonatkozólag a következők veendőek figyelembe:

A tanulólétszám két sorban, illetőleg ott, ahol magántanulók is vannak, három sorban közlendők, ilymódon: 1. beírt nyilvános tanulók, 2. beírt magántanulók, 3. osztályoztatott összesen.

A kormegoszlás csoportja annyi sorból áll, ahány születési év szerepel.

A tanulók vallási megoszlása annyi sorban tüntetendő fel, ahány vallású tanuló osztályoztatott.

Az anyanyelv és nyelvismeret adatscsoportjába előbb az anyanyelv tüntetendő fel annyi sorban, ahányféle anyanyelvű tanuló van. Utána közvetlenül a más nyelven tudók száma mutatandó ki nyelvenként külön sorban.

A szülők foglalkozására vonatkozó adatok minden foglalkozási kategóriára külön sorban mutatandók ki a központi statisztikai hivatal adatgyűjtő kimutatásában felsorolt 37 foglalkozás szerint és sorrendjében. A foglalkozások megjelölése megfelelően rövidítendő. Amely foglalkozás a szülőknél nem fordul elő, az az értesítő táblájába nem veendő fel.

A szülők lakóhelyének adatai a következő adatsorokból áll: 1. az iskola székhelyén, 2. a vármegye egyéb községében, 3. más vármegyében, illetőleg városi törvényhatóságban (törvényhatóságokonként külön-külön sorban), 4. külföldön (államonként) lakók adatai. A második, valamint a harmadik adatsorra vonatkozólag a tábla alatt jegyzetben felsorolandó, hogy egy-egy községben hány olyan szülő lakik, aki-

nek gyermeke (esetleg a tanév egy részében) mint bejáró tanuló látogatja az iskolát.

Az óramulasztások két sorban mutatandók ki: 1. igazolt, 2. igazolatlan óramulasztások.

A rendkívüli tárgyak tanítására vonatkozó kimutatás a rendkívüli tárgyat egy-egy osztályból látogató tanulók számát tantárgyankint tünteti fel.

A magaviseletből és a tantárgyakból kapott érdemjegyeket külön táblában kell kimutatni. E táblának baloldalán egymásalatti sorokban az egyes tantárgyak, jobboldalán pedig az egyes osztályok adatai tüntetendők fel osztályzatok szerinti (jeles, jó, elégséges, elégtelen = 1, 2, 3, 4 jelzéssel ellátott) alcsoportokban. E táblának nem lesz oldalösszesítése. A tábla alatt függőleges összesítés adandó, amely feltünteti, hogy az egyes osztályokban és az egész intézetben hány *kitűnő*, hány *jeles*, hány *jó*, hány *elégséges* előmenetelű tanuló van, hány bukott egy tárgyból, 2—4 tárgyból és hány *4-nél több* tárgyból.*

A tandíjfizetők, kedvezményesek és mentesek száma szintén osztályonként mutatandó ki az egyes díjkategóriák szerint külön sorokban. E közlésnél a II. félévi állapot tüntetendő fel. Állami iskoláknál elegendő a kedvezményfokozat rövid jelzése (pl. 1. f. kedv. stb.). Nem állami intézeteknél ehelyett a tandíj és mellékdíjak címén (beírási díj nélkül) fizetett összeg tüntetendő fel.

Az iskola felszerelésére s ennek a tanév folyamán történt gyarapodására vonatkozó kimutatás az iskola ingóvagyonkezelésére vonatkozó és érvényben lévő leltári utasításban megjelölt szakleltárak szerint, ezek alapján és sorrendjében közlendő. Hét függőleges hasábra oszlik: 1. leltári sorszám, 2. a vagyontárgyak csoport szerinti megnevezése (pl. Bútorok, Házi és irodai felszerelés, Tanári könyvtár stb.), 3—4. a tanév folyamán történt gyarapodás, még pedig vétel és ajándék külön darabszám szerint, 5. a tanévi gyarapodás értéke, 6. az oldalt feltüntetett vagyontárgyak, szertárak stb. tanévvégi állománya, végül 7. ennek értéke. E tábla számszerű rovatai alul összegezendők. A kimutatás természetesen nem teszi feleslegessé a szertárak stb. gyarapodásáról az értesítő más helyén közlendő részletes beszámolót.

Az iskola benépesülésének visszatekintő táblázata az 1920/21. tanévtől kezdődően állítandó össze s csak a tanév végén osztályozott nyilvános és magán-tanulók osztályonkénti létszámára terjed ki. A tábla

* A kurzív szedésű rész az állami rendtartás alapján eszközölt kiegészítés, változás.

baloldalán az évszám tüntetendő fel egymásalatti sorokban (1920/21. stb.).

A statisztikai táblák petit szedéssel készítenők. A tíznél több osztállyal bíró iskolák adattáblái nem a szövegkolumnák irányában elhelyezett hosszúkas, hanem a füzet sarkát (behajtási vonalát) szelő széles táblázatokban szedetendők.

Az eddig kívánt s a fentiekben nem érintett egyéb adatok a további rendelkezések szerint közlendők.

5.

[101. §. (2) j] A V. K. M. 109.493/1938. IX. ü. o. számú rendelete az évkönyv statisztikai adatai tárgyában.

A tanév végén kiadott nyomtatott értesítők szerkesztése tárgyában 1210/1934. eln. szám alatt kibocsátott rendeletem részletesen megállapítja a hivatalos használat és főfelügyeleti ellenőrzés érdekében követendő egyöntetű eljárást. Előfordul mégis, hogy egyes igazgatók eltérő módon szerkesztik az értesítőt.

Az eltérések, illetőleg a hiányok kiküszöbölése céljából felhívom az iskolák igazgatóit, hogy a fenti rendeletben foglaltakat gondosan tartsák szem előtt s különösen ügyeljenek arra, hogy a rendeletnek megfelelően járjanak el:

1. az érdemjegyek közlésénél,
2. a nyilvános és magántanulók (gimnáziumoknál a leánytanulók) felsorolásánál,
3. a szülők foglalkozásáról szóló kimutatás szerkesztésénél,
4. a tandíjfizetésre vonatkozó tábla elkészítésénél,
5. a szertárak gyarapodásának és állományának kimutatásánál,
6. a benépesülés visszatekintő táblájának összeállításánál, végül
7. a szülők lakóhelyét feltüntető adatok összegyűjtésénél és közlésénél.

Visszatekintő táblán több intézet értesítőjében csak összevont adatok vannak, holott a nyilvános és magántanulók, valamint a közös iskoláknál a fiúk és leányok elkülönítve és osztályonként mutatandók ki.

A szülők lakóhelyének feltüntetésénél az egyes vármegyék és törvényhatósági városok, amennyiben azokból az iskolának tanulója van, külön-külön kimutatandók, a sommázó közlés («egyéb vármegyékből») kerüendő. Az iskolába más községből, város-

ből gyalog, kerékpáron, vasúton, kocsival stb. bejáró tanulók száma jegyzetben mutatandó ki, azonban községenkénti részletezéssel.

A fenti rendelkezésben közölt adatokon kívül az értesítő «Statiztika» című rovatában még a következők veendőek fel:

1. Az internátusban lakó tanulók kimutatása és
2. az iskolaépületekre vonatkozó kimutatás.

Az internátusi tanulók száma osztályonként, és amennyiben több internátusból vannak az iskolának tanulói, internátusonként mutatandók ki. Az internátusra (internátusokra) vonatkozólag jegyzetben közlendő annak fenntartója, a férőhelyek száma, a betöltött helyek száma s az egy-egy tanulótól szedett évi internátusi díjak összege. Amennyiben az értesítő az internátusokról külön közöl a fenti adatokat is magában foglaló ismertetést, a kimutatás szöveg-alatti jegyzetében elég erre utalni.

Az iskolaépület a statisztikai táblázatok után szövegszerűen ismertetendő s ez a következő adatokra terjed ki:

- a) a tantermek száma s azok alapterülete egyenként négyzetméterben feltüntetve,
- b) az egyéb termek, helyiségek megnevezése az alapterület feltüntetésével,
- c) az iskolai udvar, játszótér területe,
- d) annak közlése, hogy az iskola épülete nincsen-e részben, vagy bizonyos időben egyéb intézmény céljaira átengedve.

Amennyiben valamely iskola értesítőjét június hó végéig kinyomatni nem tudja, az iskola statisztikai anyagát tartalmazó rész kézzel vagy gépirással lemásolva a vezetésem alatt álló minisztérium IX. ügyosztályába címemre terjessze fel.

Felhívom végül az iskolák igazgatóit, hogy az évvégi nyomtatott értesítők eddig megkívtant köteles példányain felül azt egy-egy példányban az Oktatófilm Kirendeltségnek (Budapest, VIII., Csepreghy-utca 4.) és a Magyar Cserkészszövetségnek (Budapest, V., Nagy Sándor-utca 6.) is küldjék meg.

A katolikus gimnáziumok igazgatói az évkönyv két-két példányát a Katolikus Középiskolai Főigazgatóság-nak (Budapest, V., Vörösmarty-tér 3. III. 4.), egy példányát pedig a Katolikus Tanügyi Tanácsnak (Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28. II. 17.) is küldjék meg.

[101. §. (2) j] A V. K. M. 133.818/1939. IX. ü. o. számú rendelete az évkönyvnek szerkesztése tárgyában.

Egyfelől a visszacsatolt felvidéki területek közép-fokú- és középiskoláira tekintettel, másfelől egyes iskolák évkönyveiben alkalmazott hiányos adatközlés miatt a tanévvégi nyomtatott évkönyvek szerkesztése és statisztikai adatainak egyöntetű és hiánytalan közlése tárgyában felhívom az iskolák igazgatóit a Rendtartásban foglalt utasítás gondos szem előtt tartására. A statisztikai rész elkészítésére vonatkozólag a tudnivalókat a következőkben foglalom össze :

1. A tanévvégi nyomtatott évkönyvek magyar nyelven, a nem magyar nyelvű iskolák évkönyvei kétnyelvű szöveggel (magyar nyelven és a tanítás nyelvén) készítenők el és nyomtatandók ki. A táblás kimutatásoknál (névsorok, statisztikai adatok) a kétnyelvű évkönyvekben a fejrovatok kettős szöveggel készítenők.

2. A tanári testület névjegyzéke táblázat formájában közlendő. A táblázat a következő függőleges rovatokat tartalmazza : Sorszám, a tanár neve, képesítése és alkalmazásának minősége, szolgálati éve [a) összesen, b) ennél az intézetnél], mely tárgyakat, mely osztályokban s heti hány órában tanított, heti óraszám ; végül a «Jegyzet» rovat a tanár egyéb szolgálati beosztásának, s. b. feltüntetésére szolgál.

3. A tanulók osztályonkinti névsora, a tanulási eredményt, a magaviseletből (az új Rendtartás alapján elbíráló iskolákban a rendszeretéből és általános tanulmányi eredményből) és a rendes tantárgyakból nyert osztályzatokat minden osztályozott nyilvános és magántanulóra (magánvizsgázóra) külön sorban közölve tüntesse fel. Ez a névsor a tanuló vallását, esetleges ismétlő voltát, díjkezdvezményét, vagy mentességét is tartalmazza. A hitfelekezeti iskoláknál a fenntartó egyházhoz tartozó hívek vallási adata elhagyható. A tanulók abc-rendben, a magántanulók a nyilvános tanulók után, azoktól elkülönítve, szintén abc-rendben mutatandók ki. Az 1938. évben visszacsatolt területen működő iskolák évkönyveiben a tanulók nevének írása tekintetében kérdéses esetekben a szülőknek körözvény útján történt megkérdezése után s azok kívánsága szerint kell eljárni. A betűrendnek megfelelően a nem magyar nevéknél is a vezetéknev írandó elől.

Fiúiskolák leánytanulói mindig a magántanulók között tüntetendők fel, tekintet nélkül arra, hogy az órák látogatására nyertek-e engedélyt, vagy nem. Koedukációs iskolákban a fiúk és leányok a névsorban külön tüntetendők fel. Az évközben kimaradt vagy vizsgálatlan tanulók neve a nyilvános és magántanulók érdemjegytáblázata alatt folytatólagos szerzővel közlendő. A díjkedvezmény, illetőleg mentesség az élvezett kedvezmény rövidített megjelölésével (1. f., 2. f., 3. f., stb., m. = mentes) tüntetendők fel. Ez az adat az érdemfokokozatok végén helyezendő el. A tanulók névsora osztályonként sorszámozandó, a sorszámnak minden ötödik tanulónál való feltüntetésével. A jelesrendű tanulók adatai nyomdai megkülönböztetéssel szedtetendők.

4. Az osztályonként összesített adatokat feltüntető táblás kimutatások az értesítő végén *Statistika* címmel a következő adatszoportokat tartalmazza:

- a) a tanulók számának alakulását,
- b) a tanulók kormegoszlását,
- c) a tanulók anyanyelvét és nyelvismeretét,
- d) a szülők foglalkozását,
- e) a szülők lakóhelyét,
- f) az óramulasztásokat,
- g) a rendkívüli tárgyak tanulóit,
- h) a tanulási eredményt tantárgyanként,
- i) a tandíjfizetésre vonatkozó kimutatást,
- j) a szertárak, könyvtárak, műhelyek, laboratóriumok, gyakorló területek felszerelésének és egyéb ingóságok gyarapodására és értékére vonatkozó kimutatást, végül
- k) az iskola benépesülésének visszatekintő kimutatását.

A gyakorlati irányú középiskolák az a) alatti adatsornak a vizsgálatot tett tanulók első osztályos létszámhoz * alatt a lap alján jegyzetben mutassa ki, hogy a tanulók közül hány vétetett fel gimnáziumi és hány polgári iskolai bizonyítvány alapján az ottani tanulási eredmény feltüntetésével. Pl. gimnáziumból jött: 12 (2 jeles, 3 jó és 7 elégséges), polgáriból 28 (4 jeles, 17 jó, 7 elégséges).

A fenti sorrendben csoportosítandó adatok közül az a)–b) alattiak ugyanazon táblában mutatandók ki. A tábla közös rovatfeje az osztályok (évfolyamok) sorszámat a párhuzamos osztályok megkülönböztetésével tüntetik fel úgy, hogy az egy-egy osztályra vonatkozó különböző adatok függőleges számoszlopot alkotnak. A tábla baloldalán keskeny függőleges sorban az adatszoport megnevezése, a vízszintes sorokban pedig egy-egy részletadat tömör megjelölése kerül. Ezután

következik az illető részletadat osztályonkénti számsora. Valamennyi adatsorról intézeti eredményt feltüntető (vízszintes) összesítés (oldalösszeg) készítenőd. Ez a tábla jobboldali utolsó rovata. Az adatok függőlegesen nem összesítenődök, mert ez az osztálylétszám felesleges ismétlése volna.

Az egyes adatsoportok részletezésére vonatkozólag a következők veendők figyelembe :

A tanulólétszám több sorban közlendő : 1. beírt nyilvános tanulók, 2. beírt magántanulók, 3. osztályozott nyilvános tanulók, 4. osztályozott magántanulók, 5. osztályoztatott összesen.

Koedukációs iskoláknál a nyilvános tanulóknál a fiúk és leányok adatai külön sorban mutatandók ki (l. 3. alatti adatok). Ugyancsak az osztályozott nyilvános és magántanulók együttes létszámát feltüntető adatsor mind a koedukációs, mind a csak fiúiskolák évkönyveiben a fiúk és leányok szerint részletezve tüntetendők fel.

A további b)-tól k) alatti részletadatoknál az osztályozott nyilvános és magántanulók adatai együtt mutatandók ki.

A kormegoszlás csoportja annyi sorból áll, ahány születési év szerepel.

A tanulók vallási megoszlása annyi sorban tüntetendő fel, ahányféle vallású tanuló osztályoztatott.

Az anyanyelv és nyelvismeret adatsoportjában előbb az anyanyelv tüntetendő fel, annyi sorban, ahányféle anyanyelvű tanuló van. Utána közvetlenül a más nyelven tudók száma mutatandó ki, nyelvenként külön sorban. A nem magyar anyanyelvű tanulókról anyanyelvenként az is közlendő, hogy közülök hány tanuló tud magyarul.

A szülők foglalkozására vonatkozó adatok minden foglalkozási kategóriára külön sorban mutatandók ki, a központi statisztikai hivatal adatgyűjtő kimutatásában felsorolt 37 foglalkozás szerint és sorrendjében. A foglalkozások megjelölése megfelelően rövidíthetőd. Amely foglalkozás a szülőknél nem fordul elő, az évkönyv táblájában sem veendő fel.

A szülők lakóhelyének adatai a következő adatsorból állanak :

1. az iskola székhelyén,
2. a vármegye egyéb községében,
3. más vármegyében, illetőleg városi törvényhatóságban (törvényhatóságokint külön-külön sorban),
4. külföldön (államonkint) lakók adatai.

A második, valamint a harmadik adatsorra vonatkozólag a tábla alatt jegyzetben feltüntetendő, hogy egy-egy községből hány tanuló látogatja az iskolát.

Az óramulasztások osztályonként összesítve két sorban mutatóndók ki:

1. igazolt,
2. igazolatlan óramulasztások.

A rendkívüli tárgyak tanítására vonatkozó kimutatás a rendkívüli tárgyak egy-egy osztályból látogatott tanulók számát tantárgyanként tünteti fel.

A tandíjfizetők, kedvezményesek és mentesek, valamint ösztöndíjban részesültek száma ugyanazon táblázatban szintén osztályonként mutatóndó ki, az egyes díj kategóriák, illetőleg ösztöndíjak szerint külön sorokban. E közlésnél II. félévi állapot tüntetendő fel. Állami iskoláknál elegendő a kedvezményfokozat rövid jelzése (pl. 1. f. kedv., stb.). Nem állami intézeteknél e helyett a tandíj és mellékdíjak címén (beíratási díj nélkül) fizetett összeg tüntetendő fel.

Az iskola felszerelésére s ennek a tanév folyamán történt gyarapodására vonatkozó kimutatás az iskolai ingóvagyony kezelésére vonatkozó és érvényben lévő leltári utasításban megjelölt szakleltárak szerint, ezek alapján és sorrendjében közlendő. Hét függőleges hasábra oszlik:

1. leltári sorszám, 2. a vagyontárgyak csoport szerinti megnevezése, (pl. Bútorok, Házi és Irodai felszerelés, Tanári könyvtár, Műhely, Gyakorló terület stb.), 3—4. a tanév folyamán történt gyarapodás, mégpedig vétel és ajándék külön darabszám szerint, 5. a tanévi gyarapodás értéke, 6. az oldalt feltüntetett vagyontárgyak, szertárak, stb. tanévvégi állománya, végül 7. ennek értéke. E tábla számszerű rovatai alul összegezendők. A kimutatás természetesen nem teszi feleslegessé a szertárak stb. gyarapodásáról az évkönyv más helyén közlendő részletes számolót.

Az iskola benépesülésének visszatekintő táblájában, vagyis abban a táblában, amely az iskola vizsgált nyilvános és magántanulóit 1920—21. tanévtől kezdve osztályok szerinti részletezésben tanévenként tünteti fel, a nyilvános és a magántanulók osztályonkénti létszámát kell külön feltüntetni és az osztálylétszámot összegező adat (mind a nyilvános-, mind a magántanulók tanévi létszáma) fiúk és lányok szerint felbontva közlendő. A párhuzamos osztályok adatai összevontan frandók be.

A tanonciskolák és egyéb iskolai évkönyv kiadására nem kötelezett tanintézetek, amennyiben évkönyvet adnak ki, ennek szerkesztésében és statisztikai adataik közlésében megfelelő módosításokkal és a lehetőséghez képest tartsák szem előtt jelen rendelet utasításait.

Tárgymutató a rendtartáshoz.

- Ajándékozási tilalom 58. § (12)
- Alakuló értekezlet 90. §.
- Altisztek és egyéb alkalmazottak 62. §.
- Anyakönyv 4. § (5), 99. §.
- Ág. h. ev. tanulók szünetnapjai 88. § (5).
- Általános tanulmányi eredmény megállapítása 97. § (10—11).
- Átlépés.
- évközben 22. §.
 - görög nyelv tanulására 21. §.
 - javítóvizsgálatra utasított tanuló esetében 25. §.
 - külföldi középiskolából 27. §, 106. § (3).
 - másfajú iskolából 24. § (1—2).
 - más modern nyelvet tanító iskolába 23. §.
 - osztályisméltésre utasított tanuló esetében 25. §.
 - polgári iskolából 24. § (5).
 - (a bp. Orsz.) Rabbiképző Intézetből 24. § (4).
 - szakiskolából 24. § (3).
 - visszatérő tanuló esetében 26. §.
- Befejező összefoglalások 102. §.
- Bélyegkötelezettség 55. § (8).
- Bizonyítvány 100. §.
- Büntetések 48. § (2—5).
- Cserkészcsapat (iskolánkívüli) 42. § (2).
- Délutáni és ünnepnap el-foglaltsága a tanulóknak 74. § (6—8).
- Diáksapka 34. § (2).
- Díjtalan magánvizsgálat 98. § (7), 104. §.
- Dolgozatírás időpontja 74. § (5).
- Dolgozatok ellenőrzése 70. § (4).
- Egyenruha 34. § (2).
- Egyesületek
- ifjúsági- 82. §.
 - iskolán kívül álló — 42. §.
- Egyetemi magántanárok óraszám 73. § (5).
- Egyéni lap 16. §.
- Egyházmegyei gimnáziumok 3, 11, 13, 14, 22, 106. §§.
- Elbírálása a tanulóknak 97. §.
- Ellenőrzés
- dolgozat- 70. § (4—5).
 - levél- 35. § (3).
 - iskolai felszerelés- 35 § (1—2).
 - mulasztás- 39. §.
 - szállás- 35. § (4—5).
 - viselkedés- 30. §.
- Ellenőrző értekezlet 93. §.
- Ellenőrzőkönyv 29. §.
- Előadások iskolán kívül álló egyének részéről 85. §.
- Előmenetel elbírálása 97. § (8—9).
- Eltanácsolás 49. §.

- Eltávolítás igazolatlan óramulasztás miatt 39. § (12).
- Eltíltás iskolaiátogatástól 50. §.
- Érdemjegyek 97. §.
— bejegyzése anyakönyvbe 99. § (1—2).
— tanulmányi értesítőbe 99. § (3).
— megállapítása 97. § (12—14).
- Érettségi vizsgálatra való jelentkezés 103. §.
- Értekezlet
— alakuló- 90. §.
— ellenőrző- 93. §.
— elnöke 89. § (6).
— fajai 89. § (2—3).
— határozatai 89. § (8—9).
— jegyzőkönyve 89. § (10).
— módszeres- 91. §.
— nevelési tárgyú- 92. §.
— osztály- 93. § (3).
— osztályozó- 94. §.
— rendkívüli- 89. § (3—4).
— résztvevői 89. § (6—7).
— szülői- 77. § (2—3).
— tandíjmentességi- 96. §.
— tankönyvmegállapító- 96. §.
— tárgysorozata 89. § (5).
— záró- 95. §.
- Értesítő (félévi)- 100. §.
- Évkönyv 101. §., 4. 5. és 6. függelék.
- Évvégi bizonyítv. 100. §.
— összefoglalások 102. §.
- Fegyelmi eljárás lefolytatása 48. §. (7—9).
— vétség 47. §.
- Felmentés a rendes tárgyak tanulása alól 68. §.
— a szombati írás alól 69. §.
— az iskolai megjelenés alól 38. §.
- Felszerelés (iskolai) kímélése 33. §.
- Felszerelés (tanulóé) beszerzése 34. §.
— (tanulóé)ellenőrzése 35. §.
- Felterjesztések útja 55. § (9).
- Felügyelet (iskolai) 30. §.
Felügyeleti rend 30. § (4—5).
- Felvétel
— első osztályba 5. §.
— férjes, elvált, özvegyasszony esetében 10. §.
— ismétlő tanuló esetében 8. §.
— későn jelentkező tanuló esetében 13. §.
— kizárt tanuló esetében 12. §.
— leánytanuló esetében fiúgimnáziumba 11. §.
— magasabb osztályba 6. §.
— magántanuló esetében 9. § (1—5).
— megtagadása 3. §.
— módja 4. §.
— ötödik osztályba 6. § (3—4).
— tanulmányok megszakítása esetén 7. §.
— visszatérő tanuló esetében 26. §.
- Felvételi díjak 14. §.
— korhatár 5. §, 6. § (2).
— vizsgálat 13. § (2—4), 108 §.
- Felvétele jelentkezés 2. §.
Félévi értesítő 100. §.
- Férfi szerzetesrendek gimnáziumai 3, 11, 13, 14, 22, 106. §§.
- Fogadó-órak 77. § (4).
- Gör. kat. tanulók szünetnapjai 88. § (2—3).
- Gör. kel. szerb tanulók szünetnapjai 88. § (4).
- Gör. kel. román tanulók szünetnapjai 88. § (4).
- Görög nyelv tanulására átlépés 21. §.

- Határidők** 55. § (10).
Helyettesítés 59. §.
Hitoktatók 89. § (6).
Hittanárok 89. § (6).
Hospitálás 79. §.
Ifjúsági egyesületek 82. §.
 — könyvtár 80. §.
Igazgató
 — feladata nevelés és oktatás terén 70—72., 74. §.
 — helyettesítése 53. §.
 — heti óraszám 73. § (2).
 — ügyviteli munkaköre 52. §.
Igazgatóhelyettes 54. §.
Igazolatlan óramulasztás 39. §. (9—12).
Imádságok 67. §.
Irattár 56. § (2—6).
Írásbeli dolgozatok készítésének ideje 74. § (5).
 — — ellenőrzése 70. § (4—5).
Irodai alkalmazottak 61. §.
 — ügykezelés 55., 56. §.
Iskolai év tartama 1. §.
Iskolaorvos 60. §.
Iskolán kívüli elfoglaltság 40. §.
 — egyesületbe belépés 42. §.
Ismétlő tanuló 98. § (4).
 — felvétele 8. §.
Izr. tanárok szünetnapjai 88. § (8).
Izr. tanulók szünetnapjai 88. § (7).
Javítóvizsgálat 105. §.
Javítóvizsgálatra utasítás 98. §. (3).
 — utasított tanuló átlépése másfajú iskolába 25. §.
Jelentések felterjesztése 55. § (9).
Kártérítés iskolai felszerelések rongálásáért 36. § (2).
Kereszttség igazolása 4. §.
Későnjárás 36. § (2).
Kilépés évközben 17. § (2).
Kirándulások 86. §.
Kizárás 48. § (2), 51. §.
Kizárt tanuló felvétele 12. §.
Korhatár (felvételi) 5. §, 6. § (2).
Könyvtárak 80. §.
Könyvtárörök kötelességei 58. § (6—8).
Kötelesség tanárokkal szemben 31. §.
Középérdemjegy 94. § (7).
Külföldi iskolából való átlépés 27. §, 106. § (3).
Külföldi kirándulások 86. § (8).
Különbözeti magánvizsgálat 106. §.
Leányiskolai tanárok kötelességei 78. § (16).
Leánytanulók bejárása fiúgimnáziumba 11. §.
Lelkigyakorlatok 88. §.
Levelek ellenőrzése 35. § (3).
Magaviselet elbírálása 94. § (8), 97. § (2—4).
Magántanuló bejárása gimnáziumba 9. § (7).
 — felvétele 9. § (1—5).
Magántanítás 58. § (9—11).
Magánvizsgálat 107. §.
 — díjtalan 104. §.
 — elnöke 107. § (15—16).
 — helye 107. § (9—10).
 — ideje 107. § (2), (17).
 — írásbeli része 107. § (21—30).
 — kérelmezése 107. § (3—5).
 — különbözeti 106. §.
 — részei 107. § (19—20).
 — szóbeli része 107. § (31—34).
 — tárgyai 107. § (18).
 — több osztályról egy évben 107. § (11—14).

- Magánvizsgálati engedélyek meghosszabbítása 107. § (9—10).
 — folyamodvány felterjesztése 107. § (6—7).
 Megemlékezések 84. §.
 Modern nyelv tanulására átlépés ugyanabban az iskolában 21. §.
 Mozgófényképszínházak látogatása 44. §.
 Módszeres értekezlet 91. §.
 Mulasztások 39. §.
 — igazolatlan 39. § (7—12).
 Nevelési tárgyú értekezlet 92. §.
 Nyilvános szereplése a tanulóknak 41. §.
 Országzászló előtt való tiszteletadás 32. §.
 Osztályfoglalkoztatás 78. § (7).
 Osztályfőnök 57. §, 75. §.
 Osztályfőnöki óra 75. § (4).
 Osztályértekezlet 93. § (3).
 Osztálylétszám 15. §.
 Osztálynapló 78. § (12—14).
 Osztályozás szempontjai 97. §.
 Osztályozó értekezlet 94. §.
 Osztályozó napló 78. § (15).
 Óra (tanítási) időtartama 65. §.
 Óraközi szünetek 66. §.
 Óralátogatás 79. §.
 Óramulasztások 39. §.
 Óraszám (heti) 73. §.
 Órarend 74. §.
 Óravázlat 78. §. (2).
 Önképzőkör 81. §.
 Öntevékenységgel kifejtése 78. § (8).
 Összefoglalások (befejező) 102. §.
 Párhuzamos osztályok 15. § (2).
 Habbiképző Intézetből (bp. Orsz.) átlépés 24. § (4).
 Ref. tanulók szünetnapjai 88. § (5).
 Rendkívüli értekezletek 89. § (3—5).
 Rendkívüli tárgyak óraszámja 64. § (2).
 — szünetek 87. § (6—7).
 — tanítása 58. §.
 Rendszabályok (iskolai) 28. §.
 Rendszeret elbírálása 97. § (5—7).
 Róm. kat. tanulók szünetnapjai 88. § (1).
 Selejtezés irattárból 56. § (3—6).
 Statisztikai adatok. 4. 5. és 6. függelék.
 Szabadságolások 52. § (2).
 Szakiskolából való átlépés 24. § (3).
 Szaktárgyi kirándulás 86. § (3—5).
 Szállás engedélyezése 19. §.
 — ellenőrzése 35. § (3—4).
 — szabályzat 35. § (5).
 Számvitel 55. § (1).
 Személyi lap 18. §.
 Szertárak 58. § (6—8).
 Szertárőrök 58. § (6—8).
 Színházak, hangversenyek stb. látogatása 44. §.
 Szülői értekezlet 77. § (2—3).
 Szülők közreműködése az iskola munkájában 77. §.
 Szünetnapok 87. §.
 — felekezeti- 88. §.
 Tanárok.
 — feladata a nevelés terén 76. §.
 — feladata a tanítás terén 78. §.
 — helyettesítése 59. §.
 — heti óraszámja 73. §.
 — leányiskolában 78. § (16).

- Tanárok munkaköre általában 58. §.
 — szabadságolása 52. § (2).
 Tanári könyvtár 80. §.
 Tandíj 14. §.
 Tandíjmentességi értekezlet 96. §.
 Tanítási óra időtartama 65. §.
 Tankönyvek, tanszerek beszerzése 34. § (3—7).
 — használata 78. § (10—11).
 Tanmenet 72. §.
 Tantárgyak óraszám 64. §.
 Tantárgyfelosztás 71. §, 74. § (9).
 Tanterv 63. §.
 Tanulmányi előmenetel elbírálása 97. § (8—9).
 Tanulmányi értesítő 17. §.
 — kiosztása 100. § (2—5).
 — másodlata, másolata 100. § (6).
 Tanulmányi kirándulások 86. §.
 Táncmulatságokon való részvétel 43. §.
 Távolmaradási engedély 38. §.
 Tilalmak 46. §.
 Tiszteletadás 32. §.
 Tízpercek 66. §.
 Továbbhaladási módok 98. §.
 Unitárius tanulók szünetnapjai 88. § (5—7).
 Ünnepek (iskolai) 83. §.
 Ünnepnapi és délutáni elfoglaltsága a tanulóknak 74. § (6—8).
 Ügyiratok szerkesztése 55. § (2—7).
 Ügyvitel 55., 56. §.
 Vagyontárgyak kezelése 58. § (6—8).
 Vallási hovatartozóság megállapítása 4. § (6—8), 1. és 2. függelék.
 Vallási szünetnapok 88. §.
 Vallásitanítás 4. § (8).
 Vasúton stb. bejáró tanulók 20. és 37. §.
 Végrehajtási Utasítás (1935 : VI. t.-c.) alkalmazása a kat. gimnáziumokra 3. függelék.
 Vendéglők stb. látogatása 45. §.
 Vidékről való bejárás engedélyezése 20. §.
 — — ellenőrzése 37. §.
 Vizsgálatok.
 — díjtalan magán- 104. §.
 — felvételi 13. § (2—4).
 108. §.
 — javító- 105. §.
 — különbözeti magán- 106. §.
 — magán- 107. §.
 — nyilvánossága 104. § (3).
 Záróértekezlet 95. §.

A Katolikus Középiskolai Főhatóság Ügyrendje.

A) Szervezet.

1. §. A Katolikus Középiskolai Főhatóság az 1934. : XI. t.-c. 42. §-ban jelzett hatóságként a nm. Püspöki Kartól az 1934. évi március 20-án és 21-én tartott értekezletén hozott határozat alapján létesült.

2. §. A Püspöki Karnak fentebbi határozata alapján a Katolikus Középiskolai Főhatóság elnöke a mindenkori hercegprímás, tagjai pedig két püspök, akiket a Püspöki Kar küld ki, és akiknek egyike a hercegprímásnak az elnökségben helyettese, továbbá a középiskolát fenntartó férfi szerzetesrendek főnökei ; a Főhatóság-előadója a kat. középiskolai főigazgatói testület mindenkori elnök-főigazgatója, jegyzője a kat. középiskolai főigazgatóság központi igazgatója.

3. §. A Katolikus Középiskolai Főhatóságnak szakkérdésekben a Katolikus Tanügyi Tanács középiskolai szakosztálya áll rendelkezésre, amely szakosztálynak elnöke a katolikus középiskolai főigazgatói testület mindenkori elnök-főigazgatója, az összes katolikus középiskolai főigazgatók és a központi igazgató pedig tagjai.

B) Hatáskör.

A Kat. Középiskolai Főigazgatóság hatáskörébe tartozó intézetek hivatalos címe :

I. Budapesti kerület.

Budafok. A Jászó-Premontrei Kanonokrend Szent István gimnáziuma.

Budapest II. ker. Érseki Katolikus Gimnázium.

Budapest II. ker. A soproni Szent Orsolya-rendiek budapesti Szent Angela leánygimnáziuma.

Budapest IV. ker. Budapesti kegyestanítórendi gimnázium.

Budapest IV. ker. Az Angolkisasszonyok r. k. Sancta Maria leánygimnáziuma.

Budapest VIII. ker. Pannonhalmi Szent Benedek-rendi kat. Szent Benedek gimnázium.

Budapest VIII. ker. Sacré Coeur Sophianum leánygimnázium.

Budapest IX. ker. Az Isteni Szeretet Leányainak Patrona Hungariae leánygimnáziuma.

Budapest XI. ker. A Ciszterci Rend budapesti Szent Imre gimnáziuma.

Budapest XI. ker. Az Isteni Megváltó Leányai budapesti Szent Margit leánygimnáziuma.

Budapest XI. ker. Az Isteni Megváltó Leányai budapesti Szent Margit Nőnevelő Intézete.

Budapest XI. ker. Notre Dame de Sion kat. leánygimnázium.

Budapest XIV. ker. A Szent Szív Intézet Philippineum r. k. leánygimnáziuma.

Esztergom. Pannonhalmi Szent Benedek-rendi kat. Szent István gimnázium.

Esztergom. Szent Ferenc-rendi kat. Szent Antal gimnázium.

Esztergom. Esztergom-vízvárosi Irgalmas Nővérek Érseki Boldog Margit leánygimnáziuma.

Nyergesújfalu. A Szalézi Rend Gimnáziumi Előkészítő Tanfolyama.

Rozsnyó. A Jászó-Premontrei Kanonokrend gimnáziuma.

Tata. Tatai kegyestanítórendi gróf Esterházy Miklós gimnázium.

II. Dunáninneri kerület.

Baja. A Ciszterci Rend bajai III. Béla gimnáziuma.

Debrecen. Debreceni kegyestanítórendi róm. kat. Calasanzi Szent József gimnázium.

Debrecen. A Magyarok Nagyasszonyáról nevezett debreceni róm. kat. leánygimnázium.

Eger. A Ciszterci Rend egeri Szent Bernát gimnáziuma.

Eger. Az Angolkisasszonyok egeri érseki r. k. leánygimnáziuma.

Gödöllő. A Jászó-Premontrei Kanonokrend Szent Norbert gimnáziuma.

Gödöllő. A Jászó-Premontrei Kanonokrend Francia Gimnáziuma.

Gyula. Gyulai róm. kat. gimnázium.

Kalocsa. Jézustársasági Érseki Szent István gimnázium.

Kassa. A Jászó-Premontrei Kanonokrend II. Rákóczi Ferenc gimnáziuma.

Kassa. Szent Orsolyarendi r. kat. leánygimnázium.

Kecskemét. Kecskeméti kegyestanítórendi róm. kat. gimnázium.

Kecskemét. Angolkisasszonyok Ward Mária róm. kat. leánygimnáziuma.

Nyíregyháza. Az Angolkisasszonyok róm. kat. leánygimnáziuma.

Sátoraljaújhely. Sátoraljaújhelyi kegyestanítórendi róm. kat. gimnázium.

Szeged. A kegyestanítórendiek vezetése alatt álló szegedi városi róm. kat. Dugonics András gimnázium.

Szeged. Szegedi róm. kat. Árpádházi Boldog Margit leánygimnázium.

Vác. Váci kegyestanítórendi gimnázium.

III. Dunántúli kerület.

Érsekújvár. Az Isteni Megváltó Leányai Szent Katalin Nőnevelő Intézete.

Győr. Pannonhalmi Szent Benedek-rendi kat. Czuczor Gergely gimnázium.

Keszthely. A Csornai Premontrei Kanonokrend keszthelyi premontrei rendi gimnáziuma.

Komárom. Pannonhalmi Szent Benedek-rendi kat. gimnázium.

Kőszeg. Pannonhalmi Szent Benedek-rendi kat. Ferenc József gimnázium.

Magyaróvár. Magyaróvári kegyestanítórendi gimnázium.

Nagykanizsa. Nagykanizsai kegyestanítórendi róm. kat. gimnázium.

Nagykanizsa. A Notre Dame Női Kanonok- és Tanítórend leánygimnáziuma.

Pápa. Pannonhalmi Szent Benedek-rendi kat. Szent Mór gimnázium.

Pécs. A Ciszterci Rend pécsi Nagy Lajos gimnáziuma.

Pécs. Jézustársasági Pius Gimnázium.

Pécs. A Mi Asszonyunkról nevezett női kanonok-szerzetesrend pécsi róm. kat. Szent Erzsébet leánygimnáziuma.

Sopron. Pannonhalmi Szent Benedek-rendi kat. Szent Asztrik gimnázium.

Sopron. Soproni Szent Orsolya-rendi Immaculata leánygimnázium.

Székesfehérvár. A Ciszterci Rend székesfehérvári Szent István gimnáziuma.

Szombathely. A Csornai Premontrei Kanonok-rend szombathelyi premontrei Szent Norbert gimnáziuma.

Veszprém. Veszprémi kegyestanítórendi róm. kat. gimnázium.

C) Jogkör.

6. §. A Katolikus Középiskolai Főhatóság jogai és feladatai:

1. Az 1934.:XI. t.-c. 23. §-ának 4. pontja értelmében megállapítja a katolikus középiskolák tantervét, továbbá a Püspöki Kar esetleges megbízása alapján a katolikus hittanítás tantervét is a Katolikus Hittanárok és Hitoktatók Egyesületének bevonásával.

Megbízta a Tanácsot a katolikus középiskolai tanítás tervének elkészítésével; azt felülvizsgálja, és esetleges módosítások után jóváhagyja, és a VKM jóváhagyása után végrehajtásról gondoskodik. A miniszteri hozzájárulás természetesen elmarad ahittanítás tantervének megállapítására vonatkozólag.

A tanterv mellé utasításokat dolgoztat és ad ki

iskolái számára, illetve esetleg magáévá teszi és kiegészíti az állami utasításokat.

Hasonlóképpen gondoskodik a hatásköre alá tartozó intézetek számára Rendtartás megalkotásáról és végrehajtásáról.

2. A fentebbi t.-c. 24. §-a 2. pontjának keretében engedélyezi a megfelelő tankönyveket, segédkönyveket és térképeket. Az engedélyezésre benyújtott könyveket és térképeket a Tanács szakosztálya útján megbíráltatja, hogy tartalom és módszer szempontjából a kor színvonalán álló és katolikus szellemű tankönyvek álljanak rendelkezésre. A hatósága alatt álló iskolák csak tőle engedélyezett könyveket használhatnak. A hittankönyveket pedagógiai szempontból felülvizsgálja, és a Püspöki Kar-nak engedélyezésre ajánlja.

Elkészítteti a Tanács szakosztályával az ifjúsági könyvtárak számára a beszerzésre ajánlatos könyvek jegyzékét.

3. Kiküldi az érettségi elnököket a hatáskörébe tartozó iskolákba. (1934.: XI. t.-c. 41. §. 1.)

Összeállítja az érettségi vizsgálatok elnökségére alkalmas katolikus szakférfiak névsorát és iskoláiba közülük küld ki elnököket az érettségi vizsgálatok vezetésére. Számukra az állami utasítások keretei között mozgó, de küldetésük sajátos szempontjaival is számoló utasításokat ad.

Az elnökkiküldés az iskolai év végén tartandó érettségi vizsgálatokhoz legkésőbb március 15-ig megtörténik, akkor intézendő el a javító érettségi vizsgálatok kérdése is.

4. A megelőző pontokba foglalt (1., 2., 3.) jogok kifolyásaként felügyel az alája rendelt intézetekben folyó vallás-erkölcsi nevelés és általában a nevelés és tanítás munkájára és annak rendjét biztosító törvények, jogszabályok megtartására.

Adatokat, kimutatásokat kérhet az alája tartozó Katolikus Középiskolai Főigazgatóságtól, illetve az alája rendelt iskoláktól.

A Főhatóság a Katolikus Középiskolai Főigaz-

gatóság útján érintkezik az alája rendelt intézetekkel.

A nevelés és tanítás munkájának megfigyelésére a Főhatóság szakembereket küldhet ki az egyes intézetekhez.

5. Egyetemes vonatkozású vagy kifejezetten jogkörébe tartozó ügyekben különös, illetve általános megbízásból képviseli a katolikus egyházi hatóságok alá tartozó középiskolák összességét, és tárgyal a katolikus középiskolai nevelést és tanítást egyetemesen érdeklő ügyekben az illetékes külső hatóságokkal.

6. Tanácstagokat ajánl a Katolikus Tanügyi Tanács számára a Püspöki Karnak, szakkérdésekben igénybe veszi a Tanács közreműködését.

D) Ügyrend.

7. §. A Katolikus Középiskolai Főhatóság üléseit a körülményektől kivánt esetekben az elnök hívja össze, ugyancsak ő tűzi ki pontos idejüket és helyüket, meghívja a tagokat; az elnök-főigazgató előterjesztésére meghatározza az értekezlet tárgysorozatát, vezeti a tanácskozást; képviseli vagy megbízottjával képviselteti a Főhatóságot; a Főhatóság munkájának legfőbb szellemi irányítója, felügyel a Főhatóság határozatainak, intézkedéseinek végrehajtására.

8. §. A primási szék üresedése esetén a K. K. F. gyűlésein az elnököl, aki a püspöki konferencián helyettesíti a primást. A K. K. F. iratait azonban külön kezeli, hogy a primási szék betöltése után azokat akadálytalanul átadhassa.

9. §. Az elnökhelyettes szükség vagy megbízás esetén helyettesíti az elnököt.

10. §. Az elnök-főigazgató az elnöknek javaslatot terjeszt elő az ülés tárgysorozata ügyében; a Főhatóság elé tartozó ügyek előkészítője és előadója, a határozatok végrehajtója; a körülményekhez képest tájékoztatja a Főhatóságot a katolikus

középiskolák állapotáról, illetve életüknek nevezetesebb mozzanatairól. Ellátja a rendes ügykezelést.

11. §. A jegyző vezeti az ülések jegyzőkönyvét, kezeli az irattárt, és segítségére van az elnökségnek az ügykezelés ellátásában.

12. §. A tagok kötelesek résztvenni az üléseken, akadályoztatásuk esetén pedig írásban kimenteni magukat.

13. §. A Főhatóságot illető szokásos beadványok, levelek az elnökhöz intézendők, de a Katolikus Középiskolai Főigazgatósághoz küldendők: Budapest, V., Vörösmarty-tér 3., III. 4.

14. §. A K. K. F. pecsétjére Szent Imre herceg és Szent Gellért képe vésendő, körülötte ezzel az írással: Katolikus Középiskolai Főhatóság 1934.

Közigazgatási és szervezeti szabályzat az autonóm katolikus középiskolák részére.

1. §. A jelen Szabályzat az 1934. : XI. t.-c. 42. §-a, illetőleg az 1935. : VI. t.-c. 8. §-a s a nm. Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumnak ez utóbbit értelmező 1003/1937. eln. sz. rendelete alapján készült.*

2. §. A katolikus egyházi hatóságoktól fenntartott középiskolák ezen szabályok rendelkezései szerint autonómiát élveznek. Ezeket az intézeteket az állami főfelügyelet fennforgása mellett s a nevezett törvénycikkektől megszabott keretek között az illetékes egyházi hatóságok saját szabályaik szerint igazgatják.

3. §. Az autonóm katolikus középiskolák feladata, hogy a tanulót a katolikus vallás szellemében vallásos és erkölcsös polgárrá neveljék : a katolikus magyar nemzeti művelődés szellemének megfelelő általános műveltséghez juttassák s az egyetemi és főiskolai tanulmányokra képessé tegyék. (1934 : XI. t.-c. 1. §.)

4. §. Az autonóm katolikus középiskolák igazgatási főhatósága a Katolikus Középiskolai Főhatóság (K. K. F.), amely a Püspöki Kar 1934 március 20-án és 21-én tartott értekezletének határozata alapján létesült.

5. §. A K. K. F. mindenkori elnöke a hercegprimás ; tagjai a püspöki karból kiküldött két püspök, akiknek egyike a hercegprimásnak az elnökségben helyettese, továbbá a középiskolát fenntartó férfi-szerzetesrendek főnökei.

6. §. A Katolikus Középiskolai Főhatóság hatáskörét az 1934 szeptember 26-án a püspöki kar-

* V. ö. 102—106. l.

től jóváhagyott s jelen Szabályzattal módosított Ügyrend foglalja magában. E szerint a K. K. F. az 1934. : XI. és 1935. : VI. t.-c.-ben s ez utóbbit értelmező 1003/1937. eln. sz. miniszteri rendeletben megszabott keretek között jogot nyer a hatósága alá tartozó iskolák és intézmények közvetlen igazgatására, az autonóm katolikus középiskolák tantervének megállapítására ; a tanterv megvalósítását célzó utasítások kidolgozására ; az autonóm katolikus középiskolákra vonatkozó rendtartás megalkotására ; azután a tankönyvek, segédkönyvek, térképek engedélyezésére s az érettségi elnökök kiküldésére, akik az illetékes főigazgatók, vagy a K. K. F. által helyettük kiküldött katolikus középiskolai szakkérfiak. Ugyanazon személy ugyanazon intézetben legfeljebb két egymást követő évben töltheti be az elnöki tisztet. Ez a korlátozás a rendszerinti főigazgatóra is vonatkozik. A K. K. F. felügyel a nevelés és tanítás munkájára és annak rendjét biztosító törvények, jogszabályok megtartására, s az egyetemes vonatkozású vagy egyenesen jogkörébe tartozó ügyekben képviseli az autonóm katolikus középiskolák összességét. Amennyiben változni fog a Katolikus Középiskolai Főhatóság (K. K. F.) ügyrendje, a 6. §. is megfelelően módosul.

7. §. A K. K. F. szakkérdésekben a Katolikus Tanügyi Tanács középiskolai szakosztályának (IV.) tanácsával él. Ennek elnöke a katolikus középiskolai főigazgatói testület mindenkori elnök-főigazgatója, a katolikus középiskolai főigazgatók és a főigazgatóság központi igazgatója pedig tagjai.

8. §. A K. K. F. a 6. §-ban felsorolt ügyekben, mint a katolikus iskolafenntartók hatósága intézkedik. Az autonóm katolikus iskolák személyi ügyeit illetőleg az elnök-főigazgató, a kerületi főigazgatók, a központi igazgató és a tanulmányi felügyelők kinevezése tartozik az ő joghatósági körébe ; egyébként személyi és anyagi ügyekben mind a K. K. F.-gal, mind a VKM-mal való viszonylatban az egyházmegyei iskolákban a megyéspüs-

pök, a férfiszervezetek iskoláiban az illető szerzetesrend főnöke, a többi katolikus iskolákban szintén az iskolafenntartó intézkedik, kivéve a tanárok kinevezését; ezt a jogot ez utóbbi iskolákban az iskolafenntartó előterjesztésének meghallgatása után az egyházmegyei főhatóság gyakorolja.

9. §. Az autonóm katolikus középiskolák szerzetes tanerői fegyelmileg az illetékes szerzetesrendi főnökség, az egyházmegyei paptanárok pedig az ő megyés főpásztoruk hatósági körébe tartoznak. A szerzetes és világi tanárok fegyelmi ügyében érvényben maradnak mindazon jogok, amelyeket a C. I. C. az ordináriusnak biztosít. A katolikus középiskolákban alkalmazott világi tanerők fegyelmi ügyei az erre a célra szolgáló, külön szabályzat előírásai szerint bonyolítandók le. Az idevonatkozó szabályzatot tudomásulvétel végett be kell mutatni a VKM-nak (1934.: XI. t.-c. 19. §. 4. pont). Az egyházi hatóság köteles a VKM kívánására a fegyelmi eljárást fogantatosítani, és a hozott határozatot a VKM-nak bemutatni. (U. a. a t.-c. 19. §. 4—5. pont.)

10. §. 1. Az egyházmegyei hatósághoz való viszonylatban az összes katolikus iskolák a hitoktatás és erkölcsi nevelés szempontjából a C. I. C. 1381., 1382. kánonjának értelmében a megyés főpásztor joghatósága alatt állanak. 2. A püspöki joghatóság alól kivett szerzetesrendek iskolái személyi és anyagi tekintetben függetlenek a 9. §-ban megjelölt esetek kivételével. E szerint a szerzetes tagoknak tanügyi ágban való alkalmazását vagy kinevezését a rendfőnökök függetlenül intézik. Ők nevezik ki a saját iskoláiknál alkalmazott világi tanárokat is. A gyulai római katolikus gimnáziumnak s a Rákócziánium érseki gimnáziumnak az egyházmegyei hatóságokhoz való viszonyát az érvényben levő gyakorlat szabja meg. A tanári állások betöltése pályázat, esetleg meghívás útján történik. A püspöki joghatóság alól ki nem vett szerzetesrendek iskoláiban a szerzetes tanerőket

a szerzetesfőnök nevezi ki ; a világi tanerőket pedig és az egyházmegyei paptanárokat az iskolafenntartó hívja meg, és kinevezés végett beterjeszti a megyés főpásztornak.

11. §. A K. K. F. legfőbb és közvetlen végrehajtó szerve a katolikus autonóm-iskolák igazgatásában, a nevelés és oktatás irányításában s hivatalos ügyvitelében a Budapesten együttműködő katolikus középiskolai főigazgatói testület,* amelyet a Főhatóság elnökétől kinevezett elnök-főigazgató, három kerületi főigazgató s központi igazgató alkot. A főigazgatói testület mellett a szükséghez mért számú segédszemélyzet működik, amelynek beállítása a kerületi főigazgatók és a központi igazgató meghallgatása után az elnök-főigazgató hatáskörébe tartozik. A katolikus középiskolai főigazgatók, a központi igazgató és segédszemélyzet szervezetről, hatásköréről és ügyrendjéről külön szabályzat intézkedik.

12. §. A K. K. F. elnöke a katolikus középiskolai főigazgatóság tagjait, azaz az elnök-főigazgatót, a kerületi főigazgatókat s a központi igazgatót a K. K. F. *iskolafenntartó tagjainak* előterjesztésére elsősorban az autonóm katolikus középiskolák tanszemélyzetéből, meghívás útján másjellegű középiskolai tanári státusból is a K. K. F. iskolafenntartó tagjainak előterjesztésére nevezi ki. Az autonóm katolikus középiskolák tanszemélyzetéből kinevezett főigazgatók anyagi ellátása mindig az illetékes iskolafenntartó sajátlagos terhe. Amennyiben más középiskolai státusból átvétel útján neveztetnék ki katolikus főigazgató, ennek fizetését, lakbérét és egyéb, az állami fizetési rendszernek megfelelő illetményét a K. K. F. hatáskörébe tartozó összes iskolafenntartók intézeteik számarányában együttesen fedezik. Ugyancsak a K. K. F. hatáskörébe tartozó összes iskolafenntartók biztosítják arányos kulcs szerint évről-évre megállapított költségvetésben a központosított igazgatási szervezet összes dologi, továbbá az elnök-

főigazgató, a kerületi főigazgatók és központi igazgató — ellátásuk kivételével — hivatali működésükből folyó s a mellékszemélyzetet illető személyi kiadásokat is.

13. §. Közoktatás- és nevelésügyi vezetés szempontjából a katolikus autonóm középiskolákat az 1938. március 15-én tartott főhatósági gyűlés három kerületre osztotta be. A beosztást l. a 120. oldalon.

14. §. A katolikus főigazgatókat az ő ellenőrző munkájukban a K. K. F. elnökétől a katolikus főigazgatók előterjesztésére kinevezett katolikus tanulmányi felügyelők támogatják, akik a katolikus főigazgatók esetről-esetre történő felhívására látogatják az iskolákat. Teendőiket külön szabályzat írja elő.

15. §. Autonóm katolikus iskolákat tarthatnak fenn:

- a) Az egyházmegyei hatóságok;
- b) Férfi és női szerzetesrendek;
- c) A katolikus egyházközségek, szervezetek, általában a katolikus egyházi jogi személyek;
- d) Az e célra rendelt alapítványok.

Az a), c) és d) alatt szereplő iskolák, továbbá a női szerzetesrendek iskolái egyházmegyei iskolának nevezetnek.

16. §. Az 1934: XI. s az 1935: VI. t.-c.-k az egyházi hatóságoknak az iskolák létesítésére vonatkozó jogát érintetlenül hagyják.

Katolikus egyházi hatóság alatt álló autonóm katolikus középiskola létesítését a Katolikus Középiskolai Főhatóság (K. K. F.) engedélyezi. Az engedélyt az egyházmegyei főhatóság alá tartozó iskolákra vonatkozólag az egyházmegyei főhatóság, férfiszerzetesrend intézeténél az illető rend kívánságára a K. K. F. adja meg. Az illetékes egyházmegyei főhatóság hozzájárulását bizonyító okiratot a férfiszerzetesrend főnökének is mellékelnie kell ezirányú kérelméhez (C. I. C. 497. k. l.). A K. K. F. engedélyének megnyerése után ugyanezen hatóságok részéről az iskola tervezett megnyitása előtt legalább négy

hónappal írásban bejelentendő az iskola létesítésének szándéka a VKM-nak. E bejelentéshez csatolni kell annak biztosítását is, hogy az iskola felállításának a VKM-tól megkívánt előfeltételei megvannak (1934. : XI. t.-c. 2. §. 3.).

17. §. Leánymagántanulók az autonóm katolikus fiúközépiskolákat csak kivételesen, egyházmegyei középiskolákban az egyházmegyei hatóság, szerzetesrendek iskoláiban a rendfőnök engedélyével s az 1934. : XI. t.-c. 3. §-hoz csatolt utasításában szereplő feltételek mellett és pusztán a demonstratív jellegű előadási órákra látogathatják.

18. §. Ha a katolikus iskolafenntartó valamely középiskola felső osztályait bizonyos kényszerítő okokból szüneteltetni, vagy megszüntetni kívánja, szándékát csak a VKM. hozzájárulásával érvényesítheti.

19. §. A katolikus középiskolákban fizetendő összes díjakat a jelen szabályzat 8. §-ában érintett iskola fenntartó állapítja meg, úgyszintén a mentesség és kedvezmény feltételeit is. Az egyházmegyei iskolákban mindezen intézkedésekhez az egyházmegyei főhatóság jóváhagyása szükséges.

20. §. Ha a VKM. tanügyi célokra egyetemes jellegű gyűjtést rendez, ezek a díjak a katolikus autonóm középiskolákban csak a K. K. F. hozzájárulásával szedhetők.

21. §. Minthogy az 1934. : XI. t.-c. 7. §-ához fűzött utasítások a fizetéskiegészítő államsegélyt is oly rendszeres évi államsegély jellegű állami támogatásnak tekintik, amelyre a nevezett §. 4. pontjában megállapított jogi következmények kiterjednek, ennek alapján az autonóm katolikus középiskolák azon tanárai, akiknél a fizetés-kiegészítő államsegély az összilletmény 50%-át meghaladja, ezentúl csak a VKM. hozzájárulásával alkalmazhatók.

22. §. Azok az autonóm katolikus középiskolai tanárok, akik fizetésüket teljes egészében a VKM-tól kapják, annak ellenére, hogy őket az iskolafenn-

tartónak, illetőleg a fenntartó hatóságnak meghallgatásával a VKM. nevezi ki, az 1934. : XI. t.-c. 7. §-ának 4. bekezdéséhez fűzött utasítás értelmében nem válnak állami tanárokká.

23. §. Ha valamely autonóm katolikus középiskola államsegélyre szorul, az idevonatkozó kérelmet a jelen szabályzat 8. §-ában foglalt iskolafenntartó tényezők terjesztik a VKM. elé. Ugyanők kötik meg az állammal a szerződést is az 1934. : XI. t.-c. 7. §-ához csatolt utasításokban megjelölt feltételek mellett.

24. §. Az autonóm katolikus iskolák fenntartói az 1934. : XI. t.-c. 8. §. alapján a VKM. kívánságára az iskolai vagyonról, valamint a kezelésük alatt álló iskolai alapítványokról és azoknak rendeltetés-szerű felhasználásáról a VKM-nak számadási kivonatot kötelesek bemutatni. Az egyházmegyei iskolák az ordináriusnak is beküldik számadásaikat.

25. §. A rendeltetésének meg nem felelő autonóm katolikus középiskola bezárása az 1934. : XI. t.-c. 9. §. értelmében történik.

26. §. Az ideiglenesen bezárt autonóm katolikus középiskolák vagyonát, alapítványait, a jelen szabályzat 8. §-ában foglalt egyházi tényezők kezelik.

Ugyanők rendelkeznek a VKM. jóváhagyása mellett a véglegesen bezárt középiskolák vagyonáról is, ha az alapító az iskola megszüntetésének esetére másként nem intézkedik.

Ha valamely parancsoló ok a fenntartók részéről követeli az autonóm katolikus középiskolák bezárását, a nevezettek mondják ki az erre vonatkozó határozatot, s az iskola megszüntetésének tényét bejelentik a VKM-nak s a K. K. F.-nak.

27. §. A középiskola élén, mint annak felelős vezetője, az igazgató áll. Igazgatónak az autonóm katolikus középiskolában csak olyan katolikus vallású, valláserkölcsi s nemzeti szempontból kifogástalan középiskolai tanár alkalmazható, aki a középiskolai nevelő-oktatás munkájában legalább tíz évig ténylegesen működött.

Hatáskörét, jogait és kötelességeit külön szabályzat állapítja meg.

28. §. A rendszeresített tanárok számára nézve az autonóm katolikus középiskolákban az 1934. : XI. t.-c. 12. §-ában foglalt rendelkezések az irányadók.

29. §. Az autonóm katolikus középiskolákban tanár — az új szervezésű gazdasági középiskolák kivételével — csak középiskolai tanításra jogosító tanári oklevéllel bíró, róm. katolikus vallású s valláserkölcsei és nemzeti szempontból kifogástalan magyar állampolgár lehet.

30. §. Az autonóm katolikus középiskolákban a tanároknak rendes, helyettes s óraadó csoportokra való beosztása s a rendes tanárrá történő ki-nevezése az 1934. : XI. t.-c. 13. §-ának 1. s 3. pontjai értelmében történik.

31. §. Minden rendes és helyettes tanár szolgálata megkezdése előtt hivatali esküt tesz. Az eskü szövege a következő: «Én, N. N., az n-i gimnáziumnál alkalmazott tanár (h. tanár) esküszöm a mindentudó és mindenható Istenre, a Boldogságos Szűz Máriára és Istennek minden szentjére, hogy a katolikus Anyaszentegyházamhoz s hazámhoz rendületlenül hű leszek; katolikus vallásom hitelveit és hazám törvényeit hűségesen megtartom; felsőbb hatóságom rendeleteit és törvényes elöljáróim intézkedéseit készségesen végrehajtom; tanári állásom kötelességeit mindenkor lelkiismeretesen, hiven és pontosan teljesítem, a hivatalos titkot megőrzöm, és a vezetésemre bízott ifjúságot kitartó buzgalommal tanítom, s valláserkölcsei és igazi hazafias szellemben nevelem. Isten engem úgy segéljen, a Boldogságos Szent Szűz és Istennek minden szentjei.» Utána a trienti hitvallás is leteendő.

Minden óraadó tanár szolgálatának megkezdése előtt *fogadalmat* tesz. A fogadalom szövege a következő: «Én, N. N., az n-i gimnáziumnál alkalmazott óraadó tanár, fogadom, hogy a katolikus Anyaszentegyházamhoz s magyar hazámhoz ren-

dületlenül hű leszek, katolikus vallásom élet-szabályait és hazám törvényeit hűségesen megtartom; felsőbb hatóságom rendeleteit és törvényes előjáróim intézkedéseit készségesen végrehajtom; tanári állásom kötelezettségeit mindenkor lelkiismeretesen, híven és pontosan teljesítem; a hivatalos titkot megőrzöm, és a vezetésemre bízott ifjúságot kitartó buzgalommal tanítom, és valláserkölcsi és igazi hazafias szellemben nevelem.»

32. §. Hivatali esküt tett rendes tanárt szolgálatának teljes betöltése előtt csak hatályos jogszabályok alapján lehet a szolgálat kötelékéből elbocsátani, vagy végelbánás alá venni (1934. : XI. t.-c. 13. §. utasítások).

33. §. Az 1934. : XI. t.-c. 12. §. alapján rendszeresített állások nem tölthetők be óraadó tanárokkal (1934. : XI. t.-c. 13. §. utasítások).

34. §. A tanárok kötelező óraszámára vonatkozólag az 1934. : XI. t.-c. 16. §. az irányadó.

35. §. Az autonóm katolikus iskolák igazgatói és tanárai rendszeres fizetéssel járó, állandó mellékfoglalkozásra nem vállalkozhatnak (1934. : XI. t.-c. 17. §. 1. p.). Más természetű díjazással járó mellékfoglalkozások vállalását a VKM idevágó rendelkezéseinek figyelembevételével a jelen szabályzat 8. §-ában megnevezett tényezők szabályozzák.

36. §. Az autonóm középiskolákban alkalmazott, nem szerzetes tanerők javadalmazása az államiak mintájára történik (1934. : XI. t.-c. 18. §. a 13. §. intézkedéseinek figyelembe vételével).

Nyugdíjügyeik a nem állami tanszemélyzet orsz. nyugdíjintézete útján rendeződnek, hacsak nincsen az iskolafenntartónak törvényesen elismert nyugdíjintézete.

37. §. A magyar középiskolák tanulmányi rendjét az 1934. : XI. t.-c. 21. §. szabja meg.

38. §. Ha a görög nyelv tanulására 5 tanulónál kevesebb jelentkezik, az autonóm katolikus iskolák fenntartói a VKM-hoz fordulnak a nevezett nyelv tanítása alóli felmentésért. (1934. : XI. t.-c. 22. §. 2. p.)

39. §. A második modern nyelv megállapításánál az iskolafenntartók döntenek. (1934.: XI. t.-c. 22. §. 3. p.)

40. §. A második élő idegen nyelv tanítása kötelező, de az 1934.: XI. t.-c. 22. §. 3. pontjában említett modern nyelvek helyett az iskolafenntartó a nemzeti művelődés szempontjából szükséges, más élő nyelv tanítását is kérelmezheti a VKM-től. (1934.: XI. t.-c. 22. §. 4. p.)

41. §. Az autonóm katolikus középiskolákban a hittanítás tervét a magyar püspöki kar esetleges megbízása alapján állapítja meg a K. K. F. a Katolikus Hittanárok és Hitoktatók Egyesületének bevonásával.

42. §. Az autonóm katolikus középiskolák tantervét, a hittanon kívül, a többi tantárgyakra vonatkozólag is a K. K. F. szabja meg, de ennek a kitűzött célok tekintetében azonosnak kell lennie az állami tantervvel, a tanítási anyag tekintetében is simulnia kell az állam által megszabott mértékhez. Érvényesítéséhez a VKM jóváhagyása szükséges. (1934.: XI. t.-c. 23. §. 4. p.)

43. §. Ha az autonóm katolikus intézetek megokoltnak látnák, hogy az V. osztálytól kezdve a latin helyett ábrázoló mértant s vegytant tanítsanak, az iskolafenntartók a VKM-től kérelmezik az erre vonatkozó engedélyt. (1934.: XI. t.-c. 23. §. 4. p. s utasítások.)

44. §. A K. K. F. szükség esetén tantervi utasításokat dolgoztathat és adhat ki a katolikus autonóm iskolák részére; illetve esetleg magáévá teszi s kiegészíti az állami utasításokat.

45. §. Az autonóm katolikus iskolák részére a K. K. F. tan- és segédkönyveket, valamint térképeket is engedélyezhet, ezeket azonban előre be kell mutatni a VKM-nak. Ha a bemutatott tanítási eszközök színvonal tekintetében nem felelnének meg az állami követelményeknek, vagy állam-, vallás- és alkotmányellenes tanokat, vagy vallásfelekezetek ellen irányuló izgatást tartalmaznak, az engedélyezést a VKM. megtilthatja.

(1934. : XI. t.-c. 24. §. 2. p. és utasítás.) Az ebben az ügyben az 1935. : VI. t.-c. 8. §. 2. bekezdésének *b)* pontjában jelzett vegyes bizottság tagjait egyházi részről a K. K. F. jelöli ki.

46. §. A hittankönyveket a püspöki kar engedélyezi a K. K. F. javaslatára.

47. §. Az ifjúsági könyvtár számára ajánlatos könyveket az állami követelmények figyelembevételével a K. K. F. állapítja meg.

48. §. Az iskolai év tartamát, a rendes tantárgyak heti óraszámát s a tanítási órák terjedelmét, a tanulók felvételének feltételeit s módját az idevonatkozó állami rendelkezések szabják meg. (1934. : XI. t.-c. 25—27. §§.)

49. §. Azon magántanulók felvételét, akiknél a tanulmányok végzésénél egy évnél hosszabb megszakítás fordul elő, az illetékes katolikus főigazgató engedélyezi. Ugyanő adja meg a szükséges engedélyt a magánvizsgálatot tevőknek is.

50. §. A más középiskolákból évközben felvételt kérő tanulók számára, ha a szabályszerű elbocsátó bizonyítványból az tűnik ki, hogy az elhagyott intézetből való távozás és az újnál való jelentkezés között 10 napnál hosszabb idő telt el, a felvételt az illetékes katolikus főigazgató engedélyezi.

51. §. A magánvizsgálatok elnöke rendszerint az igazgató, de az illetékes katolikus főigazgató fenntarthatja magának vagy megbizottjának a jogot az elnöklésre.

52. §. A tanulókkal szemben alkalmazható fegyelmi eljárás főbb elveit s az elrendelhető büntetéseket a VKM szabja meg. Az ezek alapján elkészült fegyelmi szabályok bemutatandók a VKM-nak. (1934. : XI. t.-c. 29. §. 1—2. p.)

53. §. Az iskolai év végén a hittanból vizsgálatok tartandók, amelyeken az illetékes püspöki biztos elnököl. A többi tárgyból a tanulók összefoglalásokon számolnak be a tanítás eredményeiről. (1934. : XI. t.-c. 31. §.)

54. §. Az összefoglalások célját, módját s következményeit, a tanulók elbírálásának alapelveit, a más középiskolákba való átlépés szabályait, a magántanulóknál egy évben két vizsgálat letehetésének feltételeit az 1934.: XI. t.-c. 31. §. utasítás és u. a. t.-c. 32—35. §§. állapítják meg.

55. §. Az érettségi vizsgálatokra nézve az 1934.: XI. t.-c. 36—41. §§. irányadók. Az autonóm katolikus iskolák szóbeli érettségi vizsgálatain a katolikus főigazgatók elnökölnek, akadályoztatásuk esetén javaslatukra a K. K. F. küld ki elnököt a 6. §-ban megállapított elv szerint. A főfelügyeleti jog gyakorlása céljából a VKM kormányképviselőket rendel ki. Azért a K. K. F. kötelessége az érettségi vizsgálatok idejét legalább egy hónappal előbb a VKM-nak bejelenteni.

56. §. A jelen szabályzatban tételek szerint nem érintett tanügyi kérdésekben az 1934.: XI. t.-c. intézkedései és a katolikus Rendtartás követendők.

A Katolikus Középiskolai Főigazgatóság szervezete, hatásköri megoszlása, jogköre és ügyrendje.

A) Szervezet.

1. §. A Katolikus Középiskolai Főhatóság 1938-június 2.-án tartott ülésében a katolikus középiskolák részére 1936. február 8.-án kiadott Közigazgatási és Szervezeti Szabályzat 11., 12. és 13. §-ának megváltoztatásával a katolikus autonóm középiskolákat 3 kerületbe osztotta, s az így csoportosított intézetek nevelő és oktató munkájának irányítására, a közoktatásügyi igazgatás vezetésére s ügyeinek intézésére Budapest székhellyel központi katolikus középiskolai főigazgatóságot létesített.

2. §. A központi katolikus középiskolai főigazgatóság tagjai: 1 elnök-főigazgató, 3 kerületi főigazgató és 1 központi igazgató. Ezek valamennyien a katolikus középiskolai tanári Rend tagjai.

3. §. A központi katolikus középiskolai főigazgatóság segédszemélyzete: 1 irodatiszt, 2 gépiró és 1 altiszt.

B) Hatáskör.

4. §. A katolikus középiskolai főigazgatóság hatáskörébe jelenleg tartozó középiskolák jegyzékét l. a 120 oldalon.

A felsorolt iskolákkal kapcsolatos vagy azok célját szolgáló nevelő-intézetek (internátusok) és árvaházak középiskoláikkal való viszonyukban, tehát egészségügyi, vallás-erkölcsi, fegyelmi és értelmi szempontból szintén a katolikus középiskolai főigazgatóság ellenőrzése alá tartoznak.

C) Jogkör.

5. §. Általános jogkör. A katolikus középiskolai főigazgatóság a K. K. F.-nak végrehajtó szerve (1934 : XI. t.-c. 42. §.). A katolikus középiskolai főigazgatóság tehát a közoktatásügyi igazgatás mindazon jogait törvényesen gyakorolja, s az ezekből folyó mindazon kötelelességeket is törvény szerint, tehát az államhatalom elismerésével teljesíti, amelyekkel őt, mint végrehajtó szervét, a K. K. F. az 1935 : VI. t.-c. 8. §-ában biztosított autonóm-igazgatási jog alapján felruházta, illetőleg, amely kötelelességek végzésével megbizta. Minthogy azonban az 1935 : VI. t.-c. Végrehajtási Utasításainak egyes szakaszai az önkormányzati jog szempontjából aggodalmat keltők voltak, s ha csak magukban állóan szolgálnának irányítókul, autonómjog-korlátozó vagy legalábbis kétséges értelmezésük hatásköri zavarokat okozhatnának, szükségesnek látszik hivatkozni Serédi Jusztinián dr. bíboros hercegprímás, esztergomi érseknek, mint a K. K. F. elnökének 4005/1936. és Hóman Bálint dr. vallás- és közoktatásügyi miniszternek 1003/1937. eln. sz. iratváltására,* amelynek eredményeképpen a bíboros hercegprímás, esztergomi érsek, mint a K. K. F. elnöke, 2689/1937. sz. rendeletében a tankerületi kir. főigazgatóknak főfelügyeleti és a katolikus középiskolai főigazgatók közvetlen és ténylegesen vezető és igazgató joga között a határvonalat élesen megvonja. Ennek alapján mind a katolikus középiskolai főigazgatók, mind a K. K. F. hatáskörébe tartozó intézetek igazgatóságai a vallás- és közoktatásügyi minisztériumtól a tanker. kir. főigazgatókra átruházott főfelügyeleti jogot amely tiszteletben részesítik, s ennek gyakorlását amely készséggel előmozdítják, az őket megillető autonóm-jogokat, mint törvényszerintieket, éppen olyan határozottsággal érvényesítik, s a belőlük folyó kötelelessége-

* V. ö. 102—106. l.

ket, mint hivatásszerűeket, éppen olyan következetességgel teljesítik. Kétségtelen ugyanis, hogy e ketts jog teljes harmóniában működése lehetséges, s a K. K. F. hatáskörébe tartozó intézeteknek csak javára válhat, mert a két jognak egymást nem kereszteznie, hanem az egyetlen célra, a magyar középiskola szintjének emelésére, támogatnia s erősítenie kell. Hiba volna, ha a főfelügyelet folyamán intézeteinknek kétségtelenül javára irányuló szándék, tanács és elgondolások elől az autonómiára hivatkozással elzárkóznának a katolikus középiskolai főigazgatók és igazgatók, de éppen olyan hiba, s ezért megengedhetetlen jogfeladás volna, ha az autonómhatóságok rendelkezéseit bárki is a megszokott s régi a még szokatlan új jogszerintiségének mérlegelése nélkül másodrendűeknek fogná fel s ilyeneknek minősítené.

A katolikus középiskolai főigazgatóságnak, mint a K. K. F.-tól létesített végrehajtó szervnek, jogkörét a fentebbiekben ismertetett törvények és törvényes rendelkezések határolják, fenntartva azon jogok gyakorlását is, amelyeket a VKM a nevezett iratában még nem ismert el.

D) **Ügyrend.**

6. §. 1. Az elnök-főigazgató a központi hatóság főnöke s a főigazgatói testület feje; a K. K. F. elnökének közvetlen előadója, rendeleteinek átvévoje, a középiskolákat illető főhatósági rendeleteknek előkészítője, a K. T. T. IV. (középiskolai) ügyosztályának elnöke s a katolikus középiskolai főigazgatóságnak a katolikus iskolafenntartók, a válás- és közoktatásügyi minisztérium, ennek végrehajtó szervei s más illetékes külső hatóságok irányában képviselője.

2. A főigazgatói testületen belül, mint ennek feje, gondoskodik arról, hogy a 4. §-ban felsorolt iskolákra vonatkozó törvényeket, jogszabályokat s felsőbb hatósági rendelkezéseket megtartsák, illetőleg végrehajtsák. Gondoskodnia kell a kerületen-

ként megosztott és külön-külön vezetett katolikus középiskolák életének és működésének átfogó irányításáról, a ker. katolikus és nemzetnevelési elvek hatékony érvényesítéséről, hogy az egyöntetű és céltudatos nevelő és oktató munka eredményeként a tanulók katolikus vallásos, erkölcsös, jellemes, nemzetünket ismerő és szerető polgárokká váljanak. Gondoskodnia kell arról is, hogy a K. K. F. alá tartozó középiskolákban érvényes Rendtartást, Tantervet és Utasításokat a kerületi főigazgatók egyöntetűen megtartsák, s az egyes iskolák igazgatói és tanárai híven megtartsák és kövessék. S mert a pedagógiai tudomány és a gyakorlati élettapasztalat sok üdvös nevelési elvet termelhet, s célszerű tanítási és módszertani eljárásokat javalhat, gondja legyen arra is, hogy mindezek akár külső forrásokból buzognak fel, akár a hatásköri intézetek testületeinek lelkéből hajtanak ki, az összes katolikus középiskolák szintjének emelésére felhasználtságának. E célra a főigazgatóság tagjaival (2. §.) minden kínálkozó alkalommal tartson pedagógiai megbeszéléseket, különösképen és szükségszerint egy-egy rendszerinti tanári értekezletnek az intézetek életéről beszámoló jegyzőkönyveit használja fel anyagul gyümölcsöző megbeszélésre. E jegyzőkönyvek ugyanis sok észszerű és időszerű, köztük különlegesen katolikus nevelésügyi eljárásról értesítenek, vagy ilyen problémákat szoktak felvetni, amelyek összefoglaló bírálatban a tanulékony tanári testületeknél — tapasztalat szerint — a legszívesebb fogadásra találnak, s ekként a nevelés-oktatási közügynek általánosan termékenyítő elemeivé válhatnak. Az eddig egymástól teljesen függetlenül s megannyiféleképen működött főigazgatóságok központosításának értelmét és célját éppen a különvalóságok és különbségek megszüntetése s belőlük csak a jobbnak kiválogatása magyarázza, illetőleg tüzi ki. A katolikus nevelés-oktatásügynek annyira szükséges nagyszerű erőt adó és tekintélyt szerző egységét a vezetésre hivatott

főigazgatók gondolkodásának, törekvésének és cselekvésének összeegyeztetés után kialakult egysége fogja biztosítani. Egységre törekvő vezetői tiszteből kifolyólag a kerületi főigazgatók által beterjesztett jegyzőkönyveket gondosan áttanulmányozza, az esetleg szükségesnek mutatkozó intézkedést a K. K. F. elnökénél, a hatásköri iskolák fenntartóinál és a vallás- és közoktatásügyi minisztériumnál — ez utóbbiaknál a K. K. F. előzetesen kikért felhatalmazása alapján — megteszi, és ezek alapján június hónap folyamán a hatásköri intézetekről összefoglaló jelentést készít és terjeszt a K. K. F.-hoz.

3. Az 1. és 2. pontokban kijelölt jogkörből természetesen következik, hogy az említett felettes hatóságokra tartozó felterjesztések vagy más külső hatóságoktól érkező megkeresések, illetőleg válaszok s az alárendelt intézeteket egyetemlegesen érdeklő főigazgatósági köriratok az elnök-főigazgatóügykörébe tartoznak. A kerületi főigazgatók ott ezekben szükség szerint sajátos részmunkájuk nyújtásával támogatják.

4. Mint a központi hatóság főnöke gondoskodik arról, hogy a főigazgatói testület akadálytalan működésének személyi és anyagi feltételei biztosítottak legyenek. A segédszemélyek beállítása, megtartása vagy kicserélése az ő joga; az irodahelyiségeknek mindennemű anyagi ellátottságáért végső fokon ő felelős, tehát a K. K. F. jóváhagyását igénylő költségvetésről is ő gondoskodik. Ugyancsak ő felelős a K. K. F. irányában azért is, hogy a főigazgatói hivatal ügymenete zavartalanul folyjon, irattára rendben, az érettségi vizsgálat törzskönyvei s általában minden egyéb okirat gondos megőrzésben legyen. Mindezekben közvetlen végrehajtó munkatársa a központi igazgató, s megbeszélést kívánó ügyekben tanácsadói a kerületi főigazgatók.

7. §. A kerületi főigazgatók közvetlen jogviszonyban csak az elnök-főigazgatóval, egymással és a hatáskörükbe tartozó intézetekkel vannak.

1. Az elnök-főigazgató egyöntetűsége törekvő, átfogó munkájában a kerületi főigazgatók a 6. §-ban

megjelölt esetekben és módon vesznek részt, s távolléte ideje alatt teljes ügykörében a székhelyen tartózkodás nyújtotta lehetőség szerint helyettesítik. Ezért is, de meg a központi ügyvitel zavartalansága érdekében is mind a három főigazgató székhelytől egyszerre lehetőleg ne legyen távol.

2. A kerületi főigazgatók egymással mellérendeltségi viszonyban ugyanazon igazgatási, felügyeleti és ellenőrző munkát azonos elvek szerint végzik saját kerületükben. Tételes jogesetekben a fennálló törvények és rendelkezések szerint intézik, az ügyeket, felsőbb hatósági döntést nem igénylő kétes esetekben közös megállapodásokra jutnak, s hivatalos távollét ideje alatt vagy betegség esetén az ügymenet megakadásának elhárítására egymást készségesen helyettesítik.

3. A kerületi főigazgatók a hatáskörükbe tartozó katolikus középiskolák (4. §.) irányában mindazon jogokat gyakorolják, illetőleg mindazon köteleseégeket végzik, amelyeket a K. K. F.-nak kiadott Szabályzata (A katolikus gimnáziumi igazgatók és főigazgatók jogköre és fellebbezési hatóságok megállapítása.) rájuk tartozóan megállapít, s ezeken kívül mind jogkörre, mind a jog gyakorlásának módozataira nézve működésükben irányadókul követik a K. K. F.-tól számukra megállapított Utasításokat, továbbá az 1935.:VI. t.-c. Végrehajtási Utasításában a középiskolák felügyeletéről szóló IV. rész 17—48. §§-aiban foglalt tételes rendelkezéseket, természetesen mindannak elhagyásával, ami ezekben maguktól érthetően s az V. rész 49—54. §§-aiban kifejezetten az állami főfelügyelet jogkörébe tartozik, s mindannak jogszerinti illetékességével, amit az illetékes felsőbb hatóságok az autonóm igazgatás jogkörébe tartozónak jelentett ki. Ezeket a rendelkezéseket a katolikus középiskolai főigazgatók a vezetésükre bízott intézetekben mind az igazgatási, mind a tanulmányi ügyek felügyelete és ellenőrzése terén figyelmen kívül nem hagyhatják, elsősorban azért, mert

minden egyéb szemponttól függetlenül, magukban állóan is teljesek, célszerűek s üdvösek; másodszorban azért, mert a törvényes állami főfelügyelet követelményeit csak ezek ismeretében és követésében elégíthetik ki intézeteink. A katolikus iskolaigazgatásnak ezekből nem elvenni, hanem ezekhez hozzáadnivalója van. A katolikus középiskolai főigazgatóknak, teljes összhangban a középiskolai törvények nevelési célkitűzéseivel, abban van a sajátos hivatásuk, hogy a gondjaikra bízott intézetek egész életét a keresztény katolikus életfelfogás távlatába élesekben állítsák be; aztán neveljék rá a katolikus tanárokat, hogy a tanítási anyagnak minden kínálkozó mozzanatát használják fel szellemi lépcsőként a természetfeletti világba emelkedésre s a tanulóifjúságnak az előkelő életcélok felé kalauzolásánál ne hagyatkozzanak a csak természeti erőkre, hanem ezen életfeladat megoldásához a kegyelmi erők segítségét is rendszeresen igénybe vegyék.

4. A kerületi főigazgatók vezető, felügyelő s ellenőrző munkája kettős: a) belső (irodai) és b) külső (iskolalátogatási).

a) A belső munka anyagát a felsőbb hatósági rendeleteknek haladéktalan végrehajtásán, valamint a kerületükbe tartozó tanároktól az igazgató útján, nemkülönben a magánfelektől beérkezett beadványoknak kellő időben elintézésén kívül a Katolikus Középiskolai Főhatóság alatt álló középiskolák igazgatóinak felterjesztési Határidőnaplója szolgáltatja. A benne foglalt ügyiratok közül a tárgyfelosztást, órarendet, tanmeneteket és tankönyvjegyzéket, amelyek tanker. kir. főigazgatói bírálat alá is kerülnek, a katolikus főigazgató a tanker. kir. főigazgató felülvizsgálása után és esetleges észrevételeinek mérlegelésével hagyja jóvá. S ha a tantárgyfelosztás a tanári testület adottsága miatt a fennálló rendelkezéseknek megfelelően legalábbis elfogadható módon elkészíthető nem volna, a ker. főigazgató az elnök-főigazgató útján az iskola-fenntartónál a szükséges lépéseket megteszi a tanár-

hiány pótlására, vagy a szaki arány helyesbítésére. Az értekezleti jegyzőkönyveket, amelyek az intézetekben folyó vagy lüktető életnek mintegy tükörképét tárják a kerületi főigazgatók elé, gondosan és érdem szerint tanulmányozzák s jóváhagyó iratukban bírálják is meg, sőt ezen túlmenőleg az intézetek nevelő-oktató munkájáról, a tanárok tudományos tevékenységéről, az igazgatók célkitűzéseiről, a vallás-erkölcsi nevelés mélyítésére s a tanítási eredmények biztosítására tett intézkedéseiről, stb., a más iskolákban is követésre méltó mozzanatok kiemelésével, az elnök-főigazgató részére egybevető, összehasonlító jelentést is készítsenek.

b) A külső munkát az intézetek meglátogatása és megvizsgálása alkalmával végzi. Tisztének ez a nagyobb és fontosabb része. Csakis közvetlen megvizsgálás alapján szerezhethet a főigazgató biztos meggyőződést az intézet külső viszonyairól, belső felszereléséről és rendjéről, a közoktatási törvények és rendelkezések lelkiismeretes végrehajtásáról, a Rendtartás, Tanterv és Utasítás szellemének érvényesüléséről s a bennük foglalt elvek gyakorlatra átváltásának sikerfokozatairól. Csak közvetlen szemlélethől ismerheti meg a vezetésre hivatott igazgató működését, igazgatói és pedagógiai irányító munkáját, a tanárok pedagógiai felkészültségét és készségét, nevelő lelkületét és tevékenységét s oktató munkájukban a módszeres eljárást, a tanítás tartalmát, eredményét és értékét. Az intézeti jegyzőkönyvek s felterjesztések rendszerint lehelik az intézetben élő, munkáló és ható szellemet, az intézetek egyénisége azonban, amelynek arcukatán a vallás-erkölcsi és hazafias léleknek kell átütnie, igazában csak szemtől-szemben ismerhető meg. A tanári testületnek nevelés szempontjából éppen nem közömbös belső élete csak látogatáskor tárul ki a főigazgató előtt, s a tanulók lelkének szóban és írásban megnyilatkozása s az ifjúsági körökben s egyesületekben lüktetése a nevelő, oktató s irányító igazgató és tanári gondolkodásra, érzésre, törekvésre, mint

a munka hajtóerőire, logikus visszakövetkeztetésnek meg annyi premisszái lehetnek. Aztán az iskolalátogatások nemcsak a lélek-megismerésnek felhasználható, hanem a lélek-átadásnak is termékenyítő alkalmak lehetnek. A főigazgató a maga lelkének egész kincstárát feltárhatja a tanári testületek előtt. Mint maga a szerzetes pap a tanárok nagy többségével éreztetheti, az intézet szolgálatában álló hitvallásos világi tanárokkal pedig megértetheti, hogy mi nemcsak felszentelt papok vagyunk az Isten dicsőségének oltáránál hirdetésére és a magunk lelki üdvösségének munkálására, hanem Istennek küldöttei is az emberek, közelebbről tanítványaink közé; nemcsak áldozópapok az isteni kegyelem szentségi megfakasztására, hanem lelkiatyák az isteni kegyelemnek lélekbe átsugározatására; aztán valamennyien nemcsak tanárok vagyunk a diploma jogán, hanem szépre, igazra, jóra és szentre nevelők nemzetünk akaratából; a vallásos nevelés tehát nem merülhet ki egyébként szükséges és tiszteletreméltóan felemelő vallásgyakorlatokban, hanem ezeknél mélyebben hatolva arra törekszik, hogy az evangélium igazságaival és szellemével töltsen meg mindazon kereteket, amelyek a nevelőnek az iskolában vagy iskolán kívül rendelkezésére állnak; rámutathat az e célra felhasználható anyagra, amelyet keresni sem kell, mert az élet és az egyes tárgyak pozitív formában lépen-nyomon kínálják; s mert az élet destruktív anyagot is bőven vet a gyermek elé, a káros befolyások ellen defenzív órállásra is szólítani fogja a főigazgató az öntudatos nevelő tanárokat. Azt is megértetheti, hogy a másik sarkalatos nevelési elv gyakorlati érvényesülése sincs hiány vagy hiba nélkül; hogy itt sem nyúlunk jó mélyre a gyermeki lélekben, hanem általában megelégszünk felszínés demonstrációkkal, megállunk az ünnepi szavalatoknál s elgyönyörködünk a lelkes beszédekben; s ezek beláttatásával rávezetheti a tanárokat az alázatos lelkiismeretvizsgálatra, az önnevelés

szükségére, a hazaszeretet, önzetlenséget, lemondást és türelmet parancsoló erényének gyakorlásával azon igazság alapján, hogy «élet csak eleven életben sarjad, lélek csak lelken gyullad». Az órák meglátogatása meg, ha ez nem ötletszerűen, hanem értékes szempontok szerint tervszerűen megy végbe, csak úgy ontja az anyagot didaktikai és metodikai megbeszélésekre, mindig jóakarató, finom s ezért a megbírált tanár részéről esetleges észrevételt vagy magyarázatot is szívesen eltűrő bírálatra. Általában a főigazgató eljárásából érezze meg az igazgató és a tanári testület, hogy a látogatásnak célja: iránymutatás. Az igazgató és a tanárok lássák, hogy a főigazgató általános és magas elvi nézőpontból szemléli az intézetet, mint a helyi és az országos nemzeti művelődés tényezőjét, és legfőbb célja az iskola színvonalának emelése és ezzel a nemzeti művelődés tökéletesítése. (Végr. Ut. 41. l.) Komoly figyelmet fordítson a főigazgató az intézetek könyv- és szertáira, ezeknek leltáira és alaposan vizsgálja meg az igazgatói ügykezelést, különösebben is az irattárnak okiratjellegű tartalmát. Mindezeket azért kell hangsúlyozni, mert az állami felügyelet tapasztalat szerint ezekre a múltban, a közvetetlen vezetés idején is, csak tartózkodó pillantást vetett, és sem az állomány elegendőségéről és használhatóságáról, sem leltáraik rendjéről nyilatkozat, illetőleg a folytatólagos fejlesztés cél- és tervszerűségére irányító szó nem szokott elhangzani, pedig jobbitást célzó kritikára is, fejlesztést irányító jótanácsra is a tapasztalat szerint szükség van. Az igazgatói irodának megvizsgálását pedig az adminisztrációs rend érdeke s az okiratok értéke és védelme teszi szükségessé.

5. Egyébként az iskolalátogatásnak körét, tartalmát és a nevelő s oktató munkának megfigyelési szempontjait a katolikus középisk. főigazgatók számára a K. K. F.-tól kiadott Utasítások, illetőleg az 1935.:VI. t.-c. Végrehajtási Utasítása behatóan, részletesen s mindenre kiterjedően tárgyalja.

6. Az iskolalátogatásnak kétségtelen fontossága kívánja, hogy a főigazgatók a kerületükbe tartozó intézeteket évenként legalább egyszer meglátogassák, s bennük lehetőleg annyi félnapot töltsenek, ahány osztály van az intézetben. Délelőtt látogassák az osztályokat, délután nézzék át az írásbeli dolgozatokat, rajzokat, kézimunkákat, tanmeneteket és naplókat; szemléljék meg a könyv- és szeptárakat a hozzájuk tartozó leltárakkal együtt, és vizsgálják meg az ifjúsági körök és egyesületek működését. Figyelmük — természetesen — az intézetekkel kapcsolatos internátusokra is kiterjed.

7. A látogatások tervezetét előre elkészítik és az elnök-főigazgatónak bemutatják a ker. főigazgatók; az elnök-főigazgató a ker. főigazgatókkal egyetértésben a tervezeteket úgy véglegesíti, hogy egy kerületi főigazgató lehetőleg maradjon a székhelyen.

8. Az iskolalátogató főigazgatók távollétük ideje alatt a folyó ügyek elintézésében egymást helyettesítik; ebben a munkában az elnök-főigazgató és a központi igazgató is — valamennyien szakférfiak — részelenek. Ha valamelyik ker. főigazgató betegség, vagy más fontos ok miatt huzamosabb ideig nem látogathat, helyettesítheti a központi igazgató; illetőleg — szükség esetén — az elnök-főigazgató felterjesztésére a K. K. F. elnöke küld ki iskolalátogatót.

8. §. A *központi igazgató* a K. K. F. jegyzője; a katolikus középiskolai főigazgatói iroda közvetlen főnöke, a bérelt helyiséggel kapcsolatosan a hatóságoknál, cégekkel és magánfelekkel szemben a főigazgatói hivatal képviselője; a pénztár kezelője és az elnök-főigazgatónak számadója; az irodahelyiségek bérletéről, rendben tartásáról, fűtéséről, világításáról, minden egyéb dologi szükségletéről ő gondoskodik, a rendszerinti kiadásokat önállóan, a rendkívülieket az elnök-főigazgató tudtával eszközözi; az elinduló és érkező postát ő kezeli; ez utóbbit érdekelttség szerint szétosztja a főigazgatók között, az iktatást ellenőrzi, az irodai munkát kiosztja és irányítja; az elkészült munkákat felülvizsgálja és

az érdekelt főigazgatóhoz juttatja. Szükség és elfoglaltsága nyújtotta lehetőség szerint a hivatalosan távollevő vagy beteg ker. főigazgató helyettesítésében részt vesz; az irodatisztet s gépirókat állandóan foglalkoztatja, a szolgálával közvetlenül ő rendelkezik, felfogadása, megtartása vagy elbocsátása az ő joga.

A főigazgatói iroda ügyviteléhez tartoznak s a központi igazgató felelős felügyelete alatt vannak :

1. Iktatókönyv. 2. Mutatókönyv. 3. Minősítvényi táblázatok. 4. Irattár. 5. Okirattár (érettségi törskönyvek másodpéldányai, bérleti szerződés, alkalmazottak okmányai, stb.). 6. Leltár a főigazgatói iroda bútorairól, könyveiről és irattáráról. 7. Számadások. A főigazgatóság minden hivatalos jellegű bevételének és kiadásának szabályszerű naplója van. A központi igazgató az elszámolást havonként egybeállítja, s minden hónap 5-én az elnök-főigazgatónak bemutatja. 8. Postakönyv, külön a közönséges, külön az ajánlott küldemények céljára. 9. Megszűnt iskolák főnévkönyvei. A megszűnt iskolák főnévkönyveit s minden okmányát a főigazgatóság őrzi. A főigazgatóságnak jogában áll a főnévkönyv adatai alapján bizonyítványmásolatokat kiadni. 10. Szolgálati könyvek. — Ilyenek a Rendtartások, Tantervek, Utasítások, Hivatalos Közlöny és a Katolikus Tanügyi Közlöny.

9. §. *Irodatiszt.* Az iktatást s általában a kezelés körébe tartozó írásbeli munkákat végzi, s a főigazgatók részére kimutatásokat, összesítéseket stb. készít.

10. §. *Gépirók.* A másoló és sokszorosító munkákon kívül, szükség és lehetőség szerint, részt vesznek a központi iroda ügykezelésében.

11. §. *A szolgál.* A központi igazgató közvetlen rendelkezése szerint végzi a hivatalban rendszerinti munkáját, s mint eljáró teljesíti a kapott parancsokat.

12. §. *Hivatalos órák.* A főigazgatók hivatalos munkaideje 9—1 óra ; a segédszemélyzeté délelőtt 9—2 óra, délután — szükség esetén 4—6 óra.

A katolikus gimnáziumi igazgatók és főigazgatók jogköre és a fellebezési hatóságok.

I.

Az igazgató a tanártestület meghallgatásával a következő ügyekben

a) *megállapít, illetőleg végérvényesen dönt:*

1. Az ifjúsági szakkörök engedélyezése. Rt. 52. §.

2. A tanulók nyilvános szereplése. Rt. 52. §.

3. Fogadóórák megállapítása. Rt. 77. §. 4.

4. Iskolai ösztöndíjak és jutalmak adományozása.

5. Az igazgató a harmadik előadási óra után 10 percnél hosszabb szünetet (15—20 p.) is engedélyezhet. Rt. 66. §.

b) *megfellebbezhető határozatot hoz:*

1. Tanulóknak vidékről való bejárása. Rt. 20. és 37. §§.

2. Tanulók ideiglenes kitiltása saját intézetéből a fegyelmi eljárás befejezéséig. A kizárási határozat a katolikus főigazgató útján az 1934: XI. t.-c. 30. §.

1. p. értelmében felterjesztendő a VKM-nak. Rt. 48—51. §§.

3. Az iskola fegyelmi szabályzatának megállapítása, a katolikus főigazgató jóváhagyása után bemutatandó az egyházmegyei főhatóságnak, illetve a férfiszerzetesrend főnökségének és a VKM-nak.

c) *Javasol:*

1. Iskolai beszerzések. (Fenntartó.)

2. Tankönyv bevezetése a tanári testület gyűlésén történt megbeszélés alapján. (Kat. főigazgató.) Rt. 52. §.

3. Párhuzamos osztályok felállítása vagy megszüntetése. (Fenntartó.)

4. Ha a VKM tanügyi célokra egyetemes gyűjtést rendez, az igazgató e díjak szedését csak a K. K. Főhatóság hozzájárulásával rendeli el. Felterjesztés a katolikus Főig. útján. Közig. és Szerv. Szab. 20. §.

5. Tandíjmentesség megállapítása. (Fenntartó.)

II.

Az igazgató a tanártestület meghallgatása nélkül a következő ügyekben

a) *megállapít, illetőleg végérvényesen dönt:*

1. Rendkívüli tárgyak tanításának helyi szabályozása (de a díjak megállapítása a fenntartó-, a tantervi rész a K. K. F.-hoz, illetve a VKM-hoz tartozik.)

2. Tanulónak igazolatlan óramulasztások miatt a tanulók sorából való törlése. Rt. 52. §.

3. Összefoglalásról elmaradt tanulók igazolása. Rt. 98. §. 4. d.

4. Hazai kirándulások idejének megállapítása és jelentés a kat. főig.-nak. Rt. 86. §.

5. Intézeti ünnepek, versenyek, megemlékezések rendezése. Rt. 83—84. §§.

6. Tantárgyfelosztás megállapítása és a mellék-tisztségek kijelölése az egyes tanárok meghallgatásával. Rt. 52. §., 71. §., 74. §. 3. p.

7. Órarend megállapítása.

8. Összefoglalások és a hittani vizsgálat idejének megállapítása. Rt. 52. és 102. §§.

9. Igazgatói két szünnap kijelölése. Rt. 87. §. 4.

10. Értekezletek idejének és tárgysorozatának megállapítása. Rt. 89—96. §§.

11. Jegyző kijelölése az érettségi vizsgálatokra. Rt. 52. §.

12. Nyári hivatalos órák megállapítása. Rt. 53. §.

13. Tanárok helyettesítésének megállapítása. Rt. 59. §.

14. Tanári felügyelet beosztása. Rt. 52. §.

15. Altisztek és szolgák munkakörének megállapítása, esetleg újak alkalmazása. Rt. 62. §.

16. Köszönetnyilvánítás adományért 5000 (öt-ezer) P-ig.

17. Igazolatlan órák elbírálása. Rt. 39. §. 7. stb.

18. Lelkigyakorlatok idejének megállapítása a hittanár meghallgatásával. Rt. 88. §.

19. Izraelita tanulókat felmenti a szombati írás és rajz alól a szülő vagy gyám írásbeli kérelmére. Rt. 69. §.

20. Gyakorló tanárok beosztása, ill. bejelentése a főigazgatónak.

21. Iskolaorvosi megbízás. Rt. 60. és 68. §§.

22. Intézeten kívülállók részére előadások és felolvasások engedélyezése. Rt. 85. §.

23. Az iskola megtekintésének engedélyezése az intézeten kívülállóknak, ill. hazai nem hivatalos személyeknek. Rt. 52. §.

b) *Megfellebbezhető határozatot hoz:*

1. Egytárgyból javítóvizsgálat engedélyezése tárgyában (kat. főigazgató). Rt. 105. §. 3. bekezdés.

2. Kiváló sportoló tanulóknak kivételes esetben, felelősség vállalásával sportegyesületekbe való kiadása (kat. főigazgató). Rt. 42. §. 1.

3. Intézeti helyiségek egyes esetekre való átengedése (Fenntartó). Rt. 52. §.

4. Bizonyítványok másodlatának ismétlődő kiállítása (kat. főigazgató). Rt. 100. §. 6—8. p.

5. Tanulók kártérítési kötelezettségének megállapítása. (Fenntartó.) Rt. 33. §.

6. Nyilvános tanulók felvételének megtagadása a megengedett (VKM 5574/1936. sz. r. Kat. Tanügyi Közl. 1938. 13. sz.) létszámig, vagy a rendes beírások után jelentkezők felvétele. Rt. 13. és 108. §§.

7. Hazai középiskolából átlépni szándékozó és szabályszerű korú nyilvános és magántanulók különbözeti vizsgálatának engedélyezése (kat. főigazgató). Rt. 106. és 107. §§.

8. Tanulók felmentése a rajz, gyorsírás, test-

nevelés, ének és kézimunka gyakorlati része alól (kat. főig.). Rt. 68. §.

9. A szeptemberi vizsgálaton egy tárgyból bukkott tanulók iskolalátogatásának engedélyezése (kat. főig.). Rt. 52. §.

10. Szabályszerű korú magántanulók felvételének és vizsgálatának engedélyezése az első félévben, ha egy évnél hosszabb megszakítás nincsen tanulmányaikban (kat. főig.). Rt. 9. §. 1—3. p. és 107. §. 6.

11. Nem szabályszerű korú magántanulók vizsgálati engedélyének meghosszabbítása egy évig (kat. főig.). Rt. 107. §. 8.

12. Magántanulóknak kísérleti órára való bejárására engedély (kat. főig.). Rt. 9. §. 7.

13. Magántánciskolák látogatására vagy táncanfolyamnak az iskolaépületben való tartására engedély (kat. főig., a K. K. F. elvi döntése alapján). Rt. 43. §.

14. Évközben nyilvános tanulóknak betegség miatt magántanulásra áttérésének engedélyezése (kat. főig.). Rt. 9. §. 3.

c) *Javasol:*

1. Az iskola épületén felmerülő munkálatok ügyében a fenntartónak.

2. Tanárok fizetési előlege (nem szerzetes tanároknál) (fenntartó).

3. Létszámfeletti felvételek (közvetlenül a VKM-nak. 5574/1936. sz. rend. Kat. Tanügyi Közl. 1938. 13. sz.). Kat. főig. ut.

4. Köszönetnyilvánításra javaslat 5000 P-n felüli adományért (fenntartó).

5. Kosztos diákok tartása. (Kat. főig.)

6. Mellékfoglalkozások engedélyezése (a Közig. és Szerv. Szab. 35. és 8. §§-ban jelzett hatóságoknak).

7. Nem szabályszerű korú tanulók magánvizsgálata és magántanulók felvétele, ha egy évnél nagyobb a megszakítás (kat. főig.). Rt. 9., 106. és 107. §§.

8. Nem hazai középiskolából átlépő tanulók kü-

lönbözeti magánvizsgálata (a VKM-hoz, de a kat. főig. útján). Rt. 106. §. 3., 6., 7. p.

9. Magánvizsgálatoknak rendkívüli időben való engedélyezése (kat. főig.). Rt. 106. és 107. §§.

10. Kizárt tanulóknak újra való felvétele és magánvizsgálata (kat. főig.). Rt. 12. §.

11. Tanulók kizárása egy tankerületből (VKM, de a kat. főig. útján). 1934. XI. t.-c. 30. §. 2. p. Rt. 51. §. 2. és 3. p.

12. Leánymagántanulóknak fiúközépiskolába való bejárása (a kat. főig. útján az egyházm. hatóság, ill. a férfigazgatás-rendfőnök). Közig. és Szerv. Szab. 17. §. Rt. 11. §.

13. Más középiskolából évközben átlépni kívánó tanulók felvétele, ha az elhagyott intézetből való távozás s az újnál való jelentkezés között 10 napnál hosszabb idő telt el. Rt. 13. §. L. III. a. 9.

14. Díjkezelő tanár kijelölése. (Rendfőnök.)

III.

A kat. ker. főigazgató a következő ügyekben

a) *megállapít, illetőleg végérvényesen dönt:*

1. Érettségi írásbeli tételek kitűzése. Ér. Ut. 7. §.

2. Magánvizsgálati elnökök kiküldése és a vizsgálat idejének meghatározása. Rt. 107. §. 16. és Közig. és Szerv. Szab. 51. §.

3. Gyakorló tanárjelöltek beosztásának tudomásulvétele.

4. Egészségtan-tanárjelöltek beosztása pedagógiai félévi gyakorlatra. (VKM 32.155/1926. V. sz. r.)

5. Magánvizsgálatoknak rendkívüli időben való engedélyezése és idejüknek kijelölése. Rt. 107. §.

6. Szakiskolából és polgári iskolából gimnáziumba átlépni kívánó tanulók magánvizsgálatának engedélyezése tanulmányok megszakítása esetén. Rt. 24. §.

7. Nem szabályszerű korú tanulók magánvizsgálatának engedélyezése, ha egy évnél hosszabb a tanulmányi megszakítás. Rt. 107. §. 12. és Szerv. Szab. 49. §.

8. Javítóvizsgálatoknak más intézetben való engedélyezése az előbbi intézet igazgatójának megkérdezése után. Rt. 105. §. 8.

9. Más középiskolából évközben felvételt kérő tanulók felvételének engedélyezése, ha az elhagyott intézetből való távozás és az újnál való jelentkezés között 10 napnál hosszabb idő telt el. (L. II. c. 13. p.)

10. Tankönyvbevezetés és változtatás engedélyezése. Rt. 78. §. 10—11.

11. Ifjúsági egyesületek és körök alapszabályainak jóváhagyása. Rt. 82. §.

b) *Megfellebbezhető határozatot hoz:*

1. Értekezleti és vizsgálati jegyzőkönyvek jóváhagyása (K. K. F.). Rt. 89—96. §§.

2. Érettségi vizsgálati ügyiratok jóváhagyása (K.K.F.) Ér. Ut. 47. §. és K.K. Főhat. 667/1936. sz. r.

3. Kosztos diákok tartására engedély (nem szerzetes tanároknál) (fenntartó). Rt. 19. §., 35. §. 4—5. p.

4. Nem szabályszerű határidőben érettségire való bocsátás (K. K. F.). Ér. Ut. 32. §.

c) *Javasol:*

1. Középiskolák felállításának engedélyezése (K. K. F.). Közig. és Szerv. Szab. 16. §.

2. Középiskoláknak nagyjaink nevére való elnevezése (fenntartó).

3. Alapító levelek jóváhagyása (egyházm. hatóság, ill. férfiszerzetesrend főnöksége, azután VKM).

4. Középiskolák négy felső osztályának szüneteltetése és megszüntetése. Közig. és Szerv. Szab. 18. §.

5. Iskolák végleges bezárásának elrendelése. Közig. és Szerv. Szab. 25. §., ill. 26. §. 3.

6. Görög nyelv tanításának kötelezettsége alól való felmentés. Közig. és Szerv. Szab. 38. §. és Rt. 6. §. 4. p.

7. Második élő idegen nyelv tanításának elrendelése (a nemzeti művelődés szempontjából fontos második idegen nyelvre is). Közig. és Szerv. Szab. 39. és 40. §§.

8. Emlékünnep tartásának megengedése (K.K.F.).

9. Érettségi elnökök kiküldése (K. K. F.) Közig. és Szerv. Szab. 55. §.

10. Iskolák szüneteltetése nem hatósági orvosi rendeletre (fenntartónak javaslat kétheti szüneteltetésre, azontúl a VKM).

11. Iskolák látogatásának engedélyezése külföldiek részére (egyházm. hatóság, ill. férfiszervezetesrend főnöke).

12. Helyi tanterv engedélyezése, ill. latin helyett ábrázoló geometria és vegytan behatóbb tanítása. Közig. és Szerv. Szab. 43. §.

13. Nem hivatásszerű mellékfoglalkozásokra javaslat. Közig. és Szerv. Szab. 35. §.

14. Igazgatók és tanárok szabadsága egy hónapon túl (fenntartó).

15. Valamely iskola külföldi tanulmányútjának engedélyezésére javaslat a VKM-hoz. Rt. 86. §. 8.

16. Lapszerkesztésre engedély (egyházm. hatóság, ill. férfiszervezetesrend főnöke és VKM).

17. Perindításra engedély (egyházm. hatóság, ill. férfiszervezetesrend főnöke).

18. Kitüntetésre javaslattétel (egyházm. hatóság, ill. férfiszervezetesrend főnöke).

19. Nem kat. hittanárok, hitoktatók elfogadása (egyházm. hatóság, ill. férfiszervezetesrend főnöke).

20. Fegyelmi úton elmozdított tanár újraalkalmazásához engedély (egyházm. hatóság, ill. férfiszervezetesrend főnöke és a VKM). Közig. és Szerv. Szab. 9. §. és az 1934: XI. t.-c. 19. §. 6. p.

21. Tanulmányi kiküldetés (fenntartó, esetleg VKM).

22. Nem szaktárgyú cikkek írására engedély (egyházm. hatóság, ill. férfiszervezetesrend főnöke).

23. Ösztöndíj adományozás (esetenként bíráló el).

24. Nem hazai középiskolából jövő tanuló felvételének és különbözeti vizsgálatának engedélyezése (VKM). 1934: XI. t.-c. 34. §. 2. p. és Rt. 27. §.

25. Bizonyítványok honosítása (VKM). Rt. 106. §. 6.

26. Tanulók kizárása az ország középiskoláiból (VKM). 1934 : XI. t.-c. 30. §. 2. p. és Rt. 51. §.

27. Kizárt tanulók újból való felvétele és magánvizsgálata (VKM). Rt. 12. §.

28. Egy év alatt két osztály elvégzésére engedély (VKM).

29. Érettséginek más intézetben való letételére engedély (VKM). 1934 : XI. t.-c. 36. §. 2. p.

A V. K. M. 7700/1938. eln. számú rendelete a Katolikus Középiszkolai Főhatóság és a Vallás- és Közoktatásügyi m. kir. Minisztériumnak egymáshoz való viszonyáról.

A katolikus gimnázium (leánygimnázium)-ok önkormányzati felügyelete az átmenetileg fennállott rendi jellegű felügyelet megszüntetésével területi jellegűvé vált három kerülettel, úgymint 1. a budapesti kerület, 2. dunántúli kerület, 3. dunán-inneni kerület. A kerület élén a kat. középiszkolai főigazgató áll, még pedig jelenleg a budapesti kerületben dr. Jászai Rezső tanügyi főtanácsos, a dunán-inneni kerületben dr. Kürti Menyhért c. tanker. kir. főigazgató, a dunántúli kerületben Berkes Ottó c. tanker. kir. főigazgató. A középiszkolai főigazgatók élén az elnök-főigazgató — jelenleg dr. Stuhlmann Patrik c. tanker. kir. főigazgató — áll. Ő képviseli a kat. főigazgatókat a Kat. Középiszkolai Főhatóság és a m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztérium, szükség esetén a polgári hatóságok felé is. A honvédelmi törvény végrehajtása és a honvédelmi érdekek egységes irányítása miatt a kat. főigazgatók katonai hatóságokkal a tanker. kir. főigazgatók útján érintkeznek. A kat. középiszkolai főigazgatók hatásköre épp úgy, mint a Kat. Középiszkolai Főhatóságé, egyelőre csak a gimn. (leánygimn.)-okra terjed ki. Valamennyi kat. középiszkolai főigazgató és az elnök-főigazgató címe: Budapest, V., Vörösmarty-tér 3. Ezentúl az egyházi hatóság alatt álló katolikus gimn. (leánygimn.)-okat érintő ügyiratok közül 1. a hercegprimás, mint Kat. Középiszkolai Főhatóság Elnökének Budapest, V., Vörösmarty-tér 3. címére küldendők: az egye-

temes érvényű, elvi jelentőségű iratok, az iskolák személyi és anyagi ügyeire vonatkozó *bizalmas* iratok, az iskolanyitásra, iskolaműködés felfüggesztésére és végleges bezárására vonatkozó iratok, a tantervre, helyi tantervre, tantervi utasításokra és rendtartásra vonatkozó elvi jelentőségű iratok, a tankönyvengedélyezéssel kapcsolatos iratok, az érettségi vizsgálatok kormányképviselőinek kiküldésére vonatkozó iratok. 2. A kat. középiskolai főigazgatói hivatal címére Budapest, V., Vörösmarty-tér 3. küldendők : a felülvizsgált tankönyvjegyzék, tantárgyfelosztás, tanmenet, módszeres értekezletek jegyzőkönyveire vonatkozó megjegyzések, a magánvizsgálati és érettségi vizsgálatokra vonatkozó megjegyzések és intézkedések, a tanulók fegyelmi ügyeinek iratai, általában az igazgatásra vonatkozó iratok (pl. a tanker. kir. főigazgatóknak a tankerületi iskolákra vonatkozó és tudomásvétel végett megküldött sajátlagos rendelkezései). 3. Az iskolafenntartóknak (területileg illetékes megyéspüspök, illetőleg rendfőnök, apát, főapát) küldendők : intézeteik szigorúan anyagi és személyi ügyeire vonatkozó ügyiratok.

TARTALOMJEGYZÉK.

Életbeléptető rendelet	Oldal 3
------------------------------	------------

RENDTARTÁS.

I. Fejezet. A tanulók felvétele.

Az iskolai év tartama	5
Felvételre való jelentkezés	6
A felvétel megtagadása	6
A felvétel módja	7
Felvétel az I. osztályba	8
Felvétel magasabb osztályba	8
Felvétel a tanulmányok megszakítása esetén	9
Ismétlő tanuló felvétele	10
Magántanuló felvétele	10
Férjes asszony felvétele	11
Leánytanuló felvétele fiúgimnáziumba	12
Kizárt tanuló felvétele	13
Beiratkozások után jelentkező tanuló felvétele	14
Felvételi díjak. Tandíj	15
Osztálylétszám	15
Egyéni lap	15
Tanulmányi értesítő	16
Személyi lap	16
A tanuló elhelyezése	17
Vidékről való bejárás	17

II. Fejezet. A tanulók átlépése, iskolaváltoztatása.

Áttérés a másik nyelv tanulására	18
Átlépés évközben	18
Átlépés más modern nyelvet tanító gimnáziumba	19
Átlépés másfajú iskolából	20
Javítóvizsgálatra, osztályismétlésre utasított tanuló átlépése	21
Visszatérő tanuló átlépése	21
Átlépés külföldi iskolából	21

III. Fejezet. A gimnázium belső rendje.

Iskolai rendszabályok	22
Ellenőrzőkönyv	22

Rendtartás.

11

	Oldal
A tanuló viselkedésének ellenőrzése	23
A tanuló kötelességei tanárai iránt	24
Tiszteletadás országzászló előtt	24
Az iskolai felszerelés kémelése	24
A tanuló felszerelése	25
A tanuló felszerelésének stb. ellenőrzése ...	26
Pontos megjelenés az iskolában	27
Vidékről bejáró tanuló viselkedése	27
Távolmaradási engedély	28
Mulasztások	28
Iskolánküüli elfoglaltság	30
Nyilvános szereplés	30
Belépés iskolánküüli egyesületbe	31
Tánciskola, színház, vendéglő stb. látoga- tása	31, 32
Tilalmak	32
 IV. Fejezet. Fegyelmi intézkedések.	
Fegyelmi vétség	32
Fegyelmi büntetések	33
Eltanácsolás	35
Eltiltás az iskola látogatásától	35
Kizárás	35
 V. Fejezet. A gimnázium tanári testülete és segéd- személyzete. Ügyvitel.	
Igazgató	36
Segédkezés és helyettesítés az ügyvitelben ...	38
Igazgatóhelyettes	38
Ügykezelés	39
Irattár	40
Osztályfőnök	41
A tanár elfoglaltsága	41
Helyettesítés	44
Iskolaorvos	44
Irodai alkalmazott	45
Altiszt. Egyéb alkalmazottak	45
 VI. Fejezet. Nevelési és tanulmányi ügyek.	
A tanítás menete	46
Heti óraszám	46
A tanítási óra időtartama	46
Óraközi szünet	46
Imádság	47
Felmentés a rendes tárgyak alól	47
Felmentés a szombati írás alól	49
Az igazgató feladata a nevelés és oktatás terén	49
Tantárgyfelosztás	50
Tanmenet	51

	Oldal
Tanárok heti óraszám	51
Órarend	52
Osztályfőnök feladatai	53
A tanár feladata a nevelés terén	54
Szülőkkel való együttműködés	55
A tanár feladata az oktatás terén	57
Óralátogatás	59
Könyvtárak	60
Önképzőkör	60
Ifjúsági egyesületek	61
Iskolai ünnepélyek	62
Megemlékezések	63
Iskolán kívüli egyének előadásai	64
Kirándulások	64
Szünetnapok	66
Vallási szünetek	67
VII. Fejezet. Tanári értekezletek.	
Az értekezletek fajai és lefolyásuk	69
Alakuló értekezlet	70
Módszeres értekezlet	71
Nevelési tárgyú értekezlet	72
Ellenőrző értekezlet	72
Osztályozó értekezlet	74
Záró értekezlet	76
Egyéb értekezletek	76
VIII. Fejezet. A tanulók elbírálása.	
Érdemjegyek	76
Magaviselet	76
Rendszeret	78
Előmenetel	78
Általános tanulmányi eredmény	79
Az érdemjegyek megállapítása	80
A továbbhaladás módozatai	80
Az érdemjegyek bejegyzése	82
Félévi értesítő. Bizonyítvány	83
Évkönyv	84
IX. Fejezet. Évvégi összefoglalások. Vizsgálatok.	
Évvégi összefoglalások	85
Jelentkezés az érettségi vizsgálatra	86
Díjtalan magánvizsgálat	86
Javítóvizsgálat	86
Különbözeti magánvizsgálat	88
Magánvizsgálat	90
Felvételi vizsgálat	94
Záradékok	95

Függelék:

1. Az 1894 : XXXII. t.-c.	97
2. Az 1895 : XLIII. t.-c.	99
3. Az 1935 : VI. t.-c. végrehajtási utasításának alkalmazása a kat. gimnáziumokra	101

Az évkönyv szerkesztése, statisztikai adatai :

4. V. K. M. 1210/1934. eln. sz. r.	105
5. V. K. M. 109.493/1938. IX. ü. o. sz. r.	108
6. V. K. M. 133.818/1939. IX. ü. o. sz. r.	110

Tárgymutató a rendtartáshoz 114

A Katolikus Középiskolai Főhatóság ügyrendje	119
A) Szervezet	119
B) Hatáskör	119
C) Jogkör	123
D) Ügyrend	125
Közigazgatási és Szervezeti Szabályzat autonóm katolikus középiskolák részére	127
A Katolikus Középiskolai Főigazgatóság szervezete, hatásköri megoszlása, jogköre és ügyrendje	139
A) Szervezet	139
B) Hatáskör	139
C) Jogkör	140
D) Ügyrend	141
A katolikus gimnáziumi igazgatók és főigazgatók jogköre és a fellebbezési hatóságok	151
I. Az igazgató jogköre a tanári testület meghallgatásával	151
II. Az igazgató jogköre a tanári testület meghallgatása nélkül	152
III. A kat. ker. főigazgató jogköre	155
A V. K. M. 7700/1938. eln. számú rendelete a Katolikus Középiskolai Főhatóság és a Vallás- és Közoktatásügyi m. kir. Minisztériumnak egymáshoz való viszonyáról ..	159

